

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Düzenleyen: bilgiDK
2018-07-11

İns

cahit zarifoğlu

EDEBİYAT DERGİSİ YAYINLARI : 10
HİKÂYE DİZİSİ : 3

Birinci Basım
Ağustos — 1974

İsteme Adresi :
EDEBİYAT DERGİSİ
P.K. 50
BAKANLIKLAR - ANKARA

CAHİT ZARİFOĞLU

İ N S

EDEBİYAT DERGİSİ YAYINLARI

Kapak Düzeni : Hüseyin Mumcu

Sayfa Düzeni : Osman Nalbant

Dizgi ve Baskı : üçhilâl basımevi — Ankara

İÇİNDEKİLER

İns	7
Sizi Görmeliydim	31
Savunma	41
Kentin Ortasında Bir An	59
Suçlular	64
Zal Tepesine Doğru	92

I.

İns karanlık dolu bir gecede sessizce doğdu. Hemen büyüdü ve başka dağları, ovaları, ırmakları kaplıyan geceyi ve gündüzü yerlerinde görmek üzere tek başına atını, keçisini ve kadını hazırladı. Beyaz saçlı anayla beyaz saçlı baba da yola çıktılar, onlarca amaç yoktu, artık gönüllerine amaç konuk gelmiyordu, toprağa girdikten sonra kendilerini devam ettirecek olan oğullarının peşini bırakmadılar. İnsin düşüncelerini, yapacaklarını katı ve ihtiyar beyinleriyle, buruşuk derileriyle, ilgiyle izliyeceklerdi. İyice yaşlandıkları için çadırdan ayrılırken ölümlerini yanlarına aldılar.

Beyaz saçlı anayla beyaz saçlı baba İnsin atının iki yanında, keçisiyle kadını atın önünde yürüyordu.

Keçi gittikçe yaşlanıyordu. Küçük yeşil fundalıklar arasından uzanan ince yollar durmadan ovalara iniyor, dağlara çıkıyor, bazen denizi gören sivri kayaların tepesine yükseliyor, bazen de durup dururken kayboluyordu. İnce toprak yolu kimlerin geçce geçce yol yaptığı anlaşılmıyordu. İns önce bunu merak etti, atından indi, toprağı yökledi, eline toprak ve taş aldı, yakından baktı, topraktan haber sordu.

İns yüce başını göge kaldırdı. Toprağa daha eski baştı. Yerden çıkan sağlam bir ağacı kavradı kuvvetle yukarı çekti. - En uzaktaki dağu baktı, günes durmadan göründü, durmadan akşam oldu.

Keçinin iyice yaşlandığı anlaşılıyordu. Tırmanıp tepelerini kopardığı fidanlar eskisi gibi boylu fidanlar değildi şimdi. Sesi eski canlılığını taşıyordu ama, sesli bağırmaları en 'yakın ağacın arkasından işitilmiyordu. ayırlları gezerken ağzına aldığı otu daha koparmadan daha ilerdeki otlarda gezinen eski gözleri, şimdi ağzındaki otu koparıp iğneyinceye kadar, daha çok kapalı kalıyor, başını azıcık doğrulttuktan sonra, yürüyen ayaklarından sonra tam gözünün önüne gelen başka bir ota ürpererek bakıyor ve onun tam üzerine açık ağzını küçük bir sarsıntıyla yaklaştırırken gözleri yeniden kısıılıyor ve sanki yaşlı keçi otun tadına bütün vücudunu tam veriyordu.

Otlar da başkaydı. Ağaçların tam diplerinde çıkanlar bir karış kadar yukarıya doğru İnsin kadınının zülüfleri gibi uzanıyor, keçi onlara sevgiyle ullanıyordu.

Son yaşlılığında otu çok az olan bir yerde geziniyordu. Yerden çekip kopardığı otlar nerdeyse sayılıydı, yine de yoruyordu onu. Otlar iyice bittiğinde zor yürüyen ayaklarının taşıdığı açık ve yere dönük ağzının altına hiçbir ot gelmiyordu. Ve bu gittikçe daha zor yürüyen ayaklarının gittikçe daha uzun yaptığı zaman içinde oluyordu. Cansız boynuz ve tırnaklarının etine değen ve her an uzamaya davranan canlı kökleri ot bekliyordu. Karnının, yaşlı kemiklerinin, belki de en çok alışan ağzının beklediği ot yoktu. Demek ki, yeryüzü bitmişti.

Ama bir süre sonra toprağı yeniden hissetmeye başladı. Yanında sürünerek ilerleyen ayaklar sezinliyordu. Birileri vardı ve gittikçe yoruluyorlardı.

Güneşin batar gibi olduğu bir anda İns keçiye doğru yürüdü. Keçi bir taşın dibinde, yorgun başını yere koymuş, onu bekliyordu. İns onu kalaklarından tutup daha düz bir yere sürüdü. Akşam güneşi kırmızıdan çıkardığı kamanın içinden bir kaç kere geçti. Keçinin başını, bakışlarını güneşe gelecek şekilde çevirdi ve onun üzerine ağır bedeni ile eğildi. Tam o sırada rüzgârın başı çıktı, keçinin tüylerini hafifçe dalgalandırdı. İns, büyük pençesi ile keçinin çenesini altından kavradı. Geriye doğru gerdi. Boynunun altındaki tüyler gergin boğazının üzerinde açıldılar. İns yine de kamayla onları belli bir yerden ikiye ayırdı, yer açtı. Keçi gözlerini kapamıştı. Herşeyi biliyor yine de bekliyordu. İns boynu hakimâne kesti. Bedenden ayrılan baş, çenesinden kavramış olarak ve dizi halâ debelenen bedenin üzerine kuvvetle bastığı ve bir yandan bedendeki bocalayan ölüme de hükmettiği halde havaya kaldırdı, gözlerini ona dikti.

Havada hareket artıyordu. Büyüyen rüzgâr uzun etekleri bedene iyice basıyor ve altından çok ince sırt ve bacakların şekilleri görünüyordu. Rüzgâr büyüdükçe kayalar daha iri daha sağlam duyusunu yaratıyorlardı. Zaten kayalar korkulacak kadar büyük, parçasız, düz ve şekilliydiler

İns iki taraftan öne doğru kıvrılmış büyük omuzlarıyla önde gidiyordu. Dağın tepesinde gidiyorlardı. Etrafa bakınca her tarafta geniş ülkeler uzanıyordu. Ulaşılmaz gibi duran dağlar, bütün ovalar, ve onları gümüş bıçaklarla delik deşik etmiş ırmaklar, güneşin altında korkunç bir şekilde duruyorlardı. Yalnız

hava, suları sıçratıyor, toprağı üfürüyor, kayalara basıyor her tarafı geziyordu.

İns bir kayanın ucuna oturdu. Gözlerini ileriye dikti. Oradaki kayaya baktı, her tarafa hakim gibi görünüyordu. Oraya dikilecek, geçtiğı ülkelere sırtını dönecek, uzaktaki ülkelere bakacaktı. İlerdeki kaya vadettiğı şeylerle binlerce kayanın içinden ayrılıyor ve orada tek başına duruyordu.

İki ihtiyar İnse yaklaştılar, dudaklarını dille-riyle güçlükle ıslattılar ve arkasından gelip İnse baktılar. İnsın başındaki canlı saçlara baktılar. İlerdeki kayaya yürüdüler, oraya yaklaştıkça acele ettiler. İns uzun etekli giysiler içinde, rüzgârda savrularak, ama yine de süzülerek giden bedenlere, onların büyük topuklu ince ayaklarına baktı. Ve bu acele eden bedenlerin ölmek üzere olduklarını anladı. İhtiyarlar kayanın üzerine yanyana sırtüstü uzandılar. Güneşi karşılarına aldılar. Başları dağın kayalarla inerek eriştiğı ovaya, ayakları İnse çevriliydi. Can çekiyorlardı, ama bu onları yormuyordu. Gökteki güneş çocukluklarındaki güneş... İki ihtiyar, ayaklarının ucunda birdenbire hissedilmeye başlanan büyük rüzgarla, kayanın üzerinden dağdan aşağıya, daha ileriye fırlatılmak isteniyordu. Rüzgâr onları zorluyor, kaya onları tutuyor, güneş onları emiyordu. Kemiklerine yapışık duran ince kupkuru ellerinde son - ürpermeler, kımıldanışlar vardı. Kadın değişiyordu, ama ona artık kapanmıştı. Rüzgâr ikisini bir beze sarılmış tek beden gibi, ayak altlarından başlayarak zorluyor, dağdan aşağıya itiyordu. Açık ağızları iyice gerilmiş, parçalanmıştı. Sık ve birbirine uymayan soluklar alıyorlardı. Fakat rüzgârın dalgalandırdığı uzun giysilerinin içinde bedenin hiçbir hareketine yer kalmamıştı. İki beden aslında kımıldamadan yatıyor, iyice ölüyor,

fakat İns durduğu yerden, baktığı alabildiğine geniş dünya içinde, herhangi bir yerde, bir kayanın üzerinde bir beyaz yığın çırpınıyor görüyordu.

İns doğruldu ve yürüdü. Kayayı hemen geçti. Önüne büyük topraklar açıldı. Güneş büyüdü. Omuzları zangırdıyarak, dağı kuvvetle indi.

Kayanın üzerinde iki ihtiyarın çok uzun beyaz saçları, büyük rüzgârda İnsin arkasından savruldu. Güneş iki ihtiyarın göğes doğru iyice açılmış duran camlaşmış gözlerinin içine hiçbir engelle rastlamadan rahatlıkla olduğu gibi yükleniyordu.

II.

İns dağı indi ve kuvvetle yürüdü. Ovayı güneş gibi geçti. Yüksek tepeye çıktı. Yer seçti, en geniş ağacı seçti, sırtını ona dayadı, ve güneş kadar uyudu.

Güneşle ağaçları kırdı, yere kazıklar çaktı, üstüste koydu bağladı.

Güneş ortaya gelince başını darağacına kaldırdı. yürüyen bulutun altından beyaz kuş süzülerek geçti. Bulutun ağır ilerleyen gölgesi İnsin geniş alnına geldi. Yüzü koyulaştı. Belinde duran iki eli sarktı. Ayakları kımıldadı, yürüdü, onu merdivenlere götürdü, yukarı çıkardı. İns ipi attı. Ucunu ilmik yaptı. İpi bıraktı, sallansın.

Yüksek tepedeydi darağacı, güzel ovalara ağaçlı dağlara karşı duruyordu. Darağacı her yandan görünüyordu.

İns uzaklara gitti. Döndü darağacına baktı.

Her yan ağaçlar, çimenler, kayalarla, sularla doluydu. Herşey bir şeyin hemen yanında geliyor, onu bütünlüyordu. Herşey bir tek şeyin bir parçasıydı. Nereye bakılsa hep tek şey görünüyordu.

Darağacının bulunduğu tepe başkaydı. Başkalaşmıştı. Orada yıkılmış ağaçlar vardı. Bunlar kendiliklerinden yıkılmış değildi. Onları sel ve rüzgâr da yıkmamıştı. Yere yakın yerlerinden kapanılmışlardı. Islak, taze, yeni olan içleri görünüyordu. Etrafta bir benzeri olmayan yeni ağaçlar gibi duruyorlardı. Başka hiçbir ağacı andırmıyordu bunlar. Üst tarafları yoktu. Rüzgarda ses çıkacak yerleri kalmamıştı. Ortalarında, hiçbir tepede, ovada, nehirde benzeri olmayan başka birşey vardı. Bu darağacıydı. Orada toprak patlamıştı. İç görünüyordu. Kanlı bir yaraya benziyordu. İçine kazıklar sokulmuştu. Onların üzerine uzanan direkler yatırılmıştı ve tekrar uzun direkler dikilmişti. Onların üstünde de kalas vardı, ortasından ip sarkıyordu. Bütün kısa ve uzun ağaçlar, çalılar, havada biriken kuşlar böyle bir şeyi ilk defa görüyorlardı.

Onu İns yapmıştı. Uzaklardan, ne işe yarıyacağını bilmediği darağacına uzun uzun hiç birşey anlamadan baktı.

Tabiatın gösterdikleri yavaş yavaş karanlığa giriyordu. İns sırtını darağacına döndü, yürüdü. Başka ovalar tepeler geçti. Başının üzerine ayışığı geldi. Uzun ağaçlar dikine kayalar içinde duruyordu. Birbirine aldırmayan hayvanlar ağaçların diplerinden gidiyorlardı. Derelerin içini karanlık tutmuştu. Sahici seslerden sonra etrafı sessizlik geziyordu. Karanlık artıyor, hayvanlar birbirlerinin içinden zorlukla geçiyorlardı. Ağaçların gövdeleri görünüyordu, ama dalları karanlıkla birleşmişti.

İns karanlığı hissetmeden gitti, zifiri karanlığa girdi. Günün altında yürüyor gibi gidiyordu. Birden hareketsiz kaldı. Zom karanlıkta hiç birşey var değildi. Koşarak güneşi aradı. Uçurumlara düştü. Suları kızgınlıkla geçti. Kemikli başını avuçlarıyla sıktı, koşarak çığlıklar attı. Yüksek çığlıklardan hayvanlar uyandı, her taraf seslerle doldu. Hayvanlar bağırırken İns yeryüzüne yüzüstü düştü. Hiç birşey görünmüyordu ama, görünmeyenler yok değildi. Görünmeyenler bağırıyordu. Rahat etti. Yine de bir eliyle bir ağacı tutuyor, diğer eliyle toprağı tutuyor, terli yüzüyle herşeyi soğutan havaya dokunuyor, onlarla kendini yokluğun ötesinde tutuyordu. Seslerin ve toprağın içinde güneşe kadar uyudu.

Güneşle kadınını buldu. Yürümesine bir can kadar ara verdi.

İns oğlunu kollarına aldı. Yumuşak saçlarını kalın parmaklarıyla inceledi. Çocuğun ağzına, dişlerine, avucuna baktı. Kendi avucuna oturtup havaya kaldırdı. O durumda uzun uzun ona söyledi. Boş duran ovaları, dağları, sahipsiz koşan hayvanları gösterdi.

Çocuğu otların arasına bıraktı. Başıyla kadınını çağırdı.

III.

Dağların üstünde İnsin yalnız yaşamaya bıraktığı

Kuşçu haber saldı.

İns yalnızlığı bir başkası ile deniyordu. Çünkü çoğalmıştı.

Kuşçuya ilâve hayvanlar ve ihtiyarlar gönderdi. Dağdan Kuşçu haber saldı.

İns ona yeni bulunan giysiler, yiyecekler gönderdi.

Dağdan Kuşçu haber saldı. Hastalık ve korku vardı.

İns haber sordu, hastalık mı çok korku mu.

Öğrendi. Ona göre ölümler hazırlattı gönderdi.

Kuşçudan dağın içinden haber geldi.

İns olanları bildi, kıra yükselip düşünceye vardı.

Erkekler, kadınlar, hayvanlar, sürüler, çadırlar, kesilen ağaçlar, bozulan topraklar, renkleri değişen akan sular, birinin bir yerinin ağrması, başka başka yerlerde, başka güneşlerde, başka başka ağlayıp gülmeler, tüten dumanlar bunlar çoğalmıştı. Ovayı ve onu çeviren tepeleri dolduran çadırlara baktı. Hepsinin birden içini bürüyenı gördü. Yüreğı fazla vurdu ve yavaşladı. O zaman kalın parmaklı İns korktu. Çadırlara baktı, gördü. Azap başkaldırmıştı Dağda Kuşçudan haber toprağın içinden gelmeye başlamıştı, ovadaysa rahimler açılmıştı. Zayıf tez ayaklı çocuklar ebelerin çadırlarına koşar dururlardı, karanlıkta ve aydınlıkta.

İns kırları, bütün ağaçları, dereye hayvanları indiren çobanları dolaştı, düşünceden düşünceye geç-

ti. Başını ve göğsünü inik tuttu. Çoğalan çadırlar, toprağı dolduran ve birbiri ile hoş olmayan sesler, nefesle ve görünmeden gelen hastalık düşüncesini kararttı. Dizlerinde can kalmamış olarak, çadırlara döndü. Her çadırın kapısını araladı durdu. Her karnı dolu kadın İnsin kıvrık bedeninin kapıdan yaptığı gölgeyle gözlerini açtı, İnsin yüzüne bakınca oradaki azabın kalabalığını gördü, karnındaki çocuktan korktu, endişeye kapıldı. Böyle oldu.

İns bedeninde can kalmamış olarak çadırına döndü. İşaret etti, kadınlar çıktılar. Oğullar, kızlar, yemekçiler, ortalıkçılar, avcılar, çevik duran haberciler çıktılar. İyi öten kuşlar, keçi yavruları, civcivler çıkarıldılar. Azgın hastalıkla buruşmuş olanlar ve ölümler kaldı. İns kapıdaki ve yan deliklerdeki çulları indirdi. Büyük çadırın içini kararttı. Düşünceye vardı. Yalnız olmadı.

Başka bir istekle kuvvet buldu. Çıktı çadırdan ve bir oğul gönderdi. Çok adam toplattı. Onlarla ovayı gören yüksekteki uzak kıra gitti. Orada içine bir adam, onun kadını, oğulları, kızları, hayvanları sığan küçük bir çadır kurdurdu. O çadırın üstüne küçüğü içine alan büyük bir çadır, onu da içine alan daha büyük bir çadır, ve onu da içine alan daha da büyük bir çadır kurdurdu. Adamları saldı, karanlıkta onlar ellerindeki ışıkla uzaklaşıp, ovada çadır önlerindeki ateşlerin içine girinceye kadar bekledi ve sonra en içteki küçük çadıra girdi. Her çadırdan geçişte onun çulunu indirdi ve karanlığı artırdı. Küçük çadırdaki başına bir ayı postu sardı, kollarındaki kuvvetle başını sıktı, ve onu toprağa kadar indirdi karanlığın ve sıcaklığın içinde düşünceye vardı. Anlamak istedi.

Bozulmamış olan dağların, ağaçların, başıboş hayvanların nedeni var mıydı? İnsanların çoğalma-

ların ve tabiatın gösterdiklerini değiştirmelerini, nedeni var mıydı? Belirsizdi.

İns başına bir ayı postu daha sağladı. Burundu. Diz çokup toprağa yaklaştı. Düşünceyi sıkılaştırdı. savaşlardaki gibi atak ve muhkemdi, bütün dikkatini ve anlamak istedi. Sanki avcılarının önünden kaçan ve her imkânı kullanmakta, her çalı, her kaya ve ağacın ve tümseğin gölgesini gizlenmek için seçmekte ustalık gösteren ve kaderinde de sonuna kadar vurulmamak olan bir hayvanı düşünceyle kovalıyordu. Hayvanı bütün hareketlerinde izleyecek, her sıçrayışını, her kıvrılışını bir mânaya getirecek, sonunda onu gerçekten elleriyle tutacak, karnını açacak ve işte anlayacaktı... Suların nedeni var mıydı..

Düşüncesi her hareketinde hayvanın izinde olarak fantazisi ihtiyatla geriye kaydı. Bozulmamış dağlarda, kırlarda, su kenarlarında daha hiçbir çadırın, kesilmiş ağacın ve ağlayan çocuğun olmadığı zamana döndü. Ordan öne doğru yürüdü. En sona kadar, düşünceyi, postların içinde tutuşmuş başına getirince, sanki olanların nedeniyle birden yüzyüze gelecek, onunla hiç peşinde değilmiş gibi birden karşılaşacak, artık iki tarafın da hiçbir kaçması kalmadan belki de aniden, mecburen anlıyacaktı... çoğalan çocukların nedeni varmıydı..

Düşüncenin başını kaldırdı, kavi. tuttu ve sürdü, başlama noktasına getirdi.

Önce ataları vardı.

Şimdi yoktular: Keçisi vardı. Şimdi yoktu.

Kadınında durdu. Önce kendi vardı, İns, sonra kadını vardı.

Kendi ve kadını yuruyordu. İns sarsılmadan önde gidiyor, dik başı omuzları yöreyi kolluyor, gidiyordu. Kadınıyla ilgisizdi. Ama o hep ardındaydı, ve hep ona bakıyordu. Onun uzun hareketli saçlarını seyrediyordu. İns düşünce o da duruyor, yöresine o zaman bakıyor, ve değişmiş buluyordu. Oysa hep yöresine bakan İns her yeri aynı ve bir bütün görüyor, öyle buluyordu. Ve İns çok olan taşları bir taş, çok olan ağaçları bir ağaç, suları bir su olarak buluyordu. Çok iri bir kaya ile küçük ve başka renk bir taş parçası aynıydı. Yani taş vardı, su vardı, ağaç, hayvan vardı. Yani toprak vardı. Ve hava ve göğün ateşleri vardı. Bunlar da ne olduğunu bilmediğinin aynıydı. Tekti. Yeni gördüğü bir hayvana kaya parçasına ve başka olan bir sese, göğün bulutlarında çıkan ateşe ve sese şaşırıyordu. Çünkü ne olduğunu bilmediğinin başka şekilleriydiler. Merakla yürüyordu, böylece sayısız günler geçti.

Bir karanlıkta göğün bulutlarının sesleri ve ateşleri her yanda çok fazla duyuldu. İns kadını korudu, onunla bir kayanın kovuğuna girdi. Kadını çoktandır yüklüydü. Kovuğa girince yüzünden kan gitti, sarardı. İns kovuğun ağzında ayakta kaldı. Bütün yamaçlarda düzlüğe erişmek için kayaları, ağaçları da ve büyük hayvanları da sürükleyen sular iniyordu. Kovuğun önünde yukardan düşen su perde gibiydi, eksilmedi. Böylece güneşler geçti. İnsin kadının yükü genişledi. Zamanı gelince yüzünde ve boynunda terler toplanmış olarak kovuktan çıktı. İns bakadurdu. Sular azalmıştı. İnsin kadını kaya diplerini siper ederek yürüdü. Çok zaman süründü. Kimsenin taşımadığı, bilmediği ağrısı ve utancı ve gururu vardı. Gücü kesilince dizleri üzerinde kaldı. Kendini bir kayanın dibine zorla çekti, kasıldı. Her yan balçıktı. Utanarak, ağrıyla ve gururla doğurdu. Balçığa dü-

şen oğlanı, çünkü oğlandı, kaldırdı, kayalardan gelen suyla arıttı. Eteğinden kopardığı çula sardı. Onu kovuga, İnse getirdi. İns uyuyordu. Uyandı, çocuğu ışıyarak aldı, kulağına okudu.

IV

Kadının iç ateşi düşünce yola çıktılar. Dereler dolduran, yamaçları kayganlaştıran çamurlar geçildi. Uzak dağlara erişildikçe, güneş, suların değdiği, çarparak taşıdığı, derelere doldurduğu ve çamurlaştırdığı şeylerin üzerine taze olarak geldi. Yer yüzü kurumaya başladı. Yürüdükçe artık ovalardaki toprak kurumaya başlamıştı. Geyik, kuruyan toprak yarıklarının içindeki suya dilini zorlukla değdirip çıkartıyordu. Ağaçların içinde dolanan tilki susamıştı. Yaprakların dibine yatmıştı dalların aralıklarından sızan güneşle hoş değildi. Dağdaki kurt susamıştı. İçi kavrularak kayaların üzerine varıp bakışlarıyla akan suyu aradı. Karşı dağda İns çocuğu taşıyan kadınıyla (göründüler) gidiyordu. Kurt gözleriyle İnsi, kadını, çocuğunu gördü. Ayaklarının üstünde yükselip uludu. İçi kavrulan kurtlar, kayanın üzerinde toplandılar, ayaklarının üstünde yükselip uludular. Ses İnsin kulağına geldi, dinledi. Yürüdükleri yer bir uçurumun kenarını dönüyordu. Toprak yükseldikçe tepelere, yabani ağaçların olduğu serin dağlara çıkıldı. Güneş geçinceye kadar yürüdüler. Uykudan önce İns bir hayvan tuttu ateşe attı. Duman ve pişen hayvanın kokusu yaprakların arasından yukarıya çıktı. İns, ateşin dibindeki topraktan iki sıcak taş çıkardı. Arasına hayvanın yüreğini koydu, çullarla sıkıştırdı. Çocuğa bu yürekten verildi. Çocuk kuvvet gelmiş olan elleriyle eti

tuttu. ısırđı, dişleriyle elleri eti iki yandan çektiler. Elleri eti uzaklaştırdı, ama dişler parçayı koparmıştı. Çocuk doyunca uykuya vardı. Rüzgâr ağaçları sallıyordu. Ses İnsin kulağına geldi. Kalın sırtını ağaca yaslamıştı. Kadının yanında uyuyan çocuğuna bakıyordu. Kuşların ve, böceklerin sesi her yandan birbirine karışmış olarak geliyordu. En yakındaki böceğin sesi kuvvetliydi. Ayın ışığı ağaçlardan yere inmiş, çalılıarın arasında yürüyordu. İns uykuya vardı. Onlar hiç bilmeden, hayvanların, böceklerin ve rüzgârın salladığı ağaçların sesleri sürdü... ayın ışığı azaldı. Gün çıktığı yerde ağaçları tutuşturarak yükseldi. İnsin kadını ateşi yakmıştı. İns hayvanı ateşe atmıştı. Çocuk ateşteki hayvanı tutuyor, eli yanınca ağaçların içine kaçıyor, avucundaki yağı yalıyor, sonra yine ateşteki hayvanı yakalamaya geliyordu. İnsin düşüncesi avucundaki yağı yalayan çocuğa baktıkça ağırlaştı. — Hayvanın yenmesi bitince ateşin üzerine toprak attı, çullarını, kadını, çocuğunu topladı. Dalların tepesinden görünen daha yüksek dağlara yürüdü. Dik yamaçlarda ayaklarının altında taşlar yuvarlandı. İnsin kulağına, ağaçlara çarpan, birbirine çarpan, hayvanları ürküten, uçurumun ucundan boşluğa çıkınca sesi kesilen gürültüsü geldi.

Geniş ovaya indiler. Gün yeni doğmuştu. Günün yükselişinde alışılmadık bir şey vardı. Bulutlarda bir değişiklik vardı. Kadın, yürümesinde hiç bir değişiklik olmayan İnsin arkasında telâşla gidiyordu. Çocuk geri kalıyor, yerdeki bir hayvanla oynuyor, sonra havadaki şüpheli bir esintiden dolayı bağıarak seğırtiyor, anasının çullarına sarılıyordu. Geniş suyun yanına vardıkları zaman nehir kıyıya bir hayvanın ölüsünü atmıştı. Şişmiş, ürkütücü bir beyazlıkla yatıyordu. İşaretti.

Daha gün ortadayken her yan kararmaya başladı. Sesler kesildi, hayvanlar durdular, suların çağlayışı hafifleyip iyice dağıldı. Ses yoktu, suyun çağlayışı yoktu, hayvanların bağırması durmuştu. İns kadınıyla çocuğu tepelere sürükledi, orada toprağa eğildi, kımıldamadan beklediler. Herşey sallandı. Uzaktaki ve yakındaki dağlar suyun yüzündeki dal gibi sallanıp yere battılar. Yerden ateşler aktı, duman her yanı kapladı, tabiatın gösterdikleri değişmez oldu. Bunlar İnsin gözünün önünde oldu, şaşmadı. Bunlar hergünde kımıldamıyor olarak gördüklerinin aynıydı, yalnız şekil değişmişti ve kımıldamıyanlar kımıldıyorlardı. Ateşin ve yerin içinde uyuyan can uyanmıştı, yer soluk alıyor, içini atıyor, kurtların ve ceylanların birbirlerinden kaçarak yaşadıkları dağları kuşatıp içine alıyordu. Bu kadardı. Gözün önünde olanlardan dolayı İnsin kadının sağları dağılmıştı. İns sallanıp kendine yakın gelen kadını kolunun altına aldı, onun içini dolduran korkuya hakim oldu, kadını korudu. Yerin sallanması duruncaya kadar yürümedi, bilmeden avuçlarını ve alnını toprağa bastırdı.

Bir başka güneşte, İnsin kadını birçok çocuk taşıyordu. Birinciler hayvanların ardından seyirtip yakalayacak kadar boy atmışlardı. İns onları kollarından tutar ağaçların tepelerine fırlatırdı, onlar ağaçların yemişleriyle yere inerlerdi. İns kayanın başında, günün ışıklarını, ağaçların dallarındaki kuşları, derelerde koşuşan hayvanları seyrederken, içlerinden biri büyük sesle bağırmaya başlasa, diğeri elindeki taşı onun ağzına fırlatır, sustururdu. Büyükle İnsin davranışlarındaki rahatı korurlardı.

Yanlarına hayvanlar gelmişlerdi. Onlarla beraberler. Biniyor, çullarını atıyor, odunlarını yüklüyor, bazılarını zamanı gelince yiyorlardı.

Bir güneşte yine gün ortadayken hayvanlar önce

kulaklarını diktiler, yerin içinde başlayan sesleri herkesten önce duydular, dinlediler, ağızlarındaki ot öylece kaldı. Gözlerinin beyazı son kertede büyüdü, hava, ağaçlar, su, herşey iyice gerildi. Hayvanlar birden dağıldılar. Birbirlerine ve ağaçlara ve kayalara çarparak, kanıyarak. Her yan birden karardı, göğün bulutlarının ateşi yere indi. Ağaçlar ateş içinde kaldılar. Ağaçların yanması sayısız güneşler geçinceye kadar sürdü. Bulutlardan sular inmesiyle yanma bitti. Yağmurdan sonra ilk güneşte, büyük dağlar, yamaçlar yangından siyah olarak göründüler. İns bunu da ilk gördü, şaşırmadı. Yürüdü.

Darağacını yanmamış ağaçların bulunduğu dağlara erişince kurdu. Geçti. Uzaktan kadını da darağacına anlamadan baktı. Bunda giz aramadı. Koca ve kalın erkeğinin içindeki çocukluk sandı bunu. İnsin darağacını kurmasını, sırtında taşıdığı çocuğun arkadan uzanıp birden gözlerini avuçlamasına eş tuttu. İnsin ağaçları kesmesinden canı yandı, gözleri yandı. Yine de darağacı bitince sıhhatli yüzüyle güldü. İns anlamadan yapıp anlamadan seyrettiği darağacına bakarken kaya gibiydi. Bakması bitince yürüdü. Kadını çocukları onu bırakmadı. Yürüdüler ve çoğaldılar, hayvanlar arttı. Güneşin, dağların, ağaçların, suyun, bulutun ve tabiatın her gösterdiğinin en bol olduğu yerde ilk çadır kuruldu. Onda uyundu. Ateş ilk kez hep aynı yerde yakıldı. Ateş yakılan yer toprağın üstünde iri siyah bir göz olarak, bir iz gibi bırakılıp gidilmiyordu. Ateşin yandığı çadırın önünde toprak gittikçe karardı, derinleşti. Etrafındaki yeşillikler çignendi, dal kırıkları, çul parçaları, çamur birikintileriyle doldu. İnsin acımayan koluyla yakanıp kesilen hayvanlar ateşe atıldı, etrafa yemeyi

arttıran aceleleştiren kokular yayıldı. Bu böyle oldu, sürdü.

Çadırlar çoğaldılar. İnsin çadırı hep daha büyük kaldı, genişledi. Başka çadırlarda olanlar İnsi göz-kışlarındaki ışığı ve cesareti yere indirdiler. O çağırınca, seyirtip yumuşak duruşla durdular. İns yakalanması için bir hayvanı işaret edince, atıldılar. İns yakulması için bir ağacı işaret edince, atıldılar. İns geçilmesi için bir suyu işaret verince, atıldılar. Ve bağırıştılar.

Çadırlar çoğaldıkça uğultu artıyor, düşünen baş artıyor, söylenen söz artıyordu. İns kalın ve geniş olarak, çadırında, çok zaman uykunun eşiğinde, ve alından günün ve karanlığın izleri geçe geçe dikkatle duruyordu. Çadırların içinde, etrafında karanlıkta ve günde, insanların, istemedikleri ve acıları, doğumları, doğurmaları, ölümleri, hastalanmaları ve hayvanlarıyla, ve eşyalarıyla, yaşamaya devam ettiklerini, uzaktan gelen uğultuları içinde dinliyordu.

V

Güneşler böyle ve buna yakın geçmişti. Toplanmışlar, ve çadırları insan seslerini anlaşmaları ve kavgaları çoğaltmışlardı. Tüten ateş devam ediyor. ve hayvanlar kesiliyor ve kokular yayarak orada pişiyordu. Çocuklarla kadınlar hayvanların pişmiş etlerini bitiriyorlar, erkekler ormanları, kayaların aralarını dolanıyor, yaşlı ve genç hayvanları, saklanan ve kaçan hayvanları keşfediyor ve getiriyorlardı. Kürkler hayvan boynuzlarından ve kemiklerinden yapılan süsler, kemerler artıyordu. Artık kadınların

başları süslüydü. Bir baş büyüklüğünde yuvarlanmış, pürüzleri düzlenmiş ağaç kabukları başın üzerine konuyor, bir çulla çeneye bağlanıyor, onun üzerine kemik parçalarıyla dolubaşı çevreleyen bir kamış çember geçiriliyordu. Ve bunların çeşitlerine göre kadının nasıl ve hangi adamın kadını olduğu, kaç kere doğurduğu, kaçının kız olduğu, kaçının erkeklere yollandığı, kaçının utanılacak olduğu erkeğin yaşayıp yaşamadığı, kaç çadırda oturdukları, ve bunlar anlaşılıyordu.

İns böyle şeylerin artıp yerleşmesini kendi kendine sormuş, anlamaya çalışmıştı.

Karanlıkta kurtlar bağırmağa başlamıştı. İns çadırlara saldıran kurtların bağırttığı çocukların bağırmalarıyla uyandı. Önce dinledi ve düşündü. Olanların özünü bilemedi. Düşüncesi ağırlaşmaktan kalktı, doğruldu, geniş göğsünü çadırın kapısından çıkardı.

Kalın sopayla yürümüş ve kurtları dağlara kovalamıştı. Onların arkasından çadırında düşünceye yakalanmış uyuyamamıştı. Elinde olsa kurtları çağırarak, onları yeniden çocuklara saldırtacak, kurt çocuk yerken olanın özünü anlıyacaktı.

Çadırında düşünceye yakalandığından, oturup duramıyor, ne yapacağını bilemiyor, elinde kalan bir kurt yavrusunu pençelerinde evirip çevirerek sıkıyordu.

Oturmuş elindeki kurt yavrusuna bakmaya başlamıştı. Kurtlarla çadırlara inen bir yavru kurttu. Gözleri çok parlaktı. Ellerinin arasından omuz başlarını sıyrıyor, bedenini ellerin dışına zorluyor, bakışlarını İnsin bakışlarına kaldırıyor, kızgın bakıyordu. Kurtulmak, dağlara karışmak istiyordu. Yemeye ve ısırmaya devam etmek, başka kurtların içinde ol-

mak, onlarla koşmak, doğacak çocuklarda büyüyecek eti yemek.. İns bunu anladı, hayrete kapıldı. Çadırın kapısından çıktı, kurtu oraya bıraktı, ve kurtulur kurtulmaz çadırların arasından hızla kayıp dağa gidecek olan kurdun arkasından dona kaldı: Yaşamak istiyor kurt yavrusu. Biliyor.

Düşünce ilk belirgin olarak İnsi böyle yakaladı. Bu sürdü. Ve onu işte kat kat kurdurduğu çadırların içinde zom karanlıkta, başına çullar ve postlar sarmış olarak ve yere kapanmış olarak kızgın ve terler ve ateşler içinde düşünceyle kıvranırken ve anlamaya çalışırken bıraktı.

İns birden doğrulup başından postları sıyırdı. Başlangıcından içinde olduğu ana kadar herşeyi en ince düşünerek getirmiş, anlamaya çalışmış, ve işte artık yine de anlıyamamış, terle dolan yüzünü, saçlarını, göz çukurlarını başına sardığı postlardan dışarı çıkarmıştı. Başını doğrultmuş, kalın bedeni ile dizlerinin üzerinde karanlığa bakıyordu.

Ayağa kalktı ve üstüste kurulmuş olan çadırları farketmeden, onları parçalayarak yürüdü ve dışarı çıktı. Gün çıkmıştı ve insanların oturduğu çadırlar ovadaydı, onların önünde ateşler tütüyordu. Önce birkaç adım attı. Gün, dağlar, hayvanlar, nasıl olduğu anlaşılmayan, birbirine girmiş yüzlerce renk, doğanın değişmezliği, değişmez bütünü, sürekliliği... Onlara baktı baktı, anlıyamadı, kendini kaybetti.. Ovaya olanca hızı ve ağırlığı ile ağaçları yıkarak ve kayaları yuvarlıyarak indi. İnsanlar binlerle; gürültülere ve İnsin kükremelerine doğru gittiler, onun dağdan inişini gördüler. İns dağdan indi. Binlerce toplanmış ve şaşkınlıktan saçları rüzgârlarla savrulanları bir anda darmadağın etti, çadırları bir anda yerle bir etti. Gözü dönmüş bir aslan na-

sıl koyunları toprağın tozuna katarsa, öyle saldırdı, yıktı, ezdi, yaktı, dağıttı. Ve ilk kez onlara işaret etmedi. Onlar ilk defa İnsin bağırdığını, ses çıkardığını duydular. Bağırdı, onları topladı, ve tekrar dağıttı, darmadağın etti. Tekrar önünde topladı. Yüksek kayanın üstünde geniş göğsü körük gibi ine kalka onlara karşı durdu. Onlar ovada yıkılmış, ateşlerle yanan çadırlarının önünde binlerle toplandılar. İns işaret etti, içlerinden gittiler ve çadırların atlarından yaralanmış kadınlar, çocuklar ihtiyarlar ve hastalar getirdiler, kalabalığın içine kattılar. İns işaret etti, içlerinden gittiler, kırlara ürken hayvanlar gibi dağılmış olanları buldular ve getirdiler, kalabalığa kattılar. İns işaret etti. Gidenler ölüleri taşıdılar ve kalabalığa kattılar. İns işaret etti, hastalar, yaşlı kadınlar ve çocuklar bağırmayı kestiler. Hiç ses duyulmadı, kalabalığın arkasında çadırlar alevlerini çıkararak sessizce yandılar. Gün yükseldi kalabalığı tepeden kaynattı. İns kımıldamadan durdu, zaman zaman geniş soluyan göğsünün kemiklerinden dal kırılmasını andıran sesler geldi. Kalabalık kımıldamadan ve ses çıkarmadan İnse dönük durdu. Beklediler işaret etsin. Onun kımıldadığını gördüler, ağzını açtığını gördüler, meraklanarak dikkatle kımıldadılar.

İns ağzını açtı ve konuşamadı. Sesi ağzından çıkamadı. Ses birşey olup ağzından çıkamadı. Saçlarının dibine kan yürüdü. Başındaki düşünce kudurmuş hayvan gibi dolanıyordu.

Ağzını, açtı, yine ses çıkmadı. Yüzünden parça parça ateş düşecek gibi oldu. Kalabalık titredi ve onun yüzüne bakamadılar.

İns ağzını havaya kaldırdı, uzun uzun uludu.

Kayadan aşağıya bir kütük gibi devrilince taşdılar. Yaprakların içine yatırdılar. Göğsünün için-

den gürültüler geliyordu. Gözleri açılıp kapandıkça büyümüş göz bebekleri fırlıyacak gibi oluyor, kan yürümüş söz akları yöresindekileri korkutuyordu. Kurt saldırsa daha iyi idi.

Kendi kendine kımıldayıp oturuncaya kadar güneşler geçti. Tüten çadırların, onların arasında çamurlara belenerek uyuyan çocukların, hastaların ve kaldırılmayan ölülerin arasında beklediler. Yemediler ve yıkanmadılar. Kadınlar başlarında, kendilerinin, erkeklerinin ve kızlarının işaretleri olan halkaları fırlattılar. Alınlarına avuçları ile çamur sürdüler. Zaman zaman bir kurt yavrusu göründü ve İnsin elini yaladı, onu tutup yakın bir ağaca bağladılar. Doğurmalarına engel olamadıkları kadınları uzaklaştırdılar, yeni çocukları akan suda yıkamadan ve kulağına okumadan ve karınlarında uzayan eti iki taşın arasında kesmeden getirip İnsin iki yanına yatırdılar. İns içinden gürültüler çıkararak iki yana döndükçe onları cansız kodu. Gözleri açılmamış ıslak ve vıcık vıcık şeyleri götürüp attılar. İçmeyen, yemeyen ve yüzü sararan, etleri azalan İnsin yanından ayrılmadılar. Yemeden içmeden beklediler ve çok küçüldüler, inceldiler.

İns kendi kendine doğrulup oturunca geniş omuzlarını kaldırdı, göğsünü içerde tutarak, sarı yüzü kımıldamadan işaret etti. Çadırları temizlediler, yeni çadırlar yaptılar, ölüleri kaldırdılar, hastalarla uğraştılar, toprağı temizledikten sonra çadırları kurdular, dağlara ve cvalara koştular, hayvanlar bulup getirdiler, kestiler ateşlere attılar, çocuklar, ve kadınlar ve erkekler, atlar gibi sesler çıkararak yediler, akan sular boyunca toprağı yattılar ve içtiler.

İns çadırından kımıldamadı. Çocuklar ağladı, karanlıkta ve ışıktaki hastalar inledi, çadırları savuran yeller oldu, akan sular çadırlara yürüdü, gökte büyük gürültüler oldu, bağıştılar, dağlara gökten ateşler düştü, çadırları ve toprağı ve akan suları kuran güneşler oldu ama İns kımıldamadı, dışarı çıkıp işaret etmedi. Dağlara ve ovalara gittiler, kadınlar başlarına süslerini geçirdi, doğurdular, yediler kemikleri biriktirdiler ve İnsi beklediler. O çıkmadı, işaret etmedi.

İns düşünüyordu.

Ne gibi düşünüyordu? Kelime yoktu, kelimesiz.

Gözleriyle görünce, düşünmesi oydu. Anlamaya çalışınca ya bakıyor, ya da gözlerini kapayıp, önceden baktığını gözlerinin önüne getiriyordu. Başının içinde kelime doğmamıştı, kelimeyi bilmiyordu. Tepedeki iç içe olan çadırların içinde büyük düşünmeye başladığı zaman hatırlıyabildiği kadar gerilere gitmiş, oradan başlayarak gözünün gördüklerini arka arkaya gözlerinin önüne getirmeye başlamıştı. Bunlar arka arkaya gelen resimlerdi. Her resimde anlıyamadığı vardı. Anlamayınca gözünün önündeki resmi zorluyordu, resimse şeklini çevirmiyor aynı kalıyordu, o zaman İns acele ondan sonraki resme geçiyor, yeni resim biraz öncekini hafifletiyor, açıklar gibi oluyor ama anlamadığını daha çok içinde taşıyordu. Karşılaştırıp netice çıkarmayı yapamıyordu. Çünkü kelime yoktu. Karşılaştırmayı yaşamında gördüklerinin herhangi bir yerinden iki resmi yan yana koyarak yapıyor, bunları zorluyor, ama bunlar üçüncü bir resim vermiyordu.

İns yüzü sararmış ve etleri azalmış olarak çadıra girdi. Çadırın iç duvarlarına, yatağın ve ağır dört köşe taşların üzerine yayılmış olan postlara

baktı. Boynu sallanıyor elleri ve karın etleri kendi istemeden kımlıdıyorlardı. Bedeni isteğinin dışın-
da oynuyordu. Yatağa girince uykunun ağırlıgı içini
doldurdu. Gözleri yanıyor, hiç bilmediği bir şeyi
yaşıyordu. O şey uzakta var olan ve şimdi gelen
şaşılacak bir hayvan gibiydi. Ya da yakında var
olan ve şimdi kendini görünür yapan bir hayvandı.
Hiçbir hayvana benzemeyen, fazla ayakları ya da
boynuzları, dişleri, ya da ilave derisi olan bir hay-
van gibi.

Baktığı şeyi hemen unutuyordu. Gözünün önü-
ne hiçbir resim getiremiyordu. Sırtı ve alnı tere
dolmuştu. Parmaklarını postların uzun tüylerine
geçirmiş, eti ve kemikleri basılmış bekliyordu. Göz-
lerini kapayınca rahat edemiyor, açınca ne yapaca-
ğını bilemiyordu. Çadırdan çıkıp gitse iyiydi. Gide-
cek bir yerin resmi yoktu gözünün önünde. Gözle-
rini aralıyor ve çadırın kapısına bakıyordu.

İçinde şimşek gibi bir şey patladı, kelime gel-
mişti ama onun ne olduğunu anlıyamadı. Ter için-
de fırlayıp çadırın kapısından öteki çadırlara, kırla-
ra, uzaktaki tepelere ve dağlara baktı, onların ay-
nı oluşları, değişmemiş ve dağılmamış olmaları onu
şaşırttı. Ne yapacağını bilemiyordu, içinde ikinci bir
patlama oldu, kelime açıkca gelmişti, galiba onu için-
den söylemişti de, bilinçsiz, ama onu hemen kararttı
ve üçüncü bir patlamaya tahammülü yoktu. Kendini
nereye koyacağını bilemiyordu. Kendini çadırların içi-
ne, ateşin ve ateşin yöresinde koşan çocukların içine,
az ötedeki tepenin çiçeklerinin ve otlarının içine, dağ-
da koşan hayvanın ve onun arkasından zıplıyarak ko-
şan adamın içine, ellerinden ve ayaklarından bir sı-
rığa bağlanarak toprağa taşınan bir ölü adamın
içine ve onu başları eğik ahenkli sesler çıkararak
taşıyanların içine, ayaklarından bir sırığa bağlana-

rak ateşe taşınan bir geyiğin içine onu başları havada ve ahenkli sesler çıkararak taşıyanların içine, ve kendi çadırının içine, durduğu ve kapladığı havanın içine koydu: rahat edemedi. Kendini kendinin içine koydu, kaybolsun istedi; sıkıntısı burnundan taşıtı: Beynine sıçrayan kanın kokusunu aldı. Atıldı, çadırın içine, atıldı postlara başını bıraktı. Ve dağınık, cansız gibi uzanan saçları hayvan postlarının uzun kıllarının arasına karıştı. Ve başının içindeki kendi bedeninin resmini, uçurumun tepesinden bırakılan çadırlar kadar büyük bir kayanın altına karşı koymadan bırakır gibi, aynı ağırlıkla bir yerden yıldırım gibi yaklaşan ve uykuya benzeyen «kelimenin» altına bıraktı. Bedeninin beynindeki resmi bir taşla ezilen akrep gibi şekilsizleşti. Kan ve kemik ve et karıştı. Üçüncü patlama oldu. Zangır zangır titriyerek bedenini küçülttü, postlara büründü. Bu kez kaçmadan ama korkarak ve titriyerek, dimdik ve tam bilinçle «kelime»yi yüreği ile söyledi, dudacı ile sesli olarak tekrar etti. Ve hemen arkasından aynı kelimenin öteki yüz adını bildi ve onları bir bir aynı şekilde tekrarladi.

Artık güneşler boyunca uyumadı. Çadırı durmadan tıttı. Karanlıkta nöbetçiler onun çadırından sızan aydınlığın karardığını görmediler.

Yüzünün sarılığı gitmişti ama eti çoğalmamıştı. Bedeni yine iri ve kalındı. Yalnız bir yanı yıldırım çarpmış ve yarısı yanmış siyah kovuklu iri bir ağaca dönmüştü. Çadırdan ilk çıkınca onu böyle gördüler ve hemen dağlara kaçtılar. İns oğullarına mırıldandı ve onları toplattı.

Gelenler İnsin yüzüne yaklaştılar ve korkuları dağıldı. Yüzüne anlaşılmaz ve çok bakılmaz bir aydınlık gelmişti. Yer yer insanı yakacak kadar par-

lıyordu. O aydınlığı gorenler, ateşte pişen eti, bağıran çocuğu, inleyen hastayı, taşınmayı bekleyen ölüyü, at güden kadını, ve çulların içinde karnı şiş duran yeni kadını unutuyordu. İns mırıldandı ve dağıldılar. Bir süre rastgele durdular, yürüdüler, sustular.

İns çadırında merhametle gülümsiyerek kendi kendine ilk cümleyi söyledi: «Ey yeryüzü değişeceksin; ey insanlar, değişeceksiniz».

Sizi görmeliydim

1.

Sizi görmeliydim. Zorunluluk motifi bana da tuhaf, böyle üzerine eğilince tuhaf geliyor. Fakat yemin ederim ki öyle hissediyordum. O anlar ne güzeldi. —Ara sıra elle tutulur bir şeye mecbur olmadığımız için mi perişanız.— O anlar ruhumun öyle bir çalışmasını yakalıyordum ki doğaya ve insana nasıl davranacağımı şaşıryordum. Varlıkların ve ilişkilerin yanında belli bir formun içeriğini sürdüren, aslında duran insanın kimıldaması olmalı bu şaşıрма. Bir şey sezmiş, fakat henüz çok kuşkulu ve ihtiyatlı davranan duyargaların haberlerini ve zamanın haberlerini ve toplumun haberlerini (ve yıkıntılarının haberlerini) beklemeden, bedenın yol sormadan ışiksız öne atılması olmalı bu şaşıрма. Kalbin, değişmeye başlayan insanın istediğı değişik Kan'a karşı yorgun ve çarpıntılı karşı koyuşu olmalı bu şaşıрма. Bir şey çoktandır ilk kez kimıldıyor, değişiyor mu, yoksa yeni bir şeyden dolayı, aslında var olan değişmenin yeniden bir kez daha mı farkına varılıyor.

Yüreğine uygun bir acıyla sevinen erkeğın, bilerek ve mümkünse ustalıkla apaçık ortaya koymaktan kaçındığı bir durum. İnsan kendi formundan, kalıbından bir iki milimetre yana kaymış, yeni çehre, yeni gök algısı, yeni yaşama olanağı belirmiştir.

Şimdi ayağa kalkarak soruyorum.

.....

Yukardaki cümleleri sürdürmek için gereken gücün nasıl elimden alındığını, neyin bana engel olduğunu anlatamıyorum. (Ashnda anlatacak ne var.) Dün geceydi. Zaman bir hayli ilerlemişti. Zaman diyorum, burada zaman filan yok. Üzerime kıvrılıp oturmuş beni kımıldatmayan bir şey var onun yerine.

Evin önünden borazan ve insan sesleri. —Yine uyandım—. Bir kaç saat önce uyandığımda yağmur vardı. Evin damı çinko, bir ses. Bir ara öyle şiddetli yağmağa başladı ki: «Ya yağmur kendine hakim olamazsa» diye düşündüm.— Baygın, kâbus içinde.

Oysa, yağmura izafe edilen böyle bir cinnet dünyamızın devamlı manzarası olsaydı, canavarca derhal onu da kullanmaya başlardık.

Şu anda coşkuyla, «kalbimiz başka bir ülkede bütün kalplerle birlikte yanyana sorguya mı çekiliyor, Tanrım, nihayet milyonların dışına itilmeden biz de yargılanıyor muyuz» diye sorabilmeyi nasıl da istiyorum.

Ortam, ya da o ortamın görüntüleri belirince, gerçek ya da yapay sarasıyla debelendiğimiz hatıralarımıza bir çare bulmalıyız. Sanat zevkiyle elde ettiğimiz hatıralarımız için elverişli bir «geleceğin» nasıl olabileceğine dair bilgiler edinemedik. Onlar düşmanca ve anormal şekiller olarak büyüdüler. Bugün kaburgalarımızın dibini zorlayan, belledikleri azaplı kelimeleri içimize tekrarlayan onlardır. Varlıklarını kuvvetle hissettiğimiz bir günde onları uysallaştırmak için çabalarken, aynı şekilde bugünkü hatıralarımızı ihmal etmiyor muyuz.— Şimdi iyice anlıyorum ki, dün gece bir sancıyı kesinleştirmeye çalışır gibi yazarken cümlesi bende bulantı yaratarak durduran onlardı. Cüretinden dolayı ağzına ateş

atılmış, kanatlarındaki odevler geri alınmış bir melek gibi sustum. Yatağın sancılara kıvrılarak uykuyu aradım.

“Soruyorum” diye başladıktan sonra söyleceklerimi biliyordum. Ama daha o ilk kelimeyi yazmadım. Aşkta.

Ondan söz etmek için, ona izin veren zamanları seçmeli.

Gece beni durduran şeyi, akla gelmesi kolay olan kurallar sandım. Buna göre yazılan bir ilk mektubun hududu, (siz dahil) başkalarına göre sizi henüz tanımayışım beni durdurmuş olmalıydı. —Nezaket— Fakat hayır ben nezaketten korkmuyorum. Bir utangaçlık ya da cüret yorgunluğu da hissetmiyorum.— Gelişmeleri bizdeki gibi olanlar aşkı, yalnızlığın sıhhatli bir çalışması olarak görmelidirler. Yalnızlık nasıl emek sarfederek en çok sahip olduğumuz şeyse, aşk ta bedeninin.

II.

Aşk, bedeninin, bizim için mutlu olan bir andan yararlanarak kendini yalnızlığa sunduğu zamanlarda ortaya çıkar. Balıkçının ağı sepet içinde taşıdığı değil, onu kendi başı üzerinde savurduğu zamanlarda...

Artık beden ağır yalnızlık görevine biraz da ona hükmederek devam edecektir.

Aşkın kadınlara erkek arasında doğuşunun kuvvetli sebepleri vardır. Çünkü onu anneye baba çocukta beraberce hazırladılar. O babanın aceleyle bağışladığı, anneninse uzun zaman dinlendirdiği

enerji olarak, çocuğun içine elverişli zamanlara adanarak bırakıldı..

Aşka bu şekilde bağlı olanlar, onu yıllarca yalnızlığın kullanmasına bırakabilirler. Öteki cinsi en çabuk vasıtalarla yanlarına çekenlerden aşkın haklarını soruşturmalıyım. Onlar çokturlar ve yardımımız onlara yetmez. Atalarından kalmıyanla davranırlar ve geleceğe bırakmazlar. Onlara : «Aşkın hakları vardır» dersek bize de anlamsız gelir.

İşte şimdi bir sabır bezine bürünmüş olarak içimizin gerçekleşmesini bekliyoruz. Bu hazırlanışın bize sunacağı armağanların ancak kabulü zorlu olanlarına açığız. Çünkü başkalarının, oldukları gibisine dayanamadıklarını aldık ve yücelttik. A'larda bir kaç dakikalık karşılaşmadan sonra, o aslında seri ve kavrayıcı karşılaşmadan sonra geçen zaman sizi «kardeşim ve komşum» olarak arayıp isteyişimi, şimdi baştan beri söylediklerimin içinde eriyik halde düşünüyor ve beni bağışlıyorsunuz.

Biliyor musunuz müzik için fazla şansım olmadı. Klasik müzik başlar başlamaz kapatılan radyoların yanında büyüdüm. Lisede iken bir müzik dersinde hoca klâsik bir parça dinlettirmeye kalkmıştı, öğrencilere. Hatırlıyabiliyorsam öyküsü şöyle idi : Bir Sezar, seferdeyken tahtına el konduğunu öğrenir. Hırsıyla geri döner. Bir tepeden Roma görünür. Orada konaklar.

Karanlık. Gün ağarınca sa'dırır.

Tabi plâğı sonuna kadar dinlettirmediler. Ve hatırlıyorum, bir ara nedense gürültü yapılmadı. ...Sezar geri dönüyordu. Sanıyorum ben de, dişlerimi sıkmış, şiddetle nefes alarak, onunla birlikte, aynı

savaş arabasında, belki de onunla aynı hacmi kap-
lıyarak Romaya dönüyorduk. Atın sağrısında işle-
yen adalelerden birinde müzik hocasının gözlüklü
yanıp sönen çehresi. Koşuyorduk Romaya, birsla ve
o durumda insanın arkasında sürüklediği büyük or-
du umurunda olmuyor. İçimizdeki öfke ve kalleşli-
ğe uğramış olma acısı tek başına Romayı yeniden
ele geçirmeye yeterli görünüyor... Önümüzde son
bir tepe kalmıştı, üzerine geldiğimiz an Roma görü-
necekti. O anda içimizi kasırğa gibi dağıtan kor-
kuyu anlatamam.

Ya Roma yoksa!.. O mutlaka orada olacak olan
Roma yerinde yoksa ne yapardık. Yıldırım hızı-
yla, savaş arzusuna, öfkeye, yırtıcılığa ve melenkoli-
ye dönüşen o azgın güç, tepeye çıktığında Romayı
görmeseydi birdenbire param parça olmaz mıydık.
Fakat Roma oradaydı.

Gece bastırıldığı için, ya da savaş kurallarına
uymak için konaklanmadı bütün gece o tepede. Ter-
sine, Romayı gören Sezarın onu idrak etmesi o ka-
dar uzun sürdü.

Bu yüzden konaklamayı anlatan bölümde tanı-
madığım bir sessizlik vardı.

Böylece bir dostum oldu. Onu keşfetmiştim.
İçimdeydi ama onu zorlamadım. Sadece korudum.
Bu çok uzun sürdü. Sabırlı, kıskanç fakat bazen de
hiç seçme yapmayan dostumun yaşlandığını hisse-
derdim. Sonra birden iki yıl süreyle bir teybim ol-
du. Sekiz saat süren bir bandda yalnızca Wagner
doluydu. Bir diğerinde yine Wagner, Bruckner, Çay-
kovski, Betoven, Brahms... Bunlar bana aslında
ömrümce yeterdi. Çünkü müzik bilgisi ve çeşit is-
temiyordum. Buna hazır olmadığım gibi hevesli de
değildim.

Zamanla içimin iyi tanıdığı parçaları müziksiz kalınca kendi kendime dinlemeyi öğrendim. Yolda giderken alnımı yukarıya kaldırır, gözlerimi biraz kısar ve dinlemeye başladım.

Asıllarını dinlemeye dinlemeye bu yeteneği kaybettim.

YAZMAYA başlamadan bir kaç gün önce karışık, sinir bozucu sesler işitmeye başlıyorum. Orkestranın konserden önce günlerce süren bir akort faslını düşünün. Yazmaya başlayınca müzik belirir. Fonda.

Şu iki gündür belirmiş olanda alışmadığım aksamlar var. Sahneye uzanan bir el orkestranın üzerinde bir kamçı şaklatıyor, localardan madeni bir kahkaha yükseliyor ve çocuk geceliğiyle fırılıyor yatağından çıplak ayakları ile ve bağılıyor buz kırıntılarında koşarken : «Anne havadaki müziği tut, geliyor».

Buna benzer bir şey.

Yazıyorum ve susuluyor. «Ne oluyor?» soruyorum, «Yoksa halâ başlamadı mı» Ne aptalca şey. Yine böyle, o tanımadığım sessizliğe benzer bir sessizlikle, sesimi boğarak (Size ne kadar hakkım var?) soracakken, dün gece kalemi o birden bırakışım gibi sustum. Kelimeleri çapraz kullanarak bir şey soracak ve bir cevap hazırlıyamadan susacak mıyız. Bu bir oyun mu? Bu durgunluğu neyle gidermeli? Yine kendi kendimizi atlatıp zincirlerimizi takmaya mı başlıyoruz? Yoksa gerçekten sorular duruluyor «kabul» başlıyor ve eserimiz olan sessizliğe mi çağırıyoruz? İşte sanki tekrar bir şey var. Sanki birleşmeden hemen sonra kız, ortaya çıkan yeni durumu, (kadınlığı) kavramak, hâkim olmak ve ziyan etmemek için değişiyor. ...Hayat orada da başarılmalıdır.

Bütün büyük anlar yalnızlıktan yontuldu.

Taşın içindeki şekli dışarıya çıkardığını, söyleyen heykel yontucusundan daha metafizik bir olguyla.

Ve sonunda sonu gelmeyen yalnızlık yığınlarına bekçiler seçildi.

İçimdeki iniş ve çıkışlar size yansiyorsa, benimle aynı şeyi dinliyorsanız, sihirli bir susuştan sonra, tıpkı çekiş sesleri arasında o kalın ve gür erkek Sigfridin mağarada Mimeye derin bir melenkoliyle anne ve babasının kim olduğunu sormaya başlaması gibi, biz de kendimize yalnızlığı soralım.

Geceleri uzak ziyaretlerden, önde fener taşıyan hizmetkarın arkasında, o ücra Anadolu kasabalarının bol kıvrıntılı, çamurlu yollarından, bir kadın hizmetçinin kucığında uyuyarak eve dönerken, tek tük ufacık pencerelerinde ışıklar görünen evlerden üzerimize bol bol ağan şey yalnızlık olmalı. Hizmetçinin ayağı takılınca, ya da yorulan kollarını başka bir biçimde dinlendirmek için, başımızı bir omuzundan diğerine aktarınca, gözlerimiz bir an açılır, iki elimizle çenemizin altına bastırdığımız, yeşil yaprakları üzerinde duran iri portakalın serinliğini ve kokusunu duyar, ve yalnızlığın kendisinden başka bir şey olmayan bu portakala büyüdükçe daha kuvvetle sahip olacağımızı bilmeden onun elimizden alınacağı korkusunu yaşarız. Yalnızlık en küçük yaşımızda, misafirlikteki zengin sofraya örümcek kolları gibi uzanan ve ağza yönelen eller arasından (dizinin dibine oturduğumuz) annenin elini çekeerek sininin altına doğru uzatmasıyla ortaya çıkar.

O, o andan itibaren reddedemiyeceğimiz şekilde karşımızdadır.

Ağzımızdaki şekerle lokmayı yutmak için artık acele etmiyoruz. Annenin eli bir süre dinlenir gibi sininin altında durmuş, sonra da oyalandığı şey önünden çekilmiş gibi ağır ağır yukarıya çıkmaya başlamıştır. Gözlerimizi kaydırıp ona bakmasak bile bunu bilmekteyiz. Anne bir kere daha sofraya uzandığı zaman bu artık kendisi için değildir. Yeşil yaprakları üzerinde duran portakalı, o çoktandır mutlaka işareti olan portakalı eline alacak ve içimizde karşılığı olmayan bu büyük meyveyi göğsümüze uzatacaktır. ...Küçük ellerimize, kavramak için şekil vererek bu müthiş şeye uzanırken, bir an belli belirsiz yukarıya kalkan bakışımızdaki acıyı nasıl farketmemiş olurlar. Reddedemediğimiz ve istiyemediğimiz şeyi avucumuza aldığımız zaman bunun ne demek olduğunu bilmekte miyiz? Onun gerçeğine nasıl hazır olabiliriz. Tepesinden sarkan ve yapraklarını taşıyan küçücük dalı koparmak için içimizde özgür olan var mıdır? Ondan dalgın dalgın koparıp sininin altına bırakacağımız bir yaprak parçasının seneler sonra (bir köy ya da yabancı bir ülkede) kendi yatağımız olmayan bir yatakta uyumaya çalışırken, dışarıda birdenbire duyulup kesilen bir insan sesinden sıçırarak, odamıza girdiğini, susuzlukla eşyalarımızı arayıp onları doldurduğunu gördüğümüz an ne yapacağız? Her zaman ona sahip çıkabilmeye kutretimiz olacak mı?

Onu, portakalı iki dizimizin arasına bir avucumuzla bastırmakta, artık iyice göğsüne yaslandığımız anneden yardım alarak tahammül etmekteyiz.

Başlangıçta tabaklar sıralanarak, küçük tabaklara da yer açılarak düzenlenmiş olan sini, yere yazılan sofra bezinin üstüne, altına bir elek tahtası konarak odanın ortasına yerleştirilmiş, yöresine minderler atılmıştır. Şimdi tabaklar yarı yarıya boştur

ve sininin yanlarından portakal ve elma kabukları sarmaktadır. Ortadan kesilmiş ve içi çürük çıkmış bir meyva komşudaki kötü olaya işaret gibi öylece durmaktadır. Ev sahibi ağrlamak arzusu içinde boğuluyorken, iştihalar kesilmiş, sofradakiler kemiklerini doğrultmuşlardır. Bacaklarımızın arasına ısıtmak ister gibi bastırđımız, ve ortaya çıkan yeni görünüşten dolayı hor görmeye meylettiğimiz portakaldan ilk ihtarı almak için zaman olgunlaşmıştır : Yeniden duvarların dibine çekilen minderlerde anneyle ortaya koyduğumuz şekli değiştirmeksizin yerimizi alırken, ifade edecek kadar zaman (ey zaman) geçer geçmez anlamaktayız ki iki taraf ta mağlup olmuştur. Sofrayı getirirken eğilip doğrulan bedenle, sofrayı götürürken eğilip doğrulan beden farklılaşmıştır. İş bitirildikten, ortadaki son kırıntılar da ıslak bir bezle toparlandıktan sonra, iş gören kadın kemiğı ve eti içinden alınmış bir deri balon gibi mutfağın kapısında belirip, rehavet içinde konuşmaya başlayan topluluk içinde yerini alınca ürperiyoruz. Çünkü bir an, nedense mutlaka bir an korkunç susuluyor. Ve avucumuzdaki portakal irinli bir yara gibi zonklamaya başlıyor.

Çünkü başlıyor.

Birinci şey - yemek- bir ödev gibi başarılımış onun ilk plândan çekilmesiyle, yine yenilgi - başarı şartı ile birlikte, ikinci şey - cinsel birleşme - müslüman ve haya duygusuyla örtülü bir toplumda belirebildiğı ölçüde ortaya çıkmıştır. Bu yüzden, buruya kadar, yerini kestiremediğimiz bir ağrı gibi, bedenimizin içinden dışarıya doğru, zorlukları yene yene yükselen yalnızlığın, o anda zayıf bir yerimizden, evet daha çok utanılacak bir yerimizden ortaya çıkıvereceğinden korkmaktayız. Dizinin dibine oturduğumuz annenin göğsü ile kolunun arasına

başımızı yerleştirerek çabucak uyuyuşumuzun sebebi bu olmalı. Bir süre sonra elimizden yuvarlanan portakal ortada kilimin üzerinde büyülü bir hayvan gibi duracaktır. Odada bir halka olmuş, konuşan ve dinleyen kişilerin sık sık gözleri ona kayacak, ev sınıpları bakışlarıyla onu orada durdurmak, sabitleştirmek istiyecek, konuklar ise ona takılan bakışlarını uyuyan çocuklarına kaydırarak, içlerinde beliren karışık düşünceleri ellerinden geldiği kadar işte böyle

fena

kalkılıyor.

Givinildi.

Hizmeçinin kucağında, tüy kadar hafif uyuyarak kapıdan çıkmak üzereyiz. Sonuna kadar vedalaşılmış ve çıkmak üzereyiz.

Hizmetkâr feneri yakmış ve boynunu bükmeğe uzanmıştır.

Anne yanımızdadır.

(fakat niçin)

Baba koşarak giriyor evin içine ve portakalı kapı getiriyor göğsümüzün üstüne.

Ağırlığımızı rahatça bacaklarına taksim eden hizmetçi kız, bu sırada bedeninin birdenbire sarsılmasını neyle açıklasın.

.....
Nihayet İst.

Size anlatmayı asla denemediğim, fakat yazdıklarımın içinde sezdiğiniz M kabusunu —bu kez de üstünkörü ve gevezelikle atlattım. Korkakca.— Oda arkadaşına oyun oynamış bir deli gibi mutluyum.

Bu sayfaların içindekiler yalnız sizde kalsın. Çünkü bizler böyle değişik durur, geçmişin teriyle savaşıyoruz.

Siyah perdeyi aralayınca balkon kapısı görünür. Yatak işe yarar olmadığı an bu camlı kapıdan bakardım. Kent genellikle karanlıkta bulunur. Kısa bir karanlık boşluktan sonra hafifçe aydınlık olan göğün üzerinde evlerin silüetleri dizilidir. Çatılar şapka gibidir ve herhangi bir sıcakta oluşan yağmura hazırlanmışlardır. Yüksek yapıların yanlarındaki küçük evler, güçsüzlüklerinden büyüklere sığınmış gibi sevimlidirler. Öylece çocukturlar. Ama göğün kendinde olanı görmelerine engel oluyormuş gibi bir durumları da vardır. O an yüksek yapılar göğün sevindirici ışıklarını karartan çirkin kötü ruhlu kaba gölgelerdir. Bununla beraber büyük ve küçük bütün çatılar göğü eşit olarak tutarlar, getireceği yağmurları, erişilmez uzaklıklardan taşıdığı ışıkları beklerler ve ona eşit sayıda ölü vadederler.

Balkon kapılı odaya bir kaç yıl önce uzun süren rüzgarlarla geldim. Çocukluğumu ve çocukluktan önceki zamanımı düşünmeme yardım edecek bir odaydı bu.

Okulda aldıklarımın ve kanımdakilerin anlaşıp dışarı ittikleri bir şeydim ben. Üçüncü şeydim. Diğer ikisiyle aramda geçenleri bazen ansıyorum. Kanımda olan; ateşi seven canlı şeylerdi, kavrayışı ve cevap verışı derhal olan. Derhal. Okuldan aldıklarım yaptığım düşmanlıklara daha doymadım. Ateşi az olan, ısıtmayan cansız olan. En çok bozulduğum da can-

sızlıklarına karşı kımıldamaları. Odada yalnız kalınan ölünün çarşafı kımıldatması gibi, ve ölü saçın dibinden ter çıkışı gibi, sırtındaki teri yaslandığı duvara emdiren, odada ölüyle yalnız kalmış olanın gözlerini diktiği ölünün oynaması gibi. Yani Cumhuriyet, Fransız Cumhuriyeti ve benim kurnazlık edip, bile bile taktığım maskem. Odam benim maskem, sokak yürüyenler evlerin silüetleri.

Düşünmeme yararlı oluyorlar. Rahatça kendimi parçalara ayırıyor, bazılarını karşıma alıyor, birini başka bir kente yolluyor, birini uyutuyor, en çok ben olanı da karşıma alıyorum. Böylece onu gözetleyebiliyorum.

Bir kaç yıldır böyle sürüyor. Kendimle her zaman için geçerli bir anlaşmaya varmış sayılmam. Başka ve küçük olaylar bunu geciktiriyor. Engeller çıkıyor. Evlerde, dar sokaklarda, pencerelerde gözümün önünde bazı şeyler oluyor, ilgilenmeden yapamıyorum. Çeşitli pencereler, çeşitli başlar var.

Çeşitlilik.

Ve bir komşu adam her gün bir evvelkinin aynı adam olarak gidip geliyor.

İlgilenmemeye çalışıyorum. Ama bir kaç hafta önce, sokaktan her günkü adamlardan sonra bir makine geçti, başka bir adam gibi, düşünerek yürüyen ve bir kaç metre ilerisine tüküren bir adam gibi. Çocukların ona güümsediklerini gördüm. İki çocuk arkasından gitti tuttu, o arkasındaki borudan öksürdü, daha çabuk gitti, sokağa döndü ve bitti, o sırada - ama bu bir hafta kadar sonra oldu Büyük taş çeşmenin arkasındaki su deposunun damındaki kadin yıkadığı kilimi oracığa serdi. Kilimden sızan su; damdaki kapağın yanlarından deponun içine. Tuhaf.

İlgilenmemeye çalışıyorum ama, kentin kalabalığının, taşıtların, ve gürültünün havada asılı kalan ve birden kulağa giden madeni seslerin, ses sürtünmelerinin ve bunların arasında sıkışan yapıların, çayevlerinin, Türkiye çayevlerinin, tartışmaların, insanlarımızı yönetenlerin yaptıkları seslerin, aramızda yaşayan, hattâ acı çeken ve hastalanan, yani şu başbaşa bir insan gibi olan paranın, gazetelerin, solcu ve sağcı olarak ikiye ayrılmış budala gazeteslerinin,... Ve bunların arasında biraz fazla, biraz alıngan ve her zaman şaşkınlıkla devam eden bir insandım. Büyük kentin içinde, birinin penceresinden bakılınca diğerinin penceresi görünmeyen okul ve fakülte yapıları vardır. On beş yıl öğrenim yapılan, sonra askerlik yapılan ve sonra da onbeş yıllık öğrenimle ilgisi olmayan bir işte çalışılan Türkiye’de ben zamanla fakülteye giderdim. Ve işte o zaman seviyordum. İskeleden denizde kımıldayan araçlara binerken, arabaların arkasından geçerken, ve daha tehlikeli anlarda, dalgunken ve soğuklarda, sokağa çıktığımda, uyurken ve uyumaya giderken, seviyordum. Boylu, güzel tenli, güzel derili, yüzü güzel olmayan bir kızdı. Babası, —at arabası vardı— boni, yeni giysilerimin arasındaki kravatımı, ince konuşmamı ve yüzümü, elimdeki kara deri çantayı, anlayamadığı şeylerden söz edişimi görünce kızını bana böbürlene böbürlene verdi, onu alıp başka ve zengin bir semte götürmeme ses çıkarmadı. Arabacı ses çıkarmadı, böbürlendi, bayramları arabasını süsledi kapıma geldi. Bayram olmayan bir gün arabasını daha çok süsledi geldi, eve girdi, en başta duran, bordo kaplı kirli sarı kornişleri olan, geniş rahat koltuğa kuruldu, kahve yaptırdı, odayı ve beni süzerek sigara içti, az konuştu, bizi hiç konuşturmadı, bizi süzdü gitti. Arabacı İslâm bey her şeye hakim oldu.

Evlendikten sonra elbiselerimi kurulayıp asıyordum. Yağmurlarda geziyorduk. Karıma kendisinden hoşlandığımı, sevdiğimi söylüyordum. Güzel konuşuyorsun diyordu. Konuşacak parklar, sanat galerileri, operanın coşkun söylevlerini ve sıcağın oluşumunu arıyorduk. Bir araya gelince, yanyana oturuyor, büyük kent ve önü alınmaz olan kalabalığın içinde bir süt gibi, ya da bilmiyorum yanyana gidiyorduk. Canlı değilken bile birbirine alıştırılmış iki tahta parçası gibiydik. Beraberliğimiz artıyordu. Sıcaktık. Yöremizdeki herşey son derece azalmaya başladı. Yok olacaktı.

Kavga edenler, insanlar, çocukların doğup doğup uzaklara kaçmaları, ve dizlerinin kanamaları, ve anaların bağırması, analara ve babalara ait olanlar, paranın adakları, kurbanları (Meselâ Nedim diye bir çocuk), doğal afetler, çok insanın birden ve bir insanın sürelî ölüşü, bunlar daha belirgin duruma geldi. Bakınca bir şeyi görüşümüz daha netleşti. Tevekkül ve aç elin erişemediği yemek daha netleşti.

Sirkeci tren istasyonunun, dolmuş parkını, vapur iskelelerini gören bir iş yerinin penceresinden taşıtların tek bir şeyin sesi olarak çıkan sesleri arasından, bir cankurtaranın düdüğü özel olarak kulağımıza gelmeye başlamıştı. Sıkıntının, kalabalığın, tıkanıklığın içinden çırpınarak, son gücünü toplayarak ve onu son ana saklıyarak bekleyen bir sancıyı almaya gidiyorlardı. Ya da almışlar götürüyorlardı. Vinç ileri geri sallanarak apartmana benzeyen geminin dibindeki yük motoruna balyaları indirdi. Güneş Çamlıcanın tepesinde bir figür yaptı. Kamyon lastikleri yüklü taşıt; askeri bir kamyonun yanından geçti. Önümüzdeki damda siyah fakat bir ayağı beyaz olan bir kedi üzerinden ipler sarkan

dort küçük demir boru ile başlıklı bir soba boru sunun dibine oturdu. Araba alan bir arabalı vapurun yanına ikinci bir arabalı vapur yanaştı. daha kapağını indirmeden bir iki kişi kapağın üzerine yürüdüler.' Kedi orda yok. Soba borusundan hafif bir duman çıkmaya başladı. Vinç boş olarak geminin içine dönüyor, geminin içinde uzun saçlı, tulum giymiş bir adam havaya kalkık başı ile onu takip ediyor, üzerine gelince eliyle tutuyor, ambar deliğinden içeri uzatıyor, vinci yönetene işaret ediyor. Ağır bir yük kamyonunun üzerinde Bulgaria. Kedi şimdi var. duvarın kenarından uzanmış yola bakıyor. Mobil geçti. Kara bir vapur göründü, boğaza yöneldi. Öbür arabalı yürüdü, açıldı, onun arkasından bir yolcu motoru sıyrıldı. Denizde dalgalanma başladı, karşı kıyı Anadolu, rüzgâr bir kanadı kapalı olan pence-reyi ardına vurdu, kâğıtlar uçtu, karımı kandıramadım. Büyük masayı pencereden çıkarıp boşluğa bırakmak için.

Yüzüme baktı.

Görünüyordu. İçinde haksızlık olan bir yağmur bekleniyordu. Bol olarak. Her başa eşit olarak. Oysa gelecek olan yağmur, çok yağmış, sel yapmış, can yakmış, ocaklar yıkmış, hattâ ormanlar yakmış (karım, «yağmur orman yakmaz» dedi, ve yağan değil yağdırılan bir yağmurdur. Bin kişiye azdı, ve bir kişiye daha da azdı. Görünüyordu. Degas, balerinlerin arasında duvarda, kemikli ve erkek olan ilk Büyük İsa duvarda, yeşil kalın perde tül perdeyle iç içe duvarda, aileden resimler duvarda, kitap duvarda, beş yüz - bin - binbeş yüz kitap yan yana duvarda, sandalyeler, koltuklar duvarda, su ve elektrik sayaçları, kalorifer sobaları, borular, divanlar, halılar, cemekeânlar, sandıklar, giysi dolapları, askılar, çamaşırlar, köpek tasmaı, sandukalar, kâğıtlar, tas-

lar, sabun kırıkları, naylon torbacıklar, küçük âletler, çakılmış çiviler, tabaklar, kepçeler, mutfaktaki ayna, açık kalan kapılar, elektrik düğmeleri, odalardaki ve koridorlardaki, vazolar duvarda.

Evlenince görünüyordu. Kapımıza yemişler, umut, mutluluk, sebzeler, giyecekler, değişmeden kalacak olan eşyalar geldi. Karımla sık sık ateşle ayyuka çıkıyorduk. Elzemdi. Evimiz gittikçe ağırlaştı. Durmadan eşyalar alıyorduk. Başka insanlardan daha çok söz etmeye başlamıştık. Bazı şeyler sabit olmuştuk. Bir şey yüzünden kavga edince o şeyin kavga edilen yanını değiştiremiyorduk. Sevinçler ve acılar sabitleşiyordu. Tadlar bir zamandan sonra aşırılıklarından dolayı değişiklik verilmeyince, tiksindirici oluyordu. Çok şeyin çözümünü beraberliğe zorunlu oluşumuz yok etti. Karnıma düşen kara böcek azdı, onu oraya yerleştiren, yani kanımda olanla bozuştum. Uğraşma aradım, eşyalar yolumu aldı. Koyduğumuz yerden kımıldamıyorlar fakat gün geçtikçe kendilerini daha çok savunuyorlardı. Karşılıklı yıpratıyorduk. Evde soluduğumuz hava da bir şey olmaya başlamıştı. Bir gün ona dikkat kesildim, evdeki havaya. Bana bazen kalkıp bir yerlere gidiyor gibi geldi, öyle gelince de soluk almakta zorluk çektim. Bir zaman, örneğin sıcak odanın kapısı aralık kalınca, işte o zaman, ayaklarımı soğuk yalayınca, ne iş yapıyorsam, kitap okuyorsam onu bırakıyor, ya da onda donuklaşıyor, ağır bir düşünceye dahi yordum. Hava da kendini savunuyordu. Onu bağışlayamadım.

Duvarlarda ve parkelerde lekeler artmıştı. Büyük bir evdi içinde oturduğumuz. Üç yatak odası vardı, muşambalarla kaplıydı, bunlardan güneş göreninde yatıyorduk, diğerleri güneşi yalnız sabahları bir

parça görüyor, ve çok girilip çıkılmadıkları için de biraz bir şey kokuyorlardı. İslâm bey süslü arabasıyla gelince bu odalardan birinde, kauçuk yatakta nasıl yattığını tahmin ettiğim bir şekilde uyuyordu, çünkü gelince hep salonda, en başta duran geniş koltukta oturup kahve içiyordu. Arabacının gelip bazen kaldığı odada bir yatak, kocaman, eski, tahta oymaları olan iki kanatlı bir giysi dolabı, iki ceviz ağacından sehpa, birinin üzerinde tülüksü bir örtü ve gümüş bir sigara küllüğü vardı. Perdeleri hep açık duruyordu ve onları kimse aıp kapamıyordu. Bazen oturduğum yerden özel olarak kalkıp, gidip dokunduğum an, elime tozlu duyumunu veriyorlardı. Ellerimin aradığı bir duyumdu bu. Yatağın üzerinde iki yönden sarkan iki yanında yeşil çizgiler olan büyük kahverengi bir battaniye duruyordu. Hep gündüzleri girdiğim için yatağı açık görmüyordum, bu yüzden arabacı gelince ve uyuyunca ve sabah uyanıp tuvalete gidince, açık kapının önüne gidip duruyor, yatağa bakıyordum. Yatağın ayıbını yakalıyordum. Bana hiç birşey yapmayan bir yataktı aslında, ama bunu diğerlerinden ayırmaya lüzum görmüyordum. Diğer yatak odasına gelip yatan olmamıştı. Bir akşam eve geldiğimde karımı mutfağın önünde o emlakçı ile ayakta konuşuyor görüp, özür dileyip hemen evden bir çayhaneye gittiğim gün bilmiyorum. İkinci yatak odasına eşyaları yerleştirdiğimiz ilk günlerden sonra bir kez olsun gir-medim.

Güneşli yatak odasında uzun ve geniş bir yatağımız olmuştur. Mavi işlemeleri olan bir pike serilidir üzerinde iki tarafındaki çekmecelerde çekmecelerin üzerlerinde, biri karşı duvarda yerde biri de yan duvarda asılı iki kitaplıkta onların yanlarındaki dolaplarda, çamaşır ve elbise dolaplarında, iki

küçük masanın üzerlerinde sayamayacağım kadar çok eşya vardır. Biblolarımız var.

Yalnız salonda döşeli olan ve su degmemesi gereken parkelere tükürüyor ve ayağımla siliyordum. Evimizdeki eşyanın yaptıklarını karıma söylediğim halde bir bu hareketimden birşeyler anlıyordu. Buna da engel olamıyordum. Onun iyiliğine karar vermiştim. Karımla aynı yerde çalışıyorduk, bu arabacının kızı olan karımla. Yemekten sonra öğle tatillerinde büroda pencereden dışarı bakarken bacaklarımıza değen ve bizi yanyana kaynatarak ısıtan kaloriferlerin yanında birbirimize söylüyorduk. Ben teklifler yapıyordum. Ciddi söylüyordum. Artık hep yüzüme bakıyordu. Ama ben artık çalışmıyordum da o sabahleyin işe giderken ben evde kalmaya karar veriyordum. Bu gün gitmeyeceğim diyordum. İlk kez ne yaptım yaptım evde kaldım. Kaç gün böyle ne yaptım yaptım kaldım. Sonra kolay oldu. Onunla kalkıyor, hazırlanıyor kahvaltıda zeytin yiyor, sonra ben gitmiyorum diyordum. Onu alıştırdım. İlk gün işe ağlıyarak gitti, beni kendine acındırdı, zaten çirkindi, benim için kolay olmadı ona acımak. Gitmeden beni koltuğa oturttu, fıkralar karikatürler dolu dergiler koydu önüme, camları silme diye sıkı öğütledi.

Uğraşmam gittikçe güçlük kazanmaya başladı. Eşyalarımızın savunması şiddetleniyordu. Karım sık sık yeni şeyler getiriyordu, onların bir yere konmasına yardım bile ettim. Aslında onlar bir yere koyduruyorlardı kendilerini. Daha dükkandayken biliyorlardı evimizin köşelerini. Karımın getirdiği yeni bir gazete dolabı kendini koltuğun yanına koydurmuştu. Ufacık, bacak kadar birşey. Koltukta otururken dolap durduğu yerden beni zorluyordu. Ona

bakıp dayanıyordum. Gücümü kaybetmiyecektim. Karım çıkarken yanıma geliyor, önüme bir şeyler koyuyor, çoğu zaman da bir mendille ağzımı siliyordu. Dudağımın yanından ince bir salya sızıyordu hep. Karım önümden çekilinceye kadar küçük gazete dolabının yerinde durup durmadığını düşünüp tasalanıyor, yerimde kıpırdanıyordum. İçimden çok geliyordu ama karımı elimle yana itmiyordum. Çenem iyice birbirine geçiyordu, işini bitirince çekiliyor, ben gözümü aceleyle dolaba dikerken o, salonda, başka odalarda dolaşıyor, artık hoşçakal demeden ve öğüt de vermeden gidiyordu. Akşamları da çoğu zaman başka eşyalarla geliyordu. Daha ben evde olanları durmadan gözetleyip tanımadan, yerlerinde zaıarsız kılmadan yenilerini getiriyor, özellikle de zararsız kıldıklarımın yerini değıştirmesi tedirgin ediyordu. Onların alıştığım eski tavırlarından sonra, (galiba beni tanıyorlar) yeni tavırların savunması çok küstahça oluyor. Hele o gazete dolabıyla küçük sehpa ve onların üzerinde fıldır fıldır dönen sigara küllükleri.

Karım durmadan getiriyordu. Yiyecekler. Ama onlara diyeceğim yok. Yeniyorlar. Elmayı yiyip çekirdekli kısmını duvardaki delikten kalorifer kazanına yolluyorum gidiyor. Öğleye doğru dolabı açınca o elmayla karşılaştım. Kırmızı ve büyük. Tek kalmıştı, eğildiğim an tam gözümün karşıısına gözü geldi. Kırmızının tam ortasında yuvarlak kara çürüğe benzeyen bir göz. Beni oraya mıhladı kımıldatmadı. Öyle ne kadar kaldım bilmiyorum, dolabı yavaşça kapadım, açtım yine bakıyor. Aldım götürdüm, koltuğa oturunca iki elimle onu gözümün karşısında tuttum. Karım gelince aptal dedi yeni eşyalarla geldi, havamız azalıyordu. Burnumdan aldığım soluk yetmiyordu, kapalı duran ağzımla da alı-

yor, dudagımın kıyısından sarkan tükürük; solukla öne savruluyor, yere düşmeden yine sarkıyordu. Yalak odamıza gitmiyordum. Gittikçe harap olan yabancı ve insanların beni kovduğu bir kente benziyordu.

Birden bire karımı öldürdüm.

Evi hemen bıraktım. Kenar mahallelerde dolaşım. Tavan arasındaki balkonlu büyük odayı buldum. Divan koydum, halı ve sandalyeler dolaplar sağladım. Pencerelele siyah perdeler gerdim. Oturmaktan bıkınca perdeyi aralayıp uzakta kalan kenti ve biri karşıdan gelen, biri onun devamı olarak sağa kıvrılan iki sokağı gözetliyordum. Bazen bir ışık beliriyor, kararan kentte bu daha çok, uzun zaman yanacakmış gibi bir duygu yaratır. Oysa ışıklar durmadan yanıp sönüyorlar.

Bir ışık yandı mı yalnız bir direk ve onun ötesi bir daire şeklinde aydınlıktır. Bir anda, adım atan biri görünür. Karanlıkta kalan birini şapkasıyla selâmlar, gülümseyip gülümsemediği belli olmadan ışık kararır. Başka tarafta başka bir ışık belirir, başımı çevirinceye kadar orada olanlar biter. Aydınlık daireden karanlığa giriveren geride kalmış bir ayak görünür. O ışık da kararır. Bazen her tarafta birden yanarlar, bir çok şeyi bir anda görmek mümkün olmaz. Direk olarak üzerlerine bakmadan bir çok olayı farkedirim. Bir polisin bir direğin altında dimdik durmaya çalıştığını, bir köpeğin bir duvara yaslandığını, kaldırımla yola kıvrılarak düşmüş bir gölgeyi,.. farkedirim. Hepsi kaybolurlar. Bu kez çok uzakta bir ışık belirir. Orada olanlar görülmez, yalnız tahmin edilir. Ve yalnız erkeğin kadını ne kadar düzenle sevdiği tahmin edilir. Bir de farkedilmeyecek kadar uzakta olan ışıklar vardır. O kadar

uzak, o kadar anlaşılmaz şeylerin arkasındadırlar ki, tahmin edilemezler. İçime rahatlık veren bir şey görünceye kadar her beliren ışığa bakarım. Ama birden kırmızı ışıklı büyük ve sayılmayacak kadar çok eşya ile dolu bir oda olur, bu bana bir şey hatırlatır, duramam, dayanamam, hoşla gidici bir şey de ne demek, bekliyemem, perdeleri kavuşturur, yatmaya başlarım. Bir gün karanlıkta dururum. Bu kadar karanlıkta yatar olmanın, oturmanın, kolunu ayağını bükmenin, hangi durumda olursa olsun bir şekil almanın birbirinden farksız olduğunu iyice sezer, gözlerim açık olduğu halde hiç birşey görememenin verdiği duyguyu merakla takip ederim. Koyu karanlığın hiç yaptığı, erittiği bedeni ve karımın bedenini anlamaya çalışırım. Bazen onları ayırt bile edemem. Tabanımdan sert bir yere dokunduğumu hissetmekten başka bir duyarlılığım kalmaz. Dikkat kesilince o da kaybolur. Bir iğnenin ucunda dik durabilen bir iplik parçası gibi hissederim kendimi. Sonra o da kaybolur. Artık kendimi karıma teslim ettiğimi anlarım. Bu, bağırmmamak için kendimi nasıl tuttuğumu bilemediğim «Karanlık olma» oyunumun son kısmıdır. Dayanılmaz fakat en çok bir şey ifade eden, beni yakalamak istediğim anlama değdirip uzaklaştıran kısmıdır. Bunu sık sık oynuyorum. Hiç olurken duyduğum yüksek acı beni iyileştiriyor. Ama korku boynumu kıvrıp benliğimi altına alınca, hiçliğin verdiği paniği başka fakat şuursuz bir hiçlikte yatıştırmak, yani uyumak için gerekli ilk hareketi yapamam. Yani birden bire uyuyamam. Her şeyi unutarak, siyah perdelere atılırım. Onu aralar, hattâ balkon kapısının camına kadar gelir, ona dokunur, ilk ışığın gösterdiklerini, çok zaman sadece toprak, kaldırım ya da bir ev parçasını büyük bir önem vererek seyredirim.

Başımdan şuna buna benzer bir olay geçmiştir dendiği zaman aklınıza gelen adam benim.

Yatağa girdikten sonra uzun bir zaman boyumun uzunluğunu hissedirim. Yarı doğrulup gözümü oldukça uzak bir mesafeye diker ve oynatmakta olduğum parmaklarımın orada olduğunu düşünürüm. Hep dikkatimi bir yere toplamak çabasıdayım. Ayak parmaklarımdan ilgimi çekip bir başka şeye tutuncaya kadar korkuyorum. Telaşla kendimi arıyorum. Bir başka şey var olmayınca kendimin var olduğuna inanamıyorum. Çoğu zaman da bednim işe yarıyor. Ona bakmak tutmak beni rahatlatıyor. Ama bunun aldattıcı olduğu tasasını da taşıyorum. Bu tasadan kurtulmak için belki bilmiyorum, bunların tam bilincinde olamıyorum, siyah kalın perdeleri iyice kapatıp, kendimi karanlığın içine salıyorum. Uzaklık bilinci kalmadığı halde duvarları divanı rahatça buluyorum. Bir şeye dokunduğum zaman karanlığın duygusu kayboluyor. Kendimi karanlığa bıraktığım zamansa hemen erimeye başlıyorum. Eriyip eriyip koşuyorum pencerelere.

Akşama doğru «ben ne yapıyorum böyle» diye sordum. Cevap yok.

Geceye doğru kendimi bağışladım, bir şey mi yapmıştım, ondan dolayı. Karanlıkta uzun uzun bir yazı yazdım. Gırtlığım düğümlendi, içime titremeler geldi, durmadan yutkundum, eridim, ölümü denedim, yazdıklarımı yere koydum. Yere dokunulmayacak bir şey koydum, yürürken onun etrafını dolanıyorum. Bir şeyin korkusunu canım kadar yakından hissediyor, ona korkmadan yaklaşıyor, onun içime bir kartal gibi çullanmasına ses çıkarmıyor ama ne zaman ve neden olduğunu bilmeden perdelerle atlıyorum. Eşyaya dokunmak, bir şeye olanca

önemi vererek bakmak da beni kurtarmıyor. Acı-
nacak bir çabuklukla, telaşla giyinmeye başlıyorum.
Bir an önce hazır olmak ve sokağa, insanların içine
fırlamak istiyorum. Onların içindeyken kim korku-
tabilir beni. Birini durdurur konuşursam hele, ama
kimi. Kimi olursa, korkumun şeyini öldürecek birini.
Şeyle ilgimi keseceğim böyle, yabancı olacağız. Beni
bilemeyecek. Böyle düşünürken, çünkü bunu şiddetle
düşünüyorum ve pantolonumun düğmelerini ilikler-
ken, bir yandan ayaklarım kunduraların içini arar-
ken ve başım, üstüme geçirecek başka eşyalara uza-
nırken, bakıyorum ki terkedilmişim, kendimle yalnız
başıma bırakılmışım, korkunun sıkışması dağılmış.

Uzaklaşan bir sabaha karşı tamamen giyindiğim
halde karnımdaki kasılma geçmemişti. Eğilerek ve
bütün dikkatimle sanki bir tek hücreme batıp kal-
mıştım. Kapıdan çıkmaya yaklaştıkça terlemem art-
tı. Ve sırtımda, alnımda iri ve soğuk. Kapıyı telaşla
açtım, birden karımla karşılıklı durdum, o geçti ben
merdivenlere terlerim büyüyerek atıldım. Ahşap es-
ki evin tahtaları sürekli gıcırtilar çıkararak beni ar-
kamdan kovaladı. Bahçede seyirtirken üzerime eği-
len evin karanlığını hissettim. Bahçe kapısını sü-
ratle açtım, düğüm geçmemişti. Kapının boşluğun-
dan yana çekilip taş duvara yaslandım. Terlemem
geçmedi, arttı. Sokak karanlıktı, insan yoktu, evler
gökle birleşmişti. Birbirinden ayırabileceğim, ayrı
ayrı isimlendirebileceğim hiç birşey, birbirinden bi-
razcık ayırabileceğim iki şey bile yoktu, öyle karan-
lıktı. Duvara döndüm, elimi üzerinde gezdirdikçe
taşlar belirdiler. Elimden sümüklü böcek gibi, donuk,
yağlı tiskindirici bir ışık yayılıyordu. Ellerim taşta
geziyor, bir taş bitince biraz derindeki pütürtü har-
ça değişiyor, ondan yeni bir taş geçiyordu. Taşlarda
kömürle ya da tebeşirle çiziktirilmiş, küçük kız

isimleri, küfürler, futbol kulüplerinin rumuzları, ayıp aletler, resimler, salkımlar vardı. Aklım taşlar-
da, yazılarda, ve karnımda sıkışması artan düğümde
gidip geliyordu. Taşların arasında canlı bir şey par-
maklarıma değdi. Ne olduğundan ürktüm geriye dön-
düm. Koşmak istedim ama, koşacak yerim yoktu. Ar-
kamdan duvarın kolları çıktı ve beni sardı. Anladım,
boynumu zaptetmedim, bıraktım başım kendi haline
göğsüme insin. Dizlerimle karnım arasında hemen bir
ışık belirdi. Işığın yuvarlağı içinde hiç birşey görme-
dim. Sadece ışıktı. Ve ses vardı. İnsan sesine benze-
miyordu ama başka bir şeyin sesi de değildi. Hiç
kimsenin duymadığı, bilmediği idi, o sokakta, belki
durduğum yerde eskilerde kurulmuş, içinde uzun
uzun yaşanmış, evlenmeler sünnet düğünleri, acılar
ve sevinçler olmuş bir evin, belki de dipteki oda-
sında yıllar önce karşılıklı olarak bir kaç kişinin
çıkardığı konuşma sesiydi. Bir konuşmaydı. Odanın
havasında bir ağızdan diğer kulaklara, ve başka bir
ağızdan diğer kulaklara yayılmış, açık pencereden
yayılmış, büyük havaya çıkmış, duyulmadan fakat
kaybolmamış ve havayı da aşarak sonsuz boşlukta
titriye titriye gitmiş, sonunda bir yere dokunup yıllar
sonra dönüyordu işte. Işık yanmış sesin titremeleri
dizlerime çarpıp ses oluyordu. Düz ve ahenksizdi.
Dizlerimi oynattıkça, ses, düğmesi açılıp kapatılan
radyodaki ses gibi oluyordu. Konuşulan dili anlıyor-
dum. Eskiydi. Kelimeleri zor tanıyordum. Konuşan-
ların erkek ya da kadın oldukları anlaşılmıyordu. O
sokakta oturanlardan söz ediliyordu. Karnımdaki dü-
ğümlenme durmuştu. Üzerine vardığım, aklıma oraya
kaydırdığım halde, kasılma devam etmiyordu. Du-
varın kollarında acıtma isteği kalmamıştı. Karanlık
sürüyor dizlerimle karnımın arasında, ışıktaki ses
önemli şeyler demiyordu. Ama beni tutuyordu, akıp
gitmiyordum.

Birinci ses: «Dar sokağın dibindeki küçük evde garip bir şey oldu.»

İkinci ses: «Havaya biraz ıslaklık değdi, çocuk ağlıyarak doğdu.»

Üçüncü ses -Çocuk yeni doğmuştu, ev çalkalandı.»

Dördüncü ses: «Çocuk büyüdü, İslâm beyin dedesi oldu.»

Beşinci ses: «Öldüğünde, çünkü öldüğü zaman doksan yaşındaydı, mezarlığa doğru götürdük.»

Sesler bitince ışık büyüdü, karanlığın şiddetini azaltarak dağılıp gitti. Başımı çevirip bahçe kapısına baktım. Açık kalmıştı. Duvar yazıları ve lekeleriyle duruyordu. Tanımak hoşuma gitmedi. Sokağın uçlarından insan göründü, önümden geçtiler, karanlıkta odadan kaçışım ve kurtuluşum için aradığım insan. Kurtuluşumu neresinde taşıyor? Ben onun binlercesini de bir arada gördüm, çoğaldıkça daha da faydasızdılar. Yücelmiş olarak odaya kaçtım. Hem sokağa, hem odaya baktım, pencerenin dibinde. Dışarda itişen seslere kulak verdim, bir süre sonra onları birbirinden ayırdım. İlgilendim. Bunu uzun zamandır biliyorlarmış. Mahallede duymayan kalmamış. Bütün mahalleli içlerinden, işlerinde ve evlerinde İslâm Beyin babasının hasta olduğunu geçiriyormuş. Civardaki evlerin etrafları; içinde insanların ve dolap beygirlerinin döndüğü bostanlarla kaplıymış. Hattâ yüksekten bakıldığı zaman, ilgisi olsun olmasın, bütün evlerin bostan evi olduğu sanılırmış, çünkü çok bostan varmış mahallede ve az ev varmış. Ben - benden de söz ettiler bir kaç gün önce bu evlerden birinin çatı katındaki odaya gelmişim, eşyalar getirip yerleşmişim, bir daha da dışarı çıktığımı gören olma-

miş. Işığın yanıp söndüğünü görmeseler gelir kırarlarmış kapıyı, öldüm diye. Ama bir başka sese göre, sabahları oturmuş çayımı içerken, karşı yamaçlarda hıncahınç ölü varmış. Onlara büyük bir sürpriz yapmışmışım. Onlara karşı zeytin taneli çay sofrası kurmak bana rahatlık veriyormuş. Bana ayrılmış ölümü sabırla beklemeye gelmişim bu odaya. Sanıyordum ki, kaburgalarımın içerisi sert birşey girince onunla karşılaşacaktım. Bu yüzden hep tetikte bekliyordum, daldığım zaman telaşa kapılıyor, acaba diyordum, öldüm mü? Ama hemen tecrübelerime, başımdan geçenlere bakarak ölmediğimi anlıyordum.

Bu arada da kahvaltım bitmiş oluyormuş.

Sesler birden kesildi. Başka bir ses duyuldu. İslâm Beyin sesiydi, konuşmasından yolunu kestikerini anladım. «Bırakın, çünkü babam hasta» diye bağırdı. «Babamın hastalığını öğrenin, bundan yararlanın.»

Öğleye doğru bahçe kapısının önüne çıktım. İslâm Beyi bekliyordum. Saçaktan bir buz parçası sarkıyor, ensem dokunuyor. Gökte çok sıcak bir güneş. Kapkara başımı yakıyor, gövdemden ter boşanıyor ve yılan ensemden belime doğru iniyor, karnıma doğru kıvrılıyor. Yokuşu çıkan sıhhatli ve güzel kadını - içindeki ölümü bile bile - bakışım ile eve çağırıyordum. Karşı koymaması için pencereleri sıkıca örttüğümü, tavandaki ve duvardaki delikleri çinkoyle kapladığımı söylüyorum. Kadın yaklaşıyor, dikkatle baktığım için o da bana bakıyor. Ne düşünüyor? İkinci yokuşu dönüyor. Yokuşu çıkan kalçalarındaki sıhhattan tiksindim. Hava kararıyor, İslâm Bey gelmiyor, büyük bir lahit gibi duran çeşmenin içinden bir kadın bağılıyor, deponun üstünden bir çocuk fırlıyor.

İslâm Beyin babası öldü, bununla ilgili sesleri duydum. Ölen baba doksan yaşında. İslâm Bey atların ayaklarına ve demir tekerlerine keçeler paçavralar sarmış olarak taş yoldan arabayla gelmeye başladı. Araba değişik bir şekilde ama çok güzel olarak süslenmişti. Hiç ses çıkmadan geliyordu. Evin önünde duruyordum ve artık emin değildim, arkama döndüğümde ev yerinde olacak mıydı.. Ben evin önünde duruyordum ama ev arkamda mıydı? Ya korkmaya başlarsam. Ya arabacı İslâm Bey beni tanımazsa.

Bostandaki beygirin çevirdiği tahta milden gıcirtı gelmiyordu, odun deposundaki hızar, ses çıkarmadan kesiyordu, çocukların bağırp çağırıp deponun üzerinde koşmaları yavaşlamıştı, pamuk çocuklar bale yapıyorlardı sanki, başka sesler de - köpek duvarın dibine çekilmişti - gelmiyordu. Yalnız İslâm Bey geliyordu, pencerelerde başlar dizilmişti.

Pencereler evlere tutunmuş, beygir dolaba tutunmuş, direkler direklere tutunmuş, duvar köpeğe tutunmuş olarak duruyorlardı. Ve ben bir kımıldasam ve herhangi birine hafifçe dokunsam, herşey dağılacak, fırlayacak ve parçalanacaktı. En yakın penceredeki beyaz saçları olan ihtiyara baktım. Gözleriyle bana tutunmuştu. Ben gözlerimle önüme kadar gelen İslâm Beyin bana çevrilen bakışlarına tutundum. Beni gözleriyle sıkıca tuttu :

— Merhaba katil.

İçime tarifsiz bir şey geldi, karanlıktan ve boğucu sıcaktan yukarı yükseldim. İçimden sordum :

— Babanız da öldü mü?

Hemen cevap vermeye başladı. Önce haber verdi, babası ölmüştü, saçları beyaz alnına iniyordu, çe-

nesini bağlamışlardı, göbeğine bir araba tekeri koymuşlardı. Atları kamçılıyordu, sırtı kaşınıyordu, ayakları da soğumuştı, açık duran gözlerini kapamışlardı. Doktoru bekliyorlardı, ölü yerinden kalkmış doktoru almaya gitmişti.

İslâm Bey kendini babası sanıyordu, ve babasını kendi sanıyor, ölüye dair ve kendisine dair işleri bazen de değiştirerek yapıyorlardı.

— Babam doktoru almaya gitti, dedi İslâm Bey, doktor gelecek bana bir kabahat bulacak, babama gömülme verecek. Babam gömülme bekliyor. Kızım gömülme bekliyor. Babamın çenesindeki sakalları şöyle bir tuttum, dudağına kırmızı bir şey olmuş, kızılık yemiş, kızılığın kabuğu yapışmış gibi, onu tırnağımla çıkartamadım, makasla kestim. Babam gözlerini açtı, elimle dudağını kapadım görmesin diye yaptığımı, acı duydum dedi babam, yüzü ve dudakları hiç kılmıdamadan konuştu, dehal üstüne siyah bir bez çektim, kızımın ölüsüne bağırdım.

İslâm Bey arabayı, beni ve atları da sürükleyerek gitti.

Kentin ortasında bir an

Bu atları daha fazla koşturamam diyorum, sür diyorsun, yoksul bir arabacı olduğumu kaç kez tekrarladım, ayrıca (ne tuhaf) atlarımı da seviyorum, onları buyruğun üzerine kamçılıyorum zalim müşteri— işte tiyatronun önündeyiz, kırmızı astarlı siyah paltona rüzgâr vererek smokinin ve şapkanla —kara bir balerin gibi birazda— atlayıp uzaklaşıyor-sun, terli atlarımın sağrılarına, boyunlarındaki tere, kabaran damarlarına bir kere bakmıyorsun bile, şu soldakine bak, sana hizmet etmenin gururu içinde, tepinerek, burnundan pis havayı gürültüyle atarak, bedeninde kamçıların fazlasıyla kıpırdattığı enerjiyi sakinleştirmeye çalışıyor, —dönüp arkandan da bakıyor, başını sert arkaya attıkça, oksijen için nasıl ciğerlerini zorluyor, zayıf ve sarı, kılları terli, öbek öbek birbirine yapışmış, uçları sivri. —Sağdaki şu boz hayvancık, durumu çoktan anlamış gibidir, kamçı acıtır onu, biliyorum ama aldırılmaz, hızını artırır ama mesafesini zorlamaz, kamçıyla ayakları arasında doğrudan doğruya bir ilgi kurmuştur, sırtında başlıyan kamçı uyarımı doğrudan bacaklarına gider —biliyorum işte— beynini dolanmaz işte, başı sakin-dir, umurunda bile değildir kırmızı astarlı palton, bana da aldırılmıyor ama ne zararı var, indin gittin ama söylüyorum yine, bu atları daha fazla koşturamam, zalim müşteri, bekle mi diyorsun bana, ya da git mi dedin, paramı da vermedin (kahrolası) tiyatronun önündeyiz, koşar gibi giriyorsun, beklemeli

miyim seni, hemen mi geleceksin, yoksa park yerinde, mi beklemeliyim, saat kaçta çıkarsın, dağılanlar arasından bir de seni mi gözetlemeliyim, ya temsili yarım bırakır gidersen, ya bir de gelmezsen ey zalim müşteri...—

Geçenlerde vurdular tam gözlerimizin önünde. Bir atarabası sürücüsünü, bir insandan çıkırsa, çıkırsa,

Ancak bu kadar kan çıkar.

Ne önce ne de sonra yanına yaklaşan bulundu ve kan aktıkça aktı. Can çekişirken onu seyretmeye koyulduk. Bir arabaya alıp hastaneye götürmeye yanaşmadık. En yakınındaki altı kişi, ölenden değil, birbirlerinden ürkmüş gibi koştular, kaçtılar sokak aralarına. Diyorlar ki yanımdakiler «görememek için uzaklaşıyor o hamalla» (polis) diye bağıryorlar, yan sokaklardan sesleri geliyor, bir hayli bağıryorlar (polis) (polis) —Ve geliyor polisler. Önce bir trafik polisi görünüyor, büyük iş hanının köşesinden (üstümüze bir de bu vazife) geliyor, daha ne olduğunu orada anlamadan: «dağılın» diyor «dağılın ki göreyim olanı, ona yaklaşayım». Sırayla açılıyor, hamalların ara sokaklardan sızan hep geliyor kulağımıza, polis - poolis.

Ve görünüyor sonra o—

Bir adam, büyük iş hanının kapısında, kravatı var. Melon şapkası, siyah palto taşıyor sırtında paltonun ucu dışarıya doğru kıvrılmış, etekucu iğnelenmiş cebin yanına, astarı kıpkırmızı görünsün diye ciğer gibi. «Çok asil oluyor» diyor yanımdakilerden biri, dirseğiyle hafif dürtüyor, baktırıyor beni ölenden alıkoyup büyük iş hanının kapısına. Ve -

polis - polis - yan sokaklardan, önce hamalların sesi sanıyorum, fakat tam yanıbaşında sayıyorum tam yirmi altı hamal var. O adam görünüp kayboluyor hanın kapısında, ve tam ikinci polis, elinde tabanca, koşarak ve diyor durmadan «açılın, haydutlar açılın» fakat o adam hemen yeniden görünüyor büyük iş hanının kapısında, çünkü o açılanların arasında değil. Bakıyor oradan. Biz açılıyorz dedikçe polis «açılın açılın» ve geliyor o ötekinin yanına. Bu bakıyor ona (geldin iyi oldu) avuçlarıyla göbeğini yukarıya kaldırarak. Gelen diyor: «Kahrolun, hep vuruluyor ve yatıyorsunuz yerlerde» o yanımdaki diyor ki «çok asil yapıyor insanı siyah palto ve içinde kırmızı astar» «Tanrı buruştursun sizleri» diyor polis «hep vuruluyor ve yatıyorsunuz parke taşlar üstünde böyle kanaya kanaya ve geberiyorsunuz, ve kolay ondan sonrası sizler için, ve Tanrı kovsun sizleri» Polis çıkıyor tabancasını, yanımdaki adam yapma demek istiyor der gibi bakarken bana, polis öyle üç kurşun sıkıyor yerde can çekişene yanımdaki diyor ki «üç kan deliği daha var şimdi onda».

Yerdeki can çekişiyor hala dayanıyoruz can çekişmesine, soğuk, saçlarımızı dikleştiren esinti geçiyor durmadan içimizden, yemek anlamsız şimdi, uymak ve yorgunluk ve politika, ve sevgi, sanat, yolculuk ve sevgili, — «biz var mıyız» bir ses kimin belli olmadan, «hayır ve elbette» yanımdaki isteksiz cevaplıyor onu... O adam, merdivenlerden kırmızı astarlı paltosuyla zıplıyarak geliyor, fakat demeden «açılın açılın» ve hamallar onlar, ama niçin bir kaçmak bir kaçmak, sanki yerdeki dirilip dirilip yeniden taptaze vuruluyor da dayanamıyorlar gibi. Fakat hayır, çünkü o geliyor, demeden «açılın açılın», sessizce de değil, en çok gürültüyü o yapıyor, ağrıyor her yanı. İş hanının penceresinde bir kadın

var. Bakan ona ve geliyor o, polise «sakın benden diyor, hamallar önce onlar, bir çırpıda, koşarak kaçmış olanlar diziliyorlar hanın merdivenleri boyunca, en altta en uzun boylu olanı, kolları sıvalı, yelekleri kir içinde, dim dik dikiliyorlar, ve o adam derken polise «sakın benden» polis hemen yine çıkarıyor tabancasını, ve iş hanından gelen adama, ve önce kalbine yakın, sonra kaldırarak namluyu başına doğru, boynuna, gözlerine ve ağzına nişan alıyor, sırayla gezdiriyor namluyu, bana yanımdakine ve onlara, sonra yeniden kırmızı astarlıya, onun üzerinde, dizkapaklarına, kasıklarına ve karın boşluklarına kaydırarak.

Kırmızı astarlı diyor ki; «sakın benden». Bir hamal hemen zıplıyor merdivenden ve koşarak benim ve yanımdakinin arasından, yırtarak kalabalık olanları, ve diyor acılı: «Ölmüştür; bakın artık ne kan akıyor deliklerden, ne kımıldıyor bıçare, bakın iyice ölmüştür, artık can çekişme kalmadı, işte bakın» der diyor polis ona «söyleme böyle» ve dönüyor herkese «ona öldü diyeni öldürürüm» fakat kırmızı astarlı diyor polise : «O ölmüştür» ve yanımdaki o adam ona «eteğiniz niçin dışarı kıvrılmıştır» soruyor, fakat polis diyor ki «sakın sen tekrar etme onun öldüğünü, hamalsın, yürü git» gidiyor hamal, polis dönüyor kırmızı astarlıya; «sakın bir daha tekrar etme onun öldüğünü» ve hemen dönüyor bize; «belâlılar, sakın sakın ha vurulup gebermeyin yollarda». Fakat o adam diyor ki: «Artık ölmüştür o, çünkü bak artık can çekmiyor» Polis: «Ben sana demedim mi söyleme bir daha bunu diye» ve gezdiriyor tabancanın namlusunu «sakın hiç kimse tekrar etmesin öldüğünü onun, diyeni vururum». Kırmızı astarlı diyor ki «ölmüştür» polis diyor ki «ben sana demedim mi, sakın söyleme bunu, dedim sana, sakın ha sakın ha,

sakın ha soyleme bir daha bunu-, ve namluyu çeviriyor hepimizin üzerine, «diyenı vururum» ve o adam kırmızı astarlı diyor ki «ölmüştür, bak hiç kı mıldamıyor nefes almıyor, sayıklamıyor, kan akıyor» polis fakat diyor ki «ben demedim mi tekrarla ma diye bunu» ve namluyu çevirip yerdeki ölüye sıkıyor bütün kurşunlarını.

Suçlular

Doktor sinsî bir yan yatışla hastanın üzerine eğildi ,

— Islak, dar, eğri - büğrü, evleri kamburlaşmış bir caddeden çıkıp ta kendinizi birden kalabalık bir otobüste bulduğunuz oldu mu?

Altmış yaşlarındaki hasta, sigarasından derin derin bir kaç nefes aldıktan sonra dik dik doktorun yüzüne bakarak :

— İşte tam böyle bir anda gözleri sulanmış, bir kaç damlası da dışarıya taşmış bir kadın gördüm.

Doktorla hastanın konuştukları odanın kapısı sessizce açıldı, içeri giren önlüklü bir genç kadın, doktorla hastanın oturdukları koltukların arasına yürüdü ve duvardaki küçük bir kapağı açtı. Kapaktan hemen, bir adam başını içeri sarkıttı. Genç kadın alıştığı bir işi yapar gibi masanın arkasına gidip oturdu. Duvardaki adam hastayla doktorun arasından fakat onlara bakmadan cümleleri birbiri arkasından ezberlemiş gibi sıralamaya başladı:

— Bunun ne demeye geleceğini belki de yalnız Kültür Parkın bahçesinde dolaşan ceylanlar bilecektir. O ürkek, korkak «geyik yavruları» bir de.. Bizim bütün insanlığımızdan korkarak ve utançların en büyüğü ile yüklü olarak kondimizden, arsız bir duyguyla kaçışımızın iğrenç örneklerinden biridir çünkü o an.

Doktor adamın başını da iterek kapağı kapadı. Duvardaki adamı ilgiyle ve şaşkınlıkla dinlemiş olan ve başı hâlâ kapağa çevrili hastanın da çenesinden tutup kendine çevirdi:

— Önemli olan yıkılıp yıkılmamak. Zorlukların eskitmediği beyinler demek istemiyorum bunu söylerken.. Bedenle de ilgisi yok. Bedenle de ilgisi olmayınca, (duraklar) durun bakalım düşünelim.

Masada oturan kadına bir göz attı, kadın gülümsedi, ilgiyle öne eğildi. Doktor hastasına döndü, onun korkuyla açılmış gözlerini elleriyle küçülttü, yavaş bir tonla konuşmaya başladı.

— Çocukluğumuzda yaşanmış bir anıdır gökyüzü. İlerde Tanrı bu anının içinden yücelecektir. Tanrı yücelince de gök şeffaflığını yitirir, «şey» olur. Şimdi duru ve net bir acılık içinde yaşıyor gökyüzü. Yani sonsuzluk, mavilik, güneş. Kısaca yaşama sevinci. — Bu sevinci mi kaybettiniz?

Hastanın gözleri bu soruya korkuyla açıldı, hafifçe mırıldandı:

— Başka türlü mü bir sevince, yaşama sevincine kavuştum, kestiremiyorum.

— İşte bu, beyinlik ve bedenlik olmaktan ayrı görünüyor bana, önemli olan yıkılıp yıkılmamak diyorum.

— Doktor...

Hasta devam etmedi. Durur durmaz da duvarın içinden ses duyuldu. Hastanın yerine cümleyi tamamladı:

— ...ben bir çok kez yıkıldım. Ağzımın üzerine düştüm.

Doktor atıldı:

— Ne hissettin?

Buna hasta cevap verdi:

— Ne hissettim, niye hissettim, şimdi ne hissettiğimi sanıyorum, (her yıkılıştaki) çıkaramıyorum.

— Bunlar önemliydi işte.

Dedi doktor, umutsuzlukla arkasına yaslandı:

— Gelip bir takım ufak tepelere takılıyoruz.

Duvardan ses duyuldu:

— Birine para diyoruz, birine aşk, en başta da politika, üstelik onurlarımızı da katıyoruz işin içine. Teklik ve çokluk anlarımıza göre çeşit çeşit yön şekil ve fonksiyon kazanan hesaplarımızı koyacak sıgıracak yerimiz yok. Hesaplar, yeni yaşamının doğurdukları çoğaldı ve büyüdü, biz o kadar büyüemedik. Küçük ve dar kaldık onlara göre. Gelen yeni insanların doğurduklarını olduğu gibi bilememek, görememek, sadece uzak uzak sezinlemek.

Hasta bunları duymamış gibi:

— Doktor, düşünüyorum, anlatmak istediğim şundan ibaret değil mi. Duymak, çok duymak, ama anlıyamamak. Ve bir yandan da bir yanımızla (telâşla bedenini araştırdı) iyicene anlıyabilmek. Sonra da anlıyan yanımızla, anlıyamıyan yanımızın tatsızlığı. Bütün sıkıntım bundan ibaret değil mi? Her eski roman okuyuşumda yüzlerce açıklanmış fikir karşısında «işte bir yanımın anlayıp bir yanımın anlamadığı» demiyor muyum?

Duvardaki adam bir yandan kapağı zorlayarak konuştu:

— Bütün insanlar olaylar karşısında etkileniyorlar. Bunda da bir tizlik ayrıntısı olduğunu söylemek gerek. Bir tür etkilenme, bir değinme ve çok az bir süre içinde silkinip kaçma, bir başka tür ise bir çarpma, birbirine girme, birbirini yitirme, olay - etkiden yeni bir olayın izini çıkarma, bu bilinmedik neyin izine gömülme, dallanma, karmaşık olma, bilinç altına batma olmuyor mu, oluyor.

Susuldu. Doktor kırışan alnını eliyle düzeltti, başını; boynunu gererek hastaya döndürdü, hasta arkadaşça, candan bir tanışı ile konuşur gibi acılı yüzünü doktora çevirdi:

— Elime bir fırsat geçse ne kanlar dökeceğim.

İç odalardan bir kadın çığlığı duyuldu. İçeride, duvardaki adamla kadın konuşmaya başladılar, ama ne söyledikleri anlaşılmıyordu. Sesler gittikçe öfkeli bir şekil almıştı. Birden duvardaki kapak açıldı ve saçları dağılmış, gözleri ve dudakları boyalı çok güzel genç bir kız başı göründü:

— Şehir kuşlarının...

Cümlesini bitirmeden arkadan çekildi. Delikten bu kez duvardaki adamın başı uzandı, o da dağınık saçlıydı ve acele ediyordu:

— Bir şeylerden...

Adamı çekip kız başını uzattı, adamla savaşıyor, ve kapağın kenarına sıkıca yapışmış olarak soluk soluğa konuşuyordu:

— Göl kuşlarının... Ee şehir kuşlarının çığlıkları arasında rüzgârın bir şişede uğuldayışına benzeyen ışıklıklarını çorak bir toprak parçasına dökülen iki damla su gibi. Suyu emmeye çalışan ve tırtilla-

rin kendi eylemlerine bırakılan, ya da bırakılışların-
da dut-yapraklarında gezintileri tatlı bir müzik par-
çasının kanatlarında çırpınışı kayalara tırmanan
adam.

Duvardaki adam elini uzatarak kızın ağzını avucuyla kapattı, ve onu içeri alabildi, itişmeler duyuldu, tokat sesi duyuldu, yere yıkılma duyuldu. Hasta iki avucu ile yüzlerini tutarak başını doktora çevirdi:

— Bunlar onlar değil mi? Bilememenin bitiş açısında hep geometri şekilleri.

Doktor atıldı:

— Bunlar yaşamacılar. Bunlardan çok var, onlardan sizde de var. İki tanıştan daha fazla olabilirler birbirleri için. Mavi ışıklı bir polis arabasını birdenbire gören bir adam, eğer suçluysa suçunu hemen bilecektir. İşte yolun bundan sonrası acıdır. Hiçbir zaman da iki polisin arasında büyük bir parktan geçilmez. Ağaçlarının dev gibi olduğu, olaya göre iri çınar yapraklarının sasarıp yerleri doldurduğu ve yan yollarına sevişecek çiftlerin kıvrıldığı ve aylakların, tek tük seyyar satıcıların şekil verdiği bir parktan. Otobüs durağında bir banka oturmuş, yanında, ayakta bir polis duran eli kelepçeli bir adamı da kolay kolay geçemezsiniz. Ama bunlar bir mavi ışığın arkasından çıkanlar, oysa..

Kapaktan kızın başı görüldü, önce bir bakındı, saçlarını düzeltti. Yüzü duruldu ve hafif gülümseyişi ile güzelliği bir kat daha arttı. Hasta ile doktorun arasından karşıya bakarak:

— Çocuk bu küçücük-cıvıldaşıyla mini mini bir gülücük bıraktımı neden böyle oluyorum, neden hep içime birşeyler doldurabilmek ve içimden birşeyler

çıkarmak için ağlamaya benzer ıslak gülümse-
mişler.

İçerden duvardaki adamın kabalaşmış sesi du-
yuldu:

— Birşeylerden bıkmak isteyen ne mutlu, he-
men bıkalım, bıkınız, bıksınlar ha ha haaa.

Kız eğik başını kaldırdı, bakındı, gözleri şaşkın-
lık ve korkuyla açılmış olan hastanın gözlerini elleri-
ni uzatarak biraz kapadı, hastanın yüzü aptalca bir
ifade aldı, kız ona bakarak ellerini içeri çekti. Ezber-
den okur gibi durmaksızın:

— Kalabalık bir odanın artı ben artı o eşit ay-
nılık yani bire indirgenen o ve ben ve savaşla ba-
rışın hiçbir korkunç ayrılığı olmayışı gibi yaşama
ağlayışlarına duygusuzluk.

Kız başını eğerken içerden duvardakinin sesi du-
yulmaya başladı:

— Beş adamın beşine de hangisini önce öldürsem-
diye bakıyorum.

Kız küçük bir çığlık attı, geri çekilmek istedi,
fakat doktor aldırması için işaret etti. Duvardaki
devam ediyordu:

— Yani öldürecek olunca. Beynimin önünden
ıslak ve hızlı yüzleri ölmeden önce ve öldükten sonra
bir yanıp bir kararıp gidiyorlar. Uzaklara. Uzaktaki
adam öldürenlere. Kendini öldürtme özgürlüğü bu.

— Şimdi bakıyorum tüm tabloları ıssız buluyo-
rum.

Kız daha uzun bir çığlık attı, geri çekilmek is-
tedi, hasta aldırması için işaret etti, ve hemen

gözlerini şaşkınlık ve korkuyla açtı. Duvardaki devam ediyordu:

— Evimi ıssız buluyorum. Aman Tanrım aman ne kadar ıssız kadınlar ve eski Tanrılar. Herşeyi, yaşamayı, kenti, yakın memleketleri, herşeyi çerçevenin dışına çıkaracağım. Onları yeniden şekillendirip, onaylıyacağım. Beş murdar yüz kaçtı, beş murdar yüzün kaçıışı için.

Kız bağırdı:

— Artık yeryüzünü ıslatmalıyım ağlamaktan.

Duvardaki kendini kaptırmış olarak:

— Aha küfrediyorum. Edeceğim. Yoksa ben kim olduğumu nasıl bileceğim.

Kız:

— Şu kadar milyar insan dünyada niye var, ben bu kadar yalnızken. (Sesini yükseltti, bağırarak.)

Ben yalnız mıyım.

Kız geri çekilirken, Adam:

— Beşi de kaçtı, şimdi ellerimi yıkıyorum. Aman Tanrım aman ellerimin kanını yıkamama yardım edecek bir arkadaşım bile yok. Ellerimin kanı mı dedim, ne kanı, kan bile yok. — Kim var orada?

Duvarın arkasından ikinci bir ses duyuldu; bir erkek sesi:

— Biri var.

Kız ve D. Adam:

— Kim var?!

Hasta, doktora baktı, onun umursamaz görünüşünden hoşlanmadı, masadaki önlüklü kadına dönerek merakla sordu :

— Kim var, kim olabilir?

Kadın kıkırdıyarak güldü, arkasından hemen ellerini yanaklarına dayayıp sevimli bir poz aldı, parmağının ucuyla masanın üzerindeki bir tozu sildi.

Doktor umursamaz görünerek bekliyordu, hasta bekledikçe gözleri korkuyla açılıyordu. İçerden ses gelmiyordu ve hasta yerinde diklendikçe diklenmiş terlemeye başlamıştı. Sonunda yerinden fırladı ve titrek elleriyle kapağa atıldı, açıp başını öte yana uzatması ile çekip kendini koltuğuna atması bir oldu. Ellerini kollarının üstünde kavuşturmuş korkan ve korunmayı dileyen bir şekle girmişti. Doktor onun eğik başını çenesine dokunarak kaldırdı, hasta katılaşmış gözlerini ona dikti:

— Doktor, ilk kez görüyorum, bir erkekle bir kadının, elleriyle birbirlerinin ağızlarını kapamış olarak bir köşede oturmaya çalıştıklarını, ve yüzlerindeki korkunç gülümsemeyi ilk kez görüyorum.

İçerden boğulmakta olan insanın başını sudan çıkarmaya fırsat bulunca bağırmasına başlayış gibi kadınla erkeğin avazları çıktığı kadar ve gelişigüzel kelimelerle bağırdıkları duyuldu. Sesler tekrar kesildi, bu kez sadece erkek bağırdı ve bağırmayı kesince devam etti:

Önce sordu:

— Kim var orada?

«Başka ses» cevapladı:

— Bir yolcu.

Hasta masadaki kadına baktı.

— Bir yolcuymuş.

Başka ses:

— Bir yolcu, çekimser bir asker.

Hasta masadaki kadına baktı.

— Doktor, doktorcuğum, (başını doktora çevirdi) doktorcuğum. Çekimser bir asker ne demek, bir takım kelimelerden sonra bu kelimeye gelip dayanıyorum. Asker ne demektir biliyorum, çekimser ne demektir onu da biliyorum, ama çekimser as...

İçerden güzel kızın hayret çığlığı duyuldu, arkasından, «başka sesin» sahibini görmüş gibi.

— Hay Tanrım, «ne kadar mahçup, tembel bu kanatlı yolcu».

Duvardaki adam mırıldandı:

— Bodler.

Kız kapaktan başını sarkıttı, doktora, hastaya ve masadaki kadına ayrı ayrı bakarak:

— Bir uçak savaşında, o askerin niceleri yattığı o çakıl taşlarının parlak görünüşlerinin altındaki gizli uçurumlar yaşamamızın son noktasınadek gelip dayanır gibi oldu. Ateş bacayı sardı. Bir kız, küçük bir kız aşkın ilk alevleriyle harbe giden bir küçük kahraman gibi değil miydi? Minimini bir güzelin annesine sarılıp o ne öpücükler, sevimli bir kuşun uçuşu ile onu azat eden kişinin duyduğu sevince benzer tad o değil miydi? Ve bütün bunları duyamamak «mahçup bir yolcunun tembelliği» başını içeri çektikten sonra, herhalde askere doğru gidecek konuşmaya devam etti:

— Övündüğümüz bir ateş parçasının ilk kıvılcıklarını unutmak ne söz.

Hasta masadaki kadına baktı.

— Unuttu mu asker, unutmuş mu?

İçerdeki yolcu:

— Bir takım değişmelerden sonra gelip dayanıyorum. Cabaların yanı sıra yıkıntıların sonucu bunak duvara.

Güzel kızın ona aldırımıyarak devam ettiği duyuldu:

— Özlemin ilk ışınlarıyla yüreğimize doluşan hüznün unutulmaz sancularına nelerimizi vermezdik?

Hasta gittikçe koltuğuna gömülen ve susan doktora eğilerek fısıltıyla bağladı:

— İşte bitti.

Küçük bir sessizlikten sonra askerin sesi duyuldu. Umutsuzdu.

— Yeniden başlayamaz mıyız?

Duvardaki adam kâhkahalarla güldü, başını delikten çıkardı, beklemeye başladı.

Yolcu umutsuz konuşmasını sürdürüyordu:

— Bunu ilk kez söylüyorum. Başka anlamlara getirme çabam boşuna gidiyor. Beynimin direnişi boşuna gidiyor. Bununla ne anlatmak istediğimi.. (duraladı) bir ara bir savaşta iki askerin arasına aşk girdi, ikisi de ateş etti.

Güzel kız kinle atıldı:

— Ama benimkiydi o. Ve sen askerin biriydin, hem en önceki asker sendin, savaşı getirmeden önceki, ve benim yüzümü denizlere götüren, ve oralar-da değişen kişiydin sen.

Asker:

— Kişinin biriydim, beynimden ürküyordum. Kişinin biri beyninden korkuyormuş. Beyninin kendisinin bildiğinden ya da istediğinden başka olması aklına geliyormuş.

Hasta ceplerini araştırıp sigarasını ve kibritini buldu, dinlemeye devam ederek ve yan gözle sıra ile hem uyumaya başlayan doktora hem de masadaki kadına bakarak sigarasını yakıp, titrek bir şekilde adımlamaya başladı. Yolcu konuşmasını sürdürüyordu:

— Geceleri yarı uykulu, çok bulanık, gündüzleri duygu ve idrak yanılmaları içinde, baş ağrıları, kuşkular, kuşkular, kuşkular...

Güzel kız kelimeleri onun ağzından aldı, duvardaki adamı delikten çekip başını çıkardı, doktoru uyandırarak ve ona bakarak konuşmaya başladı:

— En çok korku, neden ve niçin olduğu sanki belli olmayan korku azaplandırıyordu seni. Bir şeyler tek nedeni olsa.. Sen bulsandı bunu, düşünüyordun, öncekilere göre boşlukta buluyordun bunu ve bana da diyordun..

Yolcu kelimeleri aldı, konuşmayı sürdürdü:

— Boşlukta.. Tutanaksız. Sinir uçlarının yağlı ve kaypak bir bilya boşlukta üfürülmesi. Hasta, güzel kız, doktor, ve içeriden de yolcu hep birlikte dudaklarıyla:

— Pır pır pır pır pır pır sesleri çıkardılar.

Yolcu konuşmasını sürdürdü:

— Ben de sonunda bunak duvara dayanıyorum. Ortasında bir kürek unutulmuş. Falan tarihte, falan kişinin, falan küçük kızın yüzünü biçimlemek için kullandığı.

Güzel kız doktoru dürttükten sonra bakışlarını oradakilerde gezdirerek ve eteğini kaldırıp çoraplarını yukarıdan düzleyen masadaki kadına sert sert bakarak konuştu:

— Önce koştum. Sankim koşmam gerekiyormuş gibi bir duyguyla. O anda içimi kapayan soluk heyecana kapıldım. Bilinçsiz değil büsbütün, ama açık seçik te değil. Hatta, evet, evet hiç açık seçik değil. Bu duvar dediği, a.ce'nin duvarı. Biricik askerimin adıdır. a.ce. Nerelere sürükledi beni. Ya da nerelerden geçiriyor beni. Nerelerden geçirdin beni, aklına getir.

Kız birden içeri çekildi, galiba askere saldırdı, tokat sesi duyuldu, boğuşma duyuldu, yere yıkılma duyuldu.

Kız bir ara sakinleyip hırsıyla devam etti, arada bir başını kapaktan çıkarıp geliş güzel bakarak:

— O çocuksu taş bebek kızı tutup şimdi dayandığın bunak duvara atmalıydın. Atmadın mı? Yüzmek bilmiyorsa eğer ne güzel. Güzel mi? Çılgınlık atardım. Atmadım mı? Kişi onun o durumuna gûlmekten; kurtaramaz bile. Gûlmedin mi? Oynuyoruz, oynuyoruz. Aklında mı?

— Aklımda hep duvar gölü. Senin bakışın. Avuçlarımın içindeki küçücük elini alıp oraya götürdüm,

götürüyordum. Beni sen mi oraya itiyordun, elimdeki elin mi, o gölün kıyısına vardık. Kendimi bıraktım.

— Hayır beni bıraktın. Hayır bırakmadın, ittin. İtmedin mi? Hayır itmedin mi? Eline kayığın, bir kayığın küreğini geçirmedi mi?

— Bu kadar yıpranık olarak benim alın yazım. Benim alın yazım bu, tedirginlik, boşunalık, sen benim...

Kız onun sözünü kapadı, üzerine atıldı. Hasta, kapağın önüne gelip onu sessizce kapadı. Yerine oturdu, masadaki kadına ve doktora baktı. Başını öne eğdi susuldu. Öte yanda yolcu ile kızın devam eden gürültüsü de bir süre sonra kesildi. Ses duyulmadı. Bir kaç saniye sonra güzel kızın ılık sesi duyuldu. Hırçınlığı dağılmış, sanki rüyalar gibi bir yere gitmiş oradan konuşuyordu.

— Yalnızlığa dokunmanın ıssız sessizliğinde bir çocuğun annesinin dizine kapanıp ağlayışındaki mutluluk ne güzel bir akşamın başlangıcı oluyor.

Yolcu aynı tonla, sesi onun sesinin olduğu yere yaklaşarak konuşmayı sürdürdü.

— Anne hüzünlü mü çocuk mutlu mu, bunlar bütün insanların bir su başına oturmasındaki sormasızlığın en kötü gelişleri gibi beyin kurtlarının piyango biletlerine eşsiz sızlanışları.

Duvardaki adamın uzaklardan sesi duyuldu.

— Oh, ne yaşamasız bir yaşam. Yarın ne olacak, ne olabilir?

Belki güneş birdenbire battı, ya da ışıklar sön-

dü. Kimse kimseyi görmüyordu, kimse başka birşeyi görmüyordu. Ayak seslerinden masadaki kadının kalkıp gittiği duyuldu, bir ara hastanın yüzü yuvarlak bir ışık dairesinin içinde görünür gibi oldu, hatta duvardaki kapağın üzerine de bir ışık daresi düştü. Hastanın gözleri korkuyla açılmıştı ve birşeyler seziyordu, sezdiği şeylerin hemen olmasını da çarpılmış gibi bekliyordu. Sessizlik ve karanlık sürdükçe yüzündeki anlamlar genişledi, sonra yavaş yavaş dağıldı, yüzü duygusuzlaştı, ışık ta karardı. Kapağın üzerindeki ışık öylece duruyordu, kapak açılacakmış gibi oralarda bir duygu geziyor, ama kapak açılmıyordu. Kapağın arkasındaki yerde görünmeyen kişiler dolanmaya başlamıştı. Ağır ağır ama düzenli adımlarla yürüyen bir çok kişinin ayak sesleri duyuluyordu. Sonra çok hafif mırıldanmalar, konuşmalar duyulmaya başladı. Ayak sesleri hafiflemiş ama konuşmalar yükselmışti, karışık konuşuluyor ama anlaşılılmıyordu. — Birden her sese baskın, net ve anlaşılır bir ses duyuldu, yolcunun kabarık sesiydi. En yukarıdan ve herşeyi bastırarak söylüyordu.

— «Doğmuş olduğum gün yok olsun

Rahimde bir erkek çocuk peyda oldu

diyen gece de yok olsun

O gün karanlık olsun

Allah yukardan onu aramasın

Ve onun üzerine ışık parlamasın

Karanlık ile ölüm gölgesi ona sahip çıksınlar

Üzerine bulut çöksün

Gün kararması ona dehşet salsın»

Güneş yavaş yavaş yöreyi aydınlatırken güzel kızın tekdüze sesi duyuldu:

— Sesini duymaya çalışıyorum, yüzünü ansıma-

ya çalışıyorum, ne kadar uzak ve sislisin. Elbet var olman gerekirken yoksun.

Yolcunun tekdüze başlayan sesi karşılık verdi.

— Durup dururken, bir sokaktan geçerken karar kılmak ve gelmek, bu olabilir mi? Yollar biter mi, gelinir mi oraya? Çıkılır mı buradan?

— Sesini duymaya çalışıyorum.

— Geçen şu kadar senenin hesabını yapmaya çalışıyorum. İyi güzel ya da kötü berbat birşey aklıma getiremiyorum. Oysa iyi ya da kötünün, iyi ya da kötü olduğunu belirliyecek ve onu onaylıyacak bir yanımız vardır. Bu demek oluyor ki hiç birşeye ne seviniyor ne de gamlanabiliyorum.

Güzel kız benzer sesle tekdüze sürdürdü konuşmayı:

— Ayırdettiğim ve beni coşkunkluk derecesinde ürküten şeyler var, coşkuyu olsun tam duyamıyorum.

— Bana burada taş taşıttılar, baca kazıttılar, lağım temizlettiler. Geceleri uyandırıp yemek verdiler, az yedim, üstelediler yine yedim. Gündüzleri ne yemek ne su aradım. Sigara bile istemedim. Kanımın nikotine olan tutkusuna böyle kayıtsız kalışını doğal kılan bendeki bu durum. Akşam sofralar hazırladılar, oturunca ağzıma önce su almamı söylediler, öyle yaptım. Yemeklerden hangi ölçüye göre kalktığımı bilemiyorum.

— Acıkmak nedir?

— İnsanın karnı nasıl doyar? Ne olunca sofr-

da kişi daha birşey yemez de kalkmak ister. Bunları hatırlamıyorum.

— Bazen çok çiğniyorum. Yutuyorum.

— Hep çok sakinmişim gibi geliyor. Birşeylere çok uzun bir süreden beri hep şaşırıyormuşum gibi geliyor.

— Örneğin bazı şeyleri çiğneyip yutmak.

— Onların gerçekten mideme gittiklerini kabul eder gibi oluyorum.

— Birşey hissediyorum.

— Bütün bunların yanında galiba birşey hissediyorum. Aslında beni çok kızdıran şeyler oluyor. Bas bas bağırمامı gerektiren şeyler oluyor. Ama diyorum ya «çok sakinmişim gibi geliyor». İşte onu dağıtmak istemiyorum.

— Susmuş.

— Olabildiği kadar az konuşmak, az kımıldamak. Çok tuhaf.

— Ne tuhaf?

— Konuşmamak ve kımıldamamak. Farkına varmam gereken, ürkmem gereken birşey var.

— Ama seziyor muyum nedir, konuşmalıyım, kımıldamalıyım. Kızmalıyım, sevinmeliyim.

— Seni düşünmeye çalışıyorum.

— Belki on kere kendimi seni düşünürken yaladım. Ama bilerek düşünmek istiyorum.

— Hattâ kötü şeyler düşünmek, düşünebilmek istiyorum.

— Kızmak, azıcık kızabilmek, ıtlmek, isyan etmek, karşı koymak, ayağa kalkmak, hiç olmazsa, düşünce şeklinde «evet» demek.

— Yapamıyorum.

— Oh güzel kız, sevgilim, ne olur birşey yap.

— Bir delik aç.

— Şu kapağı biraz arala, bir parça ışık.

— Bir ip.

— Kancalı bir ip sarkıt bir tarafıma takılsın.

— Çek beni bu kuyudan.

— Biraz çabuk ol. Biraz.

— Biraz acele et.

— Geç kalma sevgilim.

— Biricik sevgilim.

— Bana biraz karşı koma gücü.

— Bana biraz «hayır» gönder.

— Biraz ses.

— Biraz kızgınlık.

— Ohh!

— İşte biliyorum...

Güzel kızla yolcu böyle konuşturlarken odaya doktor, hasta, masadaki kadın, gelmişler eski yerlerine oturmuşlardı. Ve güzel kızla yolcunun seslerini dinliyorlardı. Bu arada odadan bir sokaktan geçer gibi bazı kişiler, hatta kadınlar ve çocuklar da gelip geçmişlerdi. Onlar geçerken hasta dikkatini ku-

lağını diktığı konuşmadan ayırıyor onlara döndürüyor, ve şaşkınlıkla bakıyordu. Gelip geçenlerden bazıları masanın üzerine, koltukların kenarlarına, duvar diplerine ilişmişler, öylece kalmışlardı. Ama onlar konuşmayı dinlemiyorlardı, ne yaptıkları belli değildi.

Güzel kızla yolcunun karşılıklı söylemeleri bitince doktor ortalığa söyledi :

— Melenkoli.

Oraya tünemişlerden birinin bir ötekine kendi aralarında söylediği duyuldu :

— Zaman çöpleri bunlar.

Hasta başını o yana çevirdi.

Doktor onlara cevap veriyor gibi ortaya söyledi:

— Belki de öyle.

Hasta başını doktora çevirdi.

Masanın üzerine tünemişlerden biri, masadaki kadına döndü, biraz da çapkınca eğilerek:

— Bir gün gelir de zaman çöpü olmaktan kurtulurlarsa adam akıllı oturacaklar düzene.

Hasta başını ona çevirdi. Masadaki kadın masadaki erkeğe sevinerek bakıyordu.

Doktor ortalığa söyledi:

— Belki de öyle.

Hasta başını doktora çevirdi. Seslere kulak diken bir köpeğe benziyordu. Her sese kulak dikmeye devam ediyordu.

Duvarın dibine tünemiş çocuk yaşta biri ceplesini araştırıp bir kâğıt çıkardı. Yüksek sesle oradan okumaya başladı:

— Her şeyin en büyüğü, yanı büyük yalancı, büyük yalnız, büyük namuzsuz gibi... duvarda kalan kayıkların son sahnesi bugün devam ediyor. Bir ucunda bakışları, elinin bir parçası, ve salyaları kalan büyücünün, uçsuz yalvarışlarına aldırmadığı oyuncuların gün ışığına ulaşamaması sığ duvarda. 16 Kasım 1970. Bir otel odası.

Güzel kızın çok yakından sesi duyuldu:

— İkimiz gelip tam duvarın önüne durmuşuz.

Çocuk yaştaki aynı kâğıdın arkasını çevirip okumayı sürdürdü:

— Önce o uzun sakallı, elleri büyük ve kıllı, çam yarması gibi adam içine zor sığdığı ufacık tefecik kayığını şiddetli bir sinirlilikle kıyıya çekiyordu.

Yolcunun sesi duyuldu:

— Beynim tutuşuyor.

Çocuk yaştaki devam ediyordu:

— Adamın iri yarılığı ile kayığın küçüklüğü. Suyun sonsuzluğu ile varozok fırtınası. Bir inip bir kalkıyor su ve adam ve kayık.

Güzel kız atıldı:

— Ben setin üstündeydim.

Çocuk yaştaki sürdürdü:

— Adam iyice yaklaşıncı kürekleri bıraktı. Kayık kendiliğinden suyun da itişisi ile geldi geldi setin önündeki kumluğa çıktı.

Güzel kız ansır gibi :

— Hemen ayağa kalktın, ayağında kalın çizme-ler vardı, başında daha çok arabacıların kullandığı bir papak taşıyordun. Kumluğa çıktın.

Yolcu :

— Seni selâmladım, hemen seni selâmladım. Yanına geldim. Oturduğun yerden bir kuğu gibi boyaz, setten aşağı sarkan ayaklarının yanına geldim. (Sesi birden katılaştı, acılaştı). Büyük büyük pişmanlıkların içine düşüyorum. Çünkü bana bütün o istemediğim anları yarattı.

— Ben?

— Kim olursa.

— Zaman kırıntıları arasından gülümseyen bir yüz, sakallı ve kalın olan senin yüzün.

— Senin güzelliğin. (Sesi yine acılaştı). Yüzünün duvar gölüne uygunluğu, taşınma kolaylığı.

Birden duvardaki adamın top gürlemişini andıran sesi duyuldu :

— Biliyor musunuz, ben konuşmak istiyorum. Konuşmak mı? Denizlerin boşalması gibi. Denizler boşalır mı? Benim kafamda, kafamın içindeki o korkunç boşlukta, ıssız bir dağ başındaki telefon direğine takılmış, dalgalanan, unutulmuş kimsenin, görmediği sonsuz mavi bir tülbent gibi, ürperti ile sallanan bir imaj var. Denizlerin boşalması. Denizler boşalır mı? Benim bir denizim var? Korkunç korkunç korkunç büyük. Ve bu deniz boşalır. Anlatamayacağım gürültülerle boşalır.

Hasta atıldı :

— Boğuşur gibi.

Doktor atıldı :

— Boğuşur gibi boşalır.

Duvardaki adamı sürdürdü .

— Duy beni ve dinle :

Denizler boğuşuyor içimde.

Çocuk yaştaki ekledi :

— Sonra sessizlik.

Masanın üzerinde oturan ekledi :

— Atomun içindeki sessizlik.

Çocuk yaştaki sürdürdü :

— Ölümden sonraki, S e s...

Hasta ekledi :

— S i z l i k ...

Güzel kızın sesi duyuldu :

— Işıklı gözler, hüznünlü yüzler, ağlar gibi gülüşler mi? Yalvarır gibi yürüyerek nereye gider o kişiler.

Masanın üzerindeki ekledi :

— Yoksulluğu bileyip giydirmeye, gürültüleri dindirmeye, kurtları kaldırıp insanlarla birleştirmeye.

Hasta bakıcı bir alınganlıkla masadaki adama bakarak :

— Kurtlar yer insanı.

Masadaki hiç kızmadı buna, ve ekledi :

— Kurtlar insanı yiyecek.

Güzel kızın sesi duyuldu :

— İlk sessiz «mahcup» ille de «mahcup».

Duvardaki adamın sesi hepsini bastırmaya başladı. Yarasını deşiyorlarmış gibi söylüyordu :

— Az az ölüyoruz hergün. Yağmurdan havadan söz eder gibi, insanın hergün az az öldüğünü görüyorum, her yanda gördüğüm insanların.

Sessizlik oldu. Hasta dikkatini dağıtarak ve top-
layarak söyledi :

— Ses duyulmaz oldu.

Duvardaki kapak yavaşça açıldı.

Duvardaki adamın sesi gürledi :

— Kim var orda.

Buna karşılık duyulmadı.

Hasta, bir süre uyuyan bir süreden beri de ki-
tap okumakta olan doktora eğildi, doktor aldırma-
yınca eliyle dokundu ama çekinerek caydı, masada-
ki kadına baktı, kadın gülümsedi, saatına baktı ve
tam hasta, konuşmaya başlayacakken kalkıp top-
lanıp gitti. Hasta ona bakakaldı ve duvardaki ada-
mın sesi ile hopladı :

— Başımı o burkulan yerden yarıp şırınga ile
hidrojen iğnesi yaptılar (Başımı delikten çıkardı).
Patlama tehlikesi başladı, ne ile soğutacağımı bile-
miyorum başımı.

Oradakilerin üzerinde bakışlarını gezdirdi. Dok-
tor şöyle bir başını kaldırıp tekrar elindeki kitaba
indirdi, indirirken de mırıldandı :

— Felâket bir uyku.

Güzel kızın hafiften yükselen sesi duyuldu,
çoktandır süregelen bir konuşmanın duyulmaya
başlaması gibi idi :

— Bir ara bütün irademi kullanıp mutfak kapı-
sını kapadım. Sonra sana doğru gelip yattığımı ha-
tırlyabiliyorum.

Yolcu araya ekledi :

— Oysa biryerlere gitmek istiyordun.

Doktor duvardakinin başını da iterek kapagı kapadı. Kitabına eğildi, başı düştü, uyudu. Hasta çaresiz kaldı. Mırıldandı :

— Acının uç noktasında dayanısı da artar mı kişinin.

Güzel kız konuşmayı sürdürdü, ağzına tülbent tükülmüş gibi geliyordu sesi :

— Gelecek günlerde kendimi sıkıp doktora gitmeliydim. Kadın doktoruna. Bence o boyun ve omurilik sancılarıyla, çektiğim öbür sancıların ilgisi var. Ama utanıyordum, adamı tanıyordum, üstelik gençti.

Duvardaki adam bağırmaya başladı :

— Yalnızlık ne bilir misiniz siz?

Hastanın ve oraya tünemişlerin hepsinin yüzüne gülümseme yayıldı, bakıştılar.

Duvardaki sürdürdü :

— Ama korkunç, kişinin kendi kendine bile söyleyemediği, yalnızlık.

Gülümsemeler arttı, hasta ömründe ilk kez gülen biri gibi asla beceremiyerek ve çok tuhaf olarak çatlak bir sesle kahkaha ile güldü, sonra perde perde somurtmaya, içlenmeye başladı :

Duvardaki sürdürüyordu :

— Kişinin kendi klişesinden, kendi zarfından ayrı, duyduğu, söyleyemediği, anlatamadığı yalnızlık.

Gülümsemeler arttı, kıkırdamalar şeklini aldı, duvardakinin sesi yükseldi, onların üstünden duyulmaya başladı :

— İçimizde yaşayan o, yani, öteki kişi, «yalnız kişi». Ey yalnız kişi. O ölüm anında duyulan, ya da

ölüm anında duyacağımız yalnızlık. (Gülmeler önüne geçilemeyen kahkahalar şeklini almıştı). Biliyor musunuz ben bu çağdan nefret ederim. Etimle, kemiğimle, hücrelerimle nefret ederim. Makina, makinanın (gülmeler çılgınlık şeklini almıştı) o korkunç dişlileri nasıl kemirir canımı. Bir bilseniz bir bilseniz. Nasıl ezilir, (sesini son derece çoğaltıp) nasıl susarım. Bir kayanın, bir bitkiye bir canlıya örneğin üzerindeki bir karıncaya yabancılığını düşündünüz mü hiç: Bir kişinin anıtı ile, «mermerden bir kişi» ile, «bir kişinin» birbirine benzemediğini düşündünüz mü hiç. Bir çağı kabullenip «ben» le (yaşadığıma göre kabullenmişim demektir) o içimdeki arasında böyle bir ayrıntı var. O ikisi birbirine öyle yabancı ki... Bir şiirin iki satırı var:

Hastanın somurtkanlığı dağıldı, sevimli bir ilgi oldu, diğerleri gülmeyi birden kestiler, titrek, sarsıntılı bir dikkatle sese yöneldiler. Duvardaki okudu:

— «Kalk git diyor içimden bir insan sesi»

«Kalk git seni çağıran o sese»

Hasta ötekilere döndü. Onların yüzünde hiç birşey anlamamanın verdiği şaşkınlık vardı. Hasta onlara sordu:

— Biliyor musunuz? Siz ağrı nedir biliyor musunuz?

Çocuk yaştaki alaylı:

— Uzun geceler kıvranmadık hiç.

Duvarın dibindeki de ötekilere, hastaya öyküneerek sordu:

— Hiç ağrının şiddeti ile daldığınız, bir anlık rahata kavuştuğunuz oldu mu?

Duvardaki acı bir tonla gürledi:

— Tutun ki benim yaşamım otuz yıllık bir ağrıdır. Çaresiz, korkunç ilâcı belki olan, belki olmayan.

Tüneyenler, kurnazca bakındılar.

— Bir sancıdır benim yaşamım. Ağrının maksimum noktasında acı duymaz insan, dalar, kendini koyverir ağrı gölünün içine, kimi bulur orda (Duvardaki kapak sessizce açıldı). Kim var orda?

Yolcunun sesi duyuldu :

— Tutun ki ben de bırakmıştım kendimi günlerin ortasına, akışına.

Güzel kız atıldı :

— Susmuştum.

Yolcu :

— Kabullenmiştim, unutmuştum.

Güzel kız :

— Yaşamın ortasında oluşumuzu, kişinin yaşayan, uyan, uymak zorunda olan, uyarken de bunun bilincinde olması gereken birşey olduğunu unutmuştuk.

Yolcu :

— Kendimize gelince ne tuhaf oldu.

Güzel kız :

— Ne tuhaf olmuştuk. Ne kadar tuhaf.

— Ben tuhaf.

— Ben de tuhaf.

— Ne tuhaf.

— Ey tuhaf.

Hasta gülümsemeye, ötekiler kıkırdamaya başladı.

Yolcu :

— Hey.

— Of...

Yolcu ile güzel kız anlaşılmayan çığlık ve bağırma dolu seslerle gürültü yapıp sustular.

Hasta kapağı kapadı, güzel kız sordu, sakın :

— Sonra?

Yolcu cevapladı :

— O gün uyuyamadım. Ta ki havası ter ve tozla bozulmuş koğuşun içinde sızuncaya kadar.

— Benim kulağına akıttığım kurşunla mı başladı karışıklık.

— Kurşunla başladı. Neyim? Ne olacağım? Aykırı, aykırı ne demek?

Aykırıydım ben. Sanki (duraladı) bir turist gibi, sanki bir turist gibi.

Hasta sırttı, tünemişler güldüler.

Duvardaki adamın sesi duyuldu :

— Kişinin on günlük ölümü birden ölmesi ne demek? Bunu nerden bileceksiniz. Konuşmam gerekliydi, aynaları camları kırmam, önüme çıkanlarla döğüşmem, onları kan içinde görmem gerekliydi ve böyle oldu...

Birden sustu.

Sonra sürdürdü :

— Boşalmak için değil, boşalamıyacağımı bili-

yordum. Ama nefes almam için bunlar gerekliydi, öyle oldu. Kesiliyorum.

Birden kapı açıldı, bir erkek koşarak içeri daldı, bağırdı :

— Her yerde arıyorlar.

Sonra sözünü bitirince ne yapacağını bilemedi, ortada salakça bakındı, kimse kımıldamamıştı, hastanın korku ile açılan gözlerinden başka. İçeri dalan da pörsümüş kımıldamalarla orda bir yere çöktü, kulak kabartmaya başladı. Sırıttı.

Yolcunun sesi duyuldu, acı ile soruyordu :

— Öldü mü?

Güzel kız karşılık verdi. Çaresizdi :

— Evet. Bilmiyorum. Belli olmuyor. Anlaşılmıyor.

— Dün sokak çok tenha.

— Bir sürü kişi olur belli saatlerde. Ölü taşıma saati da var mı?

— Her kapının önünde canlı, didinen didinen yığınlar. Ölüler.

— Kişi yığınları. Kişi!

— Öldü mü?

— Belli olmuyor. (Bir süre sessizlik)

— Özellikle ışıklar ve ağızları düdüklü kişiler çok tenha.

Bir köpek çok önemli duruyar, durmak denmez buna. Kişiler doldurunca sokağın kiri görünmez. Ama şimdi ne denli önemli kir ve ıslaklık.

— Sen tarihteki son silik krallar gibi...

— Islak ve kirli kara taşların üzerinde. İğreti sesler çıkaran ayakların, yığınların içindeyim.

-- Çünkü hiç bu kadar تنها olmanmıştı kafan.

— Her şeyi anlayan gözlerim ve ayaklarım şimdi. Alışınca yadırganmıyor da.

— Ayak sesin duyulmaz oldu.

— Çünkü üç basamaklı bir taş merdivenin üstünde durdu ayaklarım kapının ardındaki aydınlık ve telaşsız odada bir kadın, ama buraya dikkat, etini satan dişi değil, bir kadın, sıcak, boğan, kapsayan ve özellikle hüzün veren, bir kadın ama bir an bir kadın. Çünkü bir an durdu gözleri gözlerimde bir kadın vardı, sonra yoktu. Ben karanlıktaydım. Aydınlighta yalnız gölgeler vardı. Bir de ağızları düdüklü iki polis.

Küçük bir sessizlik oldu. Güzel kız konuştu :

— Telefon tellerine takılan çocuk uçurtmaları gibi vagonun penceresinden sarkan elini çek, ceketinin cebine sok, beni kabullen, kendini yanına al, gidelim.

Hasta doktoru uyandırdı. Kalkıp gittiler, tüneyenler de bir bir uzaklaştı. Oda boşalmıştı, hasta dalgın adımlarla yeniden geldi, duvarda açık kalan kapaktan başını öteki yana sarkıttı, adeta doya doya baktı, sonra sessizce, düşünceli düşünceli çıktı... O çıkınca delikten o ana dek ilk kez görünen çok yaşlı bir kadının başını çıkarıp kimse kalmamış odaya boş boş baktı. Başını çekti. Bir süre sonra aynı kadın yan kapıdan odaya girdi. Yine boş boş baktı. Duvardaki kapağı kapayıp kapıya yürüdü. Kapıya bir iki metre kala, korkutmuşlar gibi, irkilip, bağırarak, kapıya atıldı, ve çıktı...

Zal tepesine doğru

«Sırt çantalarınızı sırtlayın» diyor dağcı SAD.

CEM eğiliyor yerdeki çantaya. NUN eğiliyor kendi çantasına. Eğiliyorlar kendi çantalarına. KAF sünger gibi yumuşak, lastik gibi uzayarak eğiliyor kendi çantasına.

«Bizde bu iş yeni» diyerek, «bir geyiğin ardından geri inilemeyen yamaçlara tırmanmışsızdır. Yani böyle olmuştur dedelerimizle. Aman bir köylü olmalı burda bir yerde, bir şehzade mi yoksa. Üç şehzadeden en küçüğü belki - (işte şimdi çanta sırtımda) - tırmanmıştır bir geyiğin arkasından en dik yamaçlara, sonra vurmuş mudur onu bilmiyorum, inmemiştir bir daha»

«Yürüyün çocuklar» diyor SAD. SAD bu :

«Haydi KAF, hala çantan yerde»

«Evet» diyor KAF, «çanta hala yerde, eğiliyor alıyorum ve işte çanta sırtımda»

«Kımılda biraz» bağılıyor SAD, «al çantanı yerden»

KAF : «Lastik gibi sünerek eğilmeliyim yere ve almalıyım çantayı sırtıma. Önce havaya kaldırmalıyım, sağ elimle koltuk bağından tutup, ağırlığını bileğimin üzerinde dengeliyerek sırtıma atmalıyım. Önce sağ omuzum koltuk bağı ile çantanın arasına oturmalı, kürek kemiklerimin ortası ustaca kımıldamalı, öyle ki öteki koltuk bağı sol omuzumun üzerinden.. hadi Kaf Sad bu Sad hadi Kaf diyor, Kaf benim adım..»

«Dur Kaf bekle herkesi»

Kapının önünde toplanmışlardı. SAD, NUN, CEM, MİM ve GAYN.

«Bekle» diye bağılıyor SAD kulak asmadan yürüyüp giden KAF'a. KAF dinlemiyor ve SAD ona bakarak diyor sıkıntıyla: «Yürüyün çocuklar».

Tırmanacakları diklik ilerde görünüyor. Önlerinde birbirlerini kapayan küçük tepeler var sadece. Küçük düzlük ve sonra birden o kayalar başlıyor.

GAYN : «Oraya kadar yedi kilometre var, ama ne kadar da yakında görünüyor».

Başını, temiz havayı koklıyarak yukarı kaldırıyor, çenesinin altını gerdirerek. Ve diyor KAF: «Gaynın içine biraz önce bir canlılık girdi, gördüm» ona yaklaşıyor «Gayn» diyor ve «Hey Gayn, biliyor musun bu iş bizde çok yeni. Babalarımız dağa tırmanmış olmak için dağa tırmanmamışlardır hiç. Kale kurmak için tırmanıyorlardı yanlarında mancınıkları, beygirleri, künkleri ve balyozlarıyla. Bir de göçlerde - karşılarına hangi dağ çıkacak ne bilsinler. Arabaları, binek hayvanları, yeni doğmuş çocukları ve karlılarıyla. Hey Gayn bak sana soruyorum, o öyküde geyiğin arkasından kayalara tırmanıp geri gitmiyen şehzade gerçekten bir geyiğin arkasından mı gitmişti, yoksa görmediği bir geyik mi onu çağır-mıştı. Yani bir geyik, köşkün bahçesinde dolanan şehzadeyi ona görünmeden neyle çağırıyor?»

«Bırak şimdi» diyor GAYN «koşturma beni böyle» SAD'ın sesi hemen GAYN'ın sesi arkasından «Koşmayın öyle, hey Kaf yine mi bacaklarını tanımıyor-sun.» KAF diyor ki kendi kendine «Bir gün Sad öyle başını alıp niçin koşuyorsun» diye sorunca bir an durmuş, 'bacaklarımı ben kendim yönetmiyorum' diye düşünmüştüm. 'Bacaklarımı tanımıyorum' diyerek

Sad'a. Demek ki SAD kendine böyle birşey söylenince unutmuyor. Benim adım Kafa birlikte onu da hatırlıyor ve soruyor. Hey Kaf diyor, benim adım, ayaklarını tanımıyor musun, demin Saddı hatırladı ve sordu, yanında Gayn, Sadın sesi kulaklarına gelince gözlerini kımldatıp bana dönüyor ve gülümsüyor, kötü adam, o da bacaklarını tanımıyor oysa.. fakat hayır kızmıyorum.»

«Bekliyelim onları» GAYN söylüyor, «onları bekliyelim Kaf»

(‘bu yolun bizi nereye götürdüğünü onlardan saklamam doğru olmaz’) diyor kendi kendine SAD, (‘madem ki dağ ben buldum ve uyandığım zaman o dağ oradaydı’).

Yol iyice daralmıştı. SAD en önde gidiyordu. Ve KAF kendi düşünceleri içerisinde SAD’ın bir sağına bir soluna kayıyor, fakat yol çok daralmıştı onu geçemiyor.

«Ah birşey var» diyor KAF, «bana bir şeyler oluyor, iyi olmuyor, iyi düşünemiyorum, ey Sad çekil önümden»

SAD dedi ki; bu yolun onları nereye götürdüğünü saklamamalıyım. Durdu ve onlara döndü.:

«Beni dinleyin,», ama CEM’in elinde bir şişe gördü, upuzun «Hey Cem nedir o elindeki»

«Bu bir şişedir» diyor CEM kendi kendine. SAD öyle sorunca yürüdükleri keçi yolunun yanında aşağılara doğru uzanan üzüm bağının içine fırlattı onu.

«Cem, bana kıızıyorsun ama, canın cehenneme» dedi SAD. «Şimdi dinleyin beni. —Bak Kaf sen beni dinliyorsun. Çocuklar dinliyorsunuz şimdi beni.»

«Sizlere şunu iyice söylemek istiyorum» diye devam etti SAD.

«Aptal» dedi KAF, GAYN için, «bana ince dudaklarını kıvrıp gülüyorsun ama aptalsın.»

«Kıpırdayıp durma Kaf, çocuklar dinleyin beni, önce bu işin nasıl başladığını, yani bu işin içinde nasıl olduğunu anlatmalıyım size, ama nereden başlayacağımı bilmiyorum. En iyisi kısaca şöyle diyeyim, belâlı bir yola çıkıyorsunuz benimle, isteyen hemen geri dönsün.»

«Sad'ı berbat kulaklarınla dinliyorsun Gayn, senin insan sesine ne ihtiyacın var» KAF bu, gözlerini GAYN'a dikmiş, ayağıyla toprağı eşeliyor ve dinlemiyor SAD'ı.

SAD diyor ki, isteyen hemen geri dönsün; «Dinle Kaf, işin daha başındayız, geri dönen sadece geri dönmüş olmaz kurtulur, ama alçalır da». «Alçalır mı?» KAF diyor birden bağırarak, «Sus» diyor SAD elleyle büyük, hırslı, acele hareketler yapıyor, «Kaç kere söylüyorum sana sus sus», sonra CEM'in, GAYN'ın, MİM'in, NUN'un oraya buraya kaymış sıkıntılı bakışlarını görüyor ve bağırarak onları kendi üzerine topluyor.

«Çıkacağımız dağın adını bilen var mı içinizde...» Birbirlerine bakıyorlar, GAYN dudağını kıvrıyor. «Neyse önemli değil, hiç te açmamalıydım bu konuyu aslında, şimdi pişmanım ama er geç olacaktı. - Madem ki uyandığımda o dağ oradaydı mecburdum. Şimdi istiyorum ki herşeyi unutun, yaklaşın sözlerime, anlamaya çalışın, deyin ki' SAD, EY SAD BU AĞIRLIĞI NASIL YÜKLENDİN'. Madem ki böyle demiyorsunuz madem ki sormuyorsunuz...»

GAYN elindeki halatın ucuna daha hızlı daireler çizdiriyor şimdi. KAF durmadan eşeliyor toprağı ve bakışlarını ara sıra GAYN'ın üzerinden çekip CEM'e götürüyor. Onu seviyor. Sonra NUN'un üzerine, içi-

ne ağır başlı bir duygu veriyor NUN. Sonra MİM'e. İçi kımıldamıyor hiç. KAF bakışlarını onların üzerinde çabuk çabuk gezdiriyor ve diyor «Ne kadar tez değişiyor içim». Sonra birden SAD'ı dinlemeye başlıyor. Diyor ki SAD: «... Uyandığımda o dağ oradaydı. Düşümde vardı ve uyandığımda da oradaydı. Mecburdum anlıyor musun Mim, düşünün bir kez, içimde birşey oluyor, ve birşey oluyor, şöyle birşey oluyor, anlıyor musun bak Mim bak, şöyle birşey oluyor, şuramda, içimde, nerdeyse elimle tutup göstereceğim, işte şöyle birşey, ah tam şöyle birşey, ah Gayn, körolası Cem, anlayın, şöyle...»

«Şöyle birşey mi» diyor KAF, yaklaşıyor SAD'a, kolunu kaldırıyor, parmaklarını avucunun içinde gezdirerek bir işaret yapıyor. Gülüyorlar KAF'a, SAD kendini topluyor: «Şöyle ya da böyle, bir zorunluluktur bu benim için. - Bakın kollarıma demir gibi (başını kaldırıyor tepeye doğru ve içinden diyor o tepenin adını niçin bilmiyorum?) - şu sarp yamaçları kulaç kulaç yutarım ben, çimende yuvarlanıyor gibi, benden ustası olamaz kement atmakta, kayayı delmekte, hamak kurup uçurumun duvarında yüzlerce metre yükseklikte uyumakta ve zıplamakta - bakın beton gibi göğsüm, sırtım, üzerime kaya düşse pişman olur, elimden kurtulmaz canlanıp kaçmak istese bile bir halat...

uyku benden daha güçsüzdür

üzerine gittim mi kaybolur

dağı yendikçe gücü bana geçer, yükseldikçe gözlerim parlar, içime çektikçe hava neşelenir, yücelerdeki karlardan tazelik toplar ciğerlerim».

«Hayır hayır Gayn aptalsın, geri dönmek yok diyeceğim bunu, bu kez geri almıyacağım sözümü, sen bir aptalsın Gayn, sen bir aptalsın, sen bir aptalsın»

KAF bu.

«Dur Kaf» birden bağıyor SAD, «daha bitmeden sözüm» diyor «hakrolası» diyor KAF'a, üzerine gidiyor, çantasının kayışlarından tutup sarsıyor, ve itiyor, ötekilere doğru, «dinliyeceksin» diyor.

KAF'a gülüyor GAYN-MİM-NUN ve CEM.

KAF da onlarla beraber gülümsüyor. SAD dolanıyor bir süre onların yöresinde, düşünüyor ve duruyor önlerinde, başını yavaş yavaş tepeye kaldırarak konuşmaya başlıyor: «Biliyorsunuz bir düş gördüm. Cesur bir yiğitim ama düş gördüm. Her zaman ki gibi akşam bastırıp evin içine karanlık toz toprak gibi dolunca durmadım odaları dolandım, tek tek dolapları, çekmeceleri, kutuları açtım, onlara ince ince baktım. Bütün yalnızlıkları tatmışım şu kemikli şakaklarımla, pazularım bilmiştir hepsini, ah kahrolası beynim, hiç birşeyin yanında daha küçük değilim ama, hiçbir tehlike yüreğimdaki hamleyi altedemez ama, gece yalnız kalmaktan korkarım.»

SAD sustu.

«Ben aslında bir beygir olmalıydım» diyor KAF. SAD diyor ki; bana söylemek istemediğim şeyleri söyletiyorlar. «Yalnız kalmaktan korkarım geceleri. Kimse yoksa bir evde, ben de orada uyuyamam. O gece yalnız uyudum evde. Ve kırk gün durmadan yalnız kaldım. Her geçen gün öfkem artıyordu ve insanlara. Oysa yine de pencereden bakıyor ve gözliyordum insanları. Ara sıra masanın başına geçiyor ve bir kez daha aynı cümleyi yazıyordum: 'artık niçin gece ve gündüz ayrı ayrı anlamlı değil'. Uyanınca yine uyandım diyordum, korku vardı ve rüzgârda şişen paraşüt gibi geliştikçe onu topluyor, katlıyor ve sıkıştırıyordum koltuğumun altına. O düşü son gece gördüm. Hatırladıkça 'bir dağ düşü' diyo-

rum. Dağ konuştu benimle ve gel dedi. Hayalet? inanmam. Korku hariç hiç birşeye gözümle görmeyince inanmam. Düşte olabilir herşey, ağaçlar da gerekirse konuşur, dallarını eğip bükerek. Dağ bana gel mi dedi düşümde, düşün gerektirdiği gibi ben de kalkıp giderim, ya da dağ birden bir çocuk olur, elinde bir değnek vardır, onu derenin suyuna fırlatır, ama değnek suya düşmeden önce bir balık olur hemen ve sonra düşer suya ve tabi gerekirse. Ama dağ bana 'gel' dedi, 'bana erişenedek üç ölüm göreceksin, ölümleri nerelerde göreceğini önceden bileceksin!'. —Sonra da en yüce yerini gösterdi bana. Mermerlerle çevrili küçük bir düzlüktü. Orayı anlatmam gerekirse anlatamam. Bir düştü bu. Olabilir. Hepiniz deyin ki 'OLABİLİR'. Ama işte olamadı. Birden uyandım ve uyanamadım. Çünkü cama yüzümü dayadım ve o dağ oradaydı. Ve işte burada.— Bu dağ haritada yoktur.»

KAF diyor ki hangi devirde yaşıyoruz, haritada olmayan dağ dünyada da yoktur. Sonra birden fırlıyor ortaya «bu iş çok güzel Sad» diye bağırıyor, «bu iş çok güzel, elbette çok güzel, bakın bakın ayaklarıma, işte bu ayaklar da haritada yoktur.»

«Kapa çeneni Kaf.»

«Kapasın çenesini Kaf, ben Kaf.»

SAD onlara umutsuz ve daha çok şaşkınlıkla bakıyor. Diyor ki kendi kendine GAYN bir duvara benziyor, harcı ve badanası iyi ve yürüyen bir duvara, CEM CEM'dir, MİM bir harfe benziyor, onu mermerle hâkketmeli, NUN eli ayaklarına kıvrılıp yaklaşıncaya yuvarlanabilir düz ovada bile. - Ve KAF, ah KAF.

Sonra dağınık duran onlara döndü.

«Yürüyeceğiz» dedi.

SAD düşünceli, KAF durmadan tırnaklarını yiyerek. GAYN anlamlı bir alayla gülümsiyerek, CEM'le NUN adeta zıplıyarak yürüyorlar. Yol daralıyor ve açılıyor, onlar daralıyorlar yola göre ve açılıyorlar. KAF «ben bir şehzade olsaydım, Sad bir şehzade olsaydı, Gayn uşağımız olsaydı, Cem habercimiz olsaydı, Nun hancı olsaydı, ben bir şehzade olsaydım, Sad kardeşim olsaydı, Gayn uşağımız olsaydı...»

SAD: «Ben bu dağa çıktım düşümde. Ne zaman düşecekse karanlık üzerimize, düşsün bir bulutun gölgesi gibi, serinlikle birlikte bir çadır kuralım, ateşe hakiki bir çay koyalım, kenti unutanlardan olalım.»

CEM: «Bağa bir şişe attım, üzüm içsin uyusun.»

NUN: «İçimde iki ucu bir araya gelmeyen bir yay var. Kıvrılıp başımı ayaklarıma değdireyim.»

MİM: «.....» Konuşabilsem.

GAYN: «İnsan topraktır dağa çıktıkça, kaya ve ağaç ve toprak yakındır bana, biz benzeriz yaklaştıkça onlara, ama Sad'a bakıyorum, alışamıyor, insanları masalları da beraberinde getiriyor, doğanın yalınına dayanamıyor, Kaf ona eşlik ediyor, Nun rahatsız, bir anlam vermeli dağa akışına, kentten uzak kalışına, Mim sedasız bir ünlem gibi yanımızdadır, ses çıkarsak kullanır, yürüyüşümüzü, sohbetimizi, molamızı içine göre örer, Cem, bir dosttur - her havaya uyar, dinçtir yürümesi, uyuması... dağ tazedir, yürüdükçe dağlaşıyorum, benziyorum...»

SAD: «...

Tırmanacakları kayalığa yaklaştımlardı. SAD mola verdi. Cebinden bir defter çıkardı, kendi kendine söyledi: (...hatırlıyabilecek miyim?) KAF diyor ki bir haritamız yok. «Ne kadar yüksek bir kayalık bu kayalık.»

SAD diyor: «İşlerimizi daha iyi yapalım.
Fakat burada pekala bir yol var» diyor NUN.
«Fakat bırakın bunları» diyor SAD, «bakın
ellerime ve şu kâğıda çizeceğim tepeye. İşte
yükseklik bin üç yüz doksan BİR metre. Zir-
venin adı: ZAL.»

«Zirvenin adı Zal» KAF.

SAD: «...Arka tarafından ancak bir kaç yüz
metre çıkılabilir, hem de çok kolay, ama ordan
sonrasının mermer - dümdüz bir duvardan far-
kı yok. Üstelik çelik işlemez kadar sert, üsteli-
lik üzerinde devamlı sabuna benzer bir sıvı
var, üstelik...

«Bir dakika diyor, Kaf, 'üstelik' ne demek.»
«...bu yüzden diye devam ediyor Sad, bu yan-
dan çıkacağız. bir süre kolay, sonra ilk zirve
orada, yani ZEL, fakat oradan ana dağa ulaş-
mak pek güç, şöyle birşey.
Biz buradayız.

ZAL'a doğru ancak buradan çıkılabilir. Öteki yol-
dan ancak dört no'ya kadar gidebiliriz, ora-
dan sonra çelik işlemez bir duvar.»

«Dağ insana geçit vermiyor Sad. Dört no'nun bize
karşı koması güzel. BİR DAĞ BİZE KARŞI KOYU-
YOR diye düşüneceğim uyurken.» KAF'dı.

«...yani no altı bize yararlı olamaz, başka bir yolu
kullanacağız..»

«Biz DAĞI kullanacağız..» KAF diyor.

«İki no'ya tırmanacağız ilkin. Bugün varacağımız
yer orası. Oradan üç no'ya erişebilirsek ZAL'a eriş-
tik demektir, ama olanaksız üç'e erişmek.»

«Fakat Sad, baksana arada hiçbir engel yok, dog-
ru üç'e, sonda dokuz'a, ordan da Zal.»

«Üç'e varmak imkânsız, görmüyorsun aradaki engeli-
Sen görüyor musun Gayn.»

«Kâğıda ne çizdinse onu görüyoruz Sad, çizdiğin
kadarında da yok öyle bir engel.»

«Yok mu dedin, - Görmüyor musunuz, Cem sen,
Nun, Mim.»

«Sen ne kadar çizdinse kâğıda biz onu görüyoruz
Sad» KAF - GAYN.

«Sen ne kadar çizdinse kâğıda..» NUN - MİM.

«Bakın bir kez daha çiziyorum no iki ile no üçün
arasındaki engeli ve anlayın neden oraya erişemiyе-
ceğimizi. İşte bakın, ENGEL'dir.»

GAYN hafifce doğruldu, kuşkulu ötekilere bakarak
ve ilkin KAF, doğrulmadan bakışını GAYN'a çevir-
di, ötekilere de baktı, sonra GAYN'ın yüzündeki
alaylı çizgiyi gördü ve kolunu SAD'ın omuzuna attı.
«Ben biraz çabalarsam görebilirim Sad, acele etme-
den çiz bir kere daha engeli, kalemin ucuyla işaret
et, zorluğunu söyle..»

SAD dedi ki (bu yolun onları nereye götürdüğünü
saklamadım. anlattım. uyardım. yine de bana dahil
olun dedim. geliyorlar ama bana dahil olmadan.
kendilerine istiyorlar, yani dağı kendilerine istiyor-
lar, bunun zor bir dağ olduğunu bilmiyorlar. yakın
ve pürüzsüz görünen no üçe gidelim istiyorlar ve
kâğıdın üzerinde bile korkunç olan şu engeli gör-
müyorlar) «Engeli no ikiye vardığımızda anlarsınız,
söylediklerime inanın, bana teslim olun ki sizin ba-
na değil benim size talip olduğumu hatırlamıyayım. -
Yürüyeceğiz.»

Yürümeye başladılar. KAF birden fırladı koşarak,
yirmi metre yukarıda bir kayanın üzerine çıktı. «gö-
rünüyor, ben gördüm» diye bağırdı.

SAD (beynime kan sıcıyor) diye düşündü (Kaf beni kendimden geride bırakıyorsun. Kafanı ezmeliyim senin, beraberiz ve başınızdayım duygusunu da gıtıyorsun.) — Sonra acele etmemeye çalışarak KAF'ın üzerinde durduğu kayanın yanından geçerek, ve başını tepeye çevirmekte acele etmemeye çalışarak daha ilerdeki bir kayanın üzerine çıktı. Önce ayaklarının tozlarını silkiyor gibi yere vurdu, başı önde şakaklarının ağrıdığını hissederek onların yanına gelmesini bekledi. «İşte görüyorsunuz» diyerek bakışlarını ve elini yukarıya doğru kaldırdı. Fakat ZAL oradan görünmüyordu.. GAYN gülümsedi: (Sad, yalnız olsa kendini kayadan atardı) dedi kendi kendine. «Oradan da görüyor mu» diye bağırdı KAF aşağıdan, cevap alamayınca çabucak onların durdukları kayanın dibine geldi. SAD'ın inişine baktı.

SAD çabucak indi, başka bir kaya beğendi, üzerine fırladı; «İşte dedi, gelin. Bu ZAL'dır.» Çömelip dağın resmini dizinin üzerine açtı. «Yapacağımız no iki'den sekiz'e çıkmak, oradan da yedi'ye ya da beş'e ulaşmaya çalışmak. Sanırım elimizden gelir. Fakat ne olacak sonra, güç iş başlıyor orada (ve benim ruhumda) Beş ya da yedi'ye varıp, ZAL'a varamamak.»

«ZAL'a varamamak mı dedin, peki niçin..»

«...çünkü yedi'den dokuz'a uzaklık (acaba ne kadar) elli metre (birşey değil) belki de yetmiş metre. Beş'ten dokuz'a en yakın noktaların uzaklığı (acaba ne kadar) otuz metre (hiç birşey) belki de elli'ye yakın. Birinin gidip halatın ucunu dokuz'a raptetmesi gerekli, ama nasıl, uçması gerekir o kişinin. — Şimdi çıkalım, göreceksiniz o noktaları.»

SAD bakışları ZAL'a çevrili, gözucuyla bakarak önü-

ne, ihtiyatla indi kayadan, çantasının kayışlarını gerdirdi yükü sırtında hissederek.

KAF hopladı hemen ve önde yürümeye başladı SAD'la azarlanarak. GAYN acele etmiyor, kuşkulu bir düşünce ile SAD'ın arkasından gidiyor, her an durdurup SAD'ı birşey soracakmış gibi. Sonra başını silkeliyerek canlı yürüyor, gülümsüyor hafifçe. Arkalarında MİM'le NUN aralarında birşey konuşarak geliyor, CEM daha arkada, ortalarında onları dinliyerek. KAF ilerde durdu birden ve SAD'ı bekledi, ona yol verdi. Arkasına geçer geçmez: «Biliyor musun Sad, no beş'den dokuz'a geçemeyiz biz».

«Demin aynı şeyi söylemedim mi ben..» dedi SAD hınçla. Homurdanarak hızını artırdı. (..kendi kendime diyorum ki —ben sad— yanlış eyledim.. bir dağ düşünden onlara ne.. zal'dan onlara ne.) «Hey Sad, Zal'a erişirsek bayrak dikecek miyiz. Ah doğrusu kimse akıl etmedi mi bayrağı, hey Gayn o Anat işleri satan dükkândan eşyalar alırken satıcıya gizlice birşey soran sen değil miydin, söyle şimdi teppeye dikeceğimiz bayrak için miydi o..»

GAYN'ın diyeceğini beklemeden koştu KAF, SAD'ı yakaladı kolundan ve gözleri şaşkınlıkla açılmış olarak sordu: «Sad, Sad Sadcığım, korkunç birşey ama, beynimin içinde bir soru peydaholdu, diyorum ki ya orada başkaları varsa.. korkunç değil mi Sad, haritada olmayan ve tırmandığımız bir dağda ve başkaları olabilir mi.. beni aydınlat.. tam tepede, ya da oralarda bir yerde dinlenen çay ve sigara içen birilerini görürsek buna dayanabilir miyiz.. yani Sad o zaman da var olabilir miyiz..»

SAD dedi ki kendi kendine, ey KAF bana yaklaşıyorsun.. Sonra hafifçe nemlenen bakışlarını tek tek onların gözlerinde gezdirdi, bana teslim olun diye

mırıldandı, merhametli bir gülümseme ile KAF'ın gözlerine baktıktan sonra, sen bir sabır eri olmalısın KAF dedi, başını kalbinin üzerine eğip hafifçe sallanarak yürümeye başladı. KAF onu aynı ağırlıkla saygı içinde takip etti. Arkasından CEM, MİM ve NUN aynı duyguya bir parça sahip olarak yürüdüler, başları önlerinde.. GAYN bir eli dizinde bir eli belinde onlara bir süre baktı, başı göğsüne düştü, güldü biraz... sonra arkalarından koştu, sinirli sinirli gülererek CEM'i, NUN'u, MİM'i kollarından kavriyarak sarstı, KAF'ın sırtından itti. «Sad bacakların mı uyuştu, beline kan gelmiyor mu ki hasta gibi gidiyorsun, dağa mı çıkılır böyle» Ve sarstı SAD'ı da, karşı komasına aman vermeden sırtından iterek koşturdu. SAD durmak, onu, kaşlarını hafifçe çatıp iri bakışlarıyla durdurmak istedi. Fakat GAYN imkân vermeden boyuna arkasından iterek koşturdu onu. «Dur biraz diyordu Sad, dur biraz Gayn, bak ne diyeceğim, dur Gayn, yapma diyorum bak, (yüreğime sıkıntı geliyor) sana yapma diyorum». Fakat GAYN koşturdu onu. SAD'ın ayağı takılınca düştüler. GAYN hemen kalktı ve dikildi SAD'ın karşısına. SAD da kalkıp dikildi ona karşı, konuşmaya kararlı, ama elini yüzüne götürdü, ifadesini kaybetmişti sanki, yüzü boşalmıştı, kahrolası diye mırıldandı, MİM başını dikmiş oradan görünmeyen ZAL'ın yerini kestirmeye çabalıyordu, KAF yan yan SAD'a bakarak öne geçip yürümeye başladı. «Hadi Sad» dedi GAYN, yüksek sesle, alaylı güldü. Yola koyuldular. Küçük bir tepeyi aştılar, artık tam kayaların dibindeydiler. SAD baktı önce toprak vardı önlerinde üç dört metre kadar, çimenli, sonra birden nasıl olduğu belli olmadan kayalar başlıyordu. Çimenlerin arasında irili ufaklı kaya parçaları vardı. Bir yanları paslı siyah, bir yanları parlıyordu güneşte beyaz.

(Belli belirsiz başlıyor dağ diyorum ben Kaf, şimdi başlıyoruz dağla beraber, başlıyoruz.) «Baksana Sad, başlıyoruz sanırım, söyle Sad başlıyor muyuz»

GAYN yüksek sesle güldü.

(Daha yukarılarda olsaydık yutardı kayalar, o geniş oyuklar, yarıklar Gayn'ın kahkahasını ve duyulmazdı böyle canımı acıtarak. Şimdi kayalar yani onlar daha çok küçük) «Göreceksin Gayn, daha biraz çıkalım göreceksin, o zaman sen göreceksin» Hafifçe tırmanıyorlar, **GAYN** gülümsüyor **KAF**'a.

NUN'un aklından çabucak birşey geçti.

CEM 'kalbimde bir duygu var' diye düşünüyor. Çünkü tırmandıkça **KAF** diyor ki mırıldanarak: «Tırmandıkça büyüyor kayalar».

«Kendimi bir anlıyabilsem diyor Mim, neden onlarla birlikte olduğumu bir anlıyabilsem» iki eliyle çantasının bir yanındaki kayışa asılıyor, sanki yarıktan sarkan bir halata asılıyor gibi, daha güçlü hissediyor kendini, kendi bedenine sarılı bir kayışa tutunarak, ayak bileklerini esneterek, bacaklarındaki gerginliği, göğsünü, sırtını hissederek adım atıyor, ayrı ayrı düşünerek kayaları, havayı, otları ve «mutluyum» diyor.

«Kayalar büyüyor, biz tırmandıkça, biz eğilip ona tutundukça, kendimizi yukarı çektikçe kayalar ellerimin içinde büyüyor, gittikçe daha büyük bir dağı tutuyorum elimde». **KAF** böyle konuşuyor aldırmandan kendine söylenenlere, **SAD**'ın seslenmelerine. «..no ikiye gidiyoruz, mola vereceğiz orada, diyor, ve keyifleniyor, durup sıcak bir çay yaparız ilkin». «Hah ha önce sıcak bir çay» Fakat **CEM**'in içinden o şey geçiyor çabucak; (hayır **Sad**'ın söylediği şey değil bu içimden geçen, fakat gittikçe belirginleş-

yor, dudağımın ucunda irileşmesini gözlerimle görebildiğim bir sivilce gibi, uluyor içimde, korku değil bu, çünkü o hiç olmadı içimde, bir ayakkabı gibi taşımışumdır hep onu ayaklarımın dibinde, bir yük gibi ama sıkıntısız.. o halde ne olabilir, o şey yerleşiyor yüreğimin alt ucundaki sivri kıvrıntıya, bakışım, dikkatim onda, dalgın düşer onu kolliyamazsam, ve birden onunla çok büyümüş olarak karşılaşsam belki dayanamam.. o şey konuğum olsun..)

CEM bunları söyledi ve geri kaldı, bir taşın arkasına gitti, çantasını indirdi, içinden altı uzun şişe çıkardı, üç tane küçük şişe çıkardı, taşın arkasına rastgele bıraktı onları (uyanık kalmalıyım) dedi sonra yalnız olduğunu düşündü ve aynı şeyi duyabileceği kadar sesle mırıldandı.

«Ben Kaf, diyorum ki (hey sad dağ gittikçe sığmıyor içimdeki dağa, taşıyor)».

«Söyle ne var Kaf»

«..ha diyorum ki Sad, ne zaman açacağız ipleri»

«Daha zaman var buna, böylesine rahat gidiliyor-ken ip gerekmez»

«Ama yine de bazı yerlerden geçerken Sad biliyor musun..»

«Hadi canım hadi..»

Tutunup kendilerini biraz çekiyorlar. Bir çıkıntıya basıyorlar, ve atıyorlar adımlarını biraz yukarı, sonra bir süre yürüyorlar.

«..hiç te zor değil bu kadarını yapmak»

Şimdi gittikçe hızla yükseliyorlar. Kulaklarında bir çınlama.

SAD büyük, duvarımsı bir kayanın dibinde.. Bakıyor

ona, bir sagına bir soluna. «Sad greecek misin onunla» diyor KAF.

«Sus» diyor GAYN kendi de farkına varmıyarak. SAD iri kayadan vazgeçerek öte yana yürüyor, başka bir yol arıyor, buluyor. Bir süre çıktıktan sonra ilerleyebilmek için kırk elli metre ini yapmak gerekiyor. Elverişli bir geçit bulabiliyorlar o zaman ama, «en zoru yükselmek için bazen geri inmek» derken KAF,  yüz adım sonra birden no e kadar uzanan o kötü oyuk çıkıyor önlerine. Bulantı duyuyor NUN. Ona bakıyorlar boş boş, yanyana, birbirlerine temas etmeye dikkat ederek. Geri dönüyorlar. Bir çok yerlerden inip inip çıkıyorlar. «(Ben demiştim diyor Mim, bir kere yükseklik kaybetmiyelim, sonunda hep yitireceğiz) Sad önümüze ne çıkarsa ık-sın asla geri dnmiyelim».

Bir yerden sonra dokuz metre daha çıkıyorlar, bir düzlük görünüyor ve birden kendilerini yeniden SAD'ın önünde greecekmi gibi dolandığı kaskatı o kayanın dibinde buluyorlar. «(gülüyorsun ama Gayn, daha ne kadar dayanabilirsin gülmeye) diyor Sad kendi kendine, KAF'ın aklından geçenlere ortak olarak, bunu açacağız ilkin» diyor ve sonra baı kayanın doruğuna çevrili, elini zarif bir hareketle yana uzatarak yumuşak bir sesle «halat» diyor.

NUN çabucak indiriyor halatı omuzundan, kancayı ucuna dğmlyor, ipin düğümünü bir kez daha yokluyor eliyle gerdirip ve geri çekilip fırlatıyor bütün gücüyle. Ötekiler ne olduğunu anlamadan kancanın ortalarına bir yere çarpıp üzerlerine doğru geliyor. Herkesten nce KAF atıyor kendini kayanın dibine. Ve MİM, NUN —elinden bırakmadan ipin ucunu— ve SAD. GAYN elini baının üzerine siper yaparak ortada kala kalıyor, korunmaya çalı-

şıyor. Tam yanına düşüyor kanca, doğruluyorlar, bakışıyorlar. KAF GAYN'a kayanın dibinden hiç gülmeden bakıyor, içinde bayılıcı bir alay hissederek (göreceksin gayn diyor, yükselelim göreceksin) «Hadi bir daha» bağıyor SAD. NUN halatı topluyor yeniden atmak için ama SAD bir koşu gidip kendisi alıyor, eliyle NUN'a çekil işareti yapıyor, geri geri çekiliyor sonra, başı hep havada, ve ipten bacaklarına dolanmaması için sakınarak. KAF diyor ki siyah taktada tebeşirle bir noktadan ötekine düz bir hat çekmek istenince, teşebir ilk noktaya konmalı ve göz öteki noktaya çivilenmeli.. SAD kancayı tutuyor sıkıca, ve oraya bakıyor (şşşt biliyor musun gayn bak sad şimdi kendisinden kayanın tepesine bir ip çekecek. Hadi sad diyorum içimden, ve sen gayn aynı şeyi demiyor musun) «Haydi Sad» diye bağırdı birden KAF. SAD elinde kancayı tartarken ve ayaklarının üzerinde yaylanırken, yüzünü buruşturarak, biraz da kızarak, bir göz attı KAF'a ve hemen ötekilere, sonrada fırlattı kancayı. SAD önce sakınır gibi yaptı ama, SAD'ın durup bakışından anladılar, şimdi kanca gelmiyor, ama SAD tereddütlü, elindeki ipi gerdirip yoklamıyor kancayı sağlama oturdu mu diye. KAF diyor ki kanca yapışkan ayakları ile ağırlığını zor taşıyarak kayaya tırmanıyormuş gibi sanki, SAD'ın duruşundan anlaşılan, ve biraz bekliyor SAD, ve yokluyor ipi hafifçe, elleri göğsü hizasında «uçurtma çekiyor gibi» ve hemen yana atıyor kendini ve kaçtığı noktaya düşüyor kanca, üstelik zıplayıp öte yandan uçuşuma sarkıyor. SAD hemen çekiyor onu, ipi topluyor, eliyle tartıyor kancayı ve olanca gücüyle fırlatıyor. Sağlamlaştı mı diye gerdirmesi gecikmiyor, asılıyor iki eliyle birden, gövdesi yay gibi geriye esniyerek, bir yandan başıyla «fırlayın» yapıyor ötekilere ve çok zaman yitirilmiş gibi «acele edin» işareti yapıyor yüz ifadesini sinirli değiştirerek. «Haydi

Nun" diyor. NUN iki eliyle avuçluyor ipi ve bir anda çıkıyor tepeye hiç nefes almadan, dönüp bakıyor aşağıdakilere, amma da yüksekteyim onlardan derken, ve o zaman aşağıdakiler görüyorlar NUN'un nasıl acele ettiğini nefes almakta ve ciğerlerine havayı yetiştirmekte ve NUN başını arkaya atıyor, ağzını açarak derin nefes alıyor bir kere, yeniden çeviriyor bakışlarını ötekilere. KAF ve GAYN da çıkıyorlar. Daha ağır, ciğerlerini dinlendirerek. İpin ortasında-ken CEM o şeyin içinde ani bir hamle yaptığını patlayan bir sivilce gibi, hissediyor. Bileklerinden kan ve kuvvet çekiliyor, kendimi bırakırım SAD'ın üzerine diye inliyor içinde tanımadığı bir ses. Kayanın üst ucuna erişiyor bu ara, dirseğini dayıyor ilkin, KAF'ın ayaklarını görüyor tersinden, GAYN'la NUN CEM'e yardım ediyorlar. Önce dirseklerinin biraz üstünden tutup az yükseltiyorlar ve CEM hamle ediyor, ayağını atıyor yukarı, ikisinin arasından bakışı kayıyor aşağılara, kendisine bakan SAD'ı görüyor çok kısa bir an ve uçurumu. «Korku bu olamaz» diyor. CEM kayanın üzerine dikilir dikilmez mırıldandı: «Kim ilk kez geriye dönmeyi isterse, onunla beraberim ben.» —SAD bir hamlede tırmandı onların yanına. İpi toplamayı NUN'a bıraktı ve ilgilenmeden onunla ve ötekilerle, başı tepeye çevrili ilerlemeye başladı. Bir süre sonra önlerine yine bir kaya çıktı, dik. Ve SAD gördü, onu da çıktıktan sonra, no iki'ye uzanan duvarlar başlıyordu. NUN'a işaret etti hemen, NUN kancalı ipi hazırladı ama, onu kayanın tepesine fırlatmak imkânsızdı.— Sarp ve çok çok yükseldi. Ona yakın yükselen karşı kayayı delmeye başladı MİM. Son derece ustalıklı, hafifçe gülümseyerek yapıyordu bu işi. Açtığı deliklere kısa demir miller çakıyor, onların üzerine çıkıyor, belindeki kemerin kancalarıyla kendini duvara tutturuyor, biraz yukarıda açtığı deliklerdeki kancalara geçirdiği ince ha-

latlara tutunarak dilediği kadar gidiyordu tepeye doğru. MİM'in, bir ucu beline bağlı halata aşağıda kilerin her biri sıra ile dolanmış, onun izinden yükseliyorlardı, MİM kayanın ucuna yakın bir noktaya gelmişti, başını yana çevirince öteki kayanın hemen yanında olduğunu gördü, uzanıp tuttu onu, uçları birbirine çok yakın gelmiş iki kayadan birindeki kancalara basıyor, ötekini ise elleriyle kavriyordu, ikisi arasında uzanıyordu bedeni, köprü gibi. Altında boşluk, ve aşağılara doğru, kayanın yalnız biri üzerinde sırayla dizilmiş onlar vardı. SAD en alttaydı ve en küçük o görünüyordu. — MİM halatı oynatarak kendinden sonra gelen NUN'u uyardı. NUN kaldırdı başını ve tâ üstünde iki kayanın arasında asma köprü gibi uzanan MİM'i gördü, biraz eğik.. NUN bir basamak daha çıktı, belindeki ipi biraz gevşetti, MİM'e doğru bollaştırdı. MİM geçti öteki kayaya, ipi çözüp belinden uygun bir çıkıntıya bağladı, CEM geliyordu NUN'dan sonra, ve hemen o da geçti karşıya. KAF son noktaya gelince öne doğru uzandı yakalamak için öteki kayayı — Sad belinden duvara tutunmuş, izliyordu onu — CEM yukarıda, belindeki ipi çözüyordu sessizce. Birden halat gerildi elinde, bir refleksle yakaladı ama ağırdı bu halat — «anlamsız» dedi, bırakıyordu az daha ama merakla kavradı iki eliyle, başını az uzattı, KAF sallanıp duruyordu tuttuğu ipin ilerisinde, boşlukta. — KAF'ın beline dolanlı ip derin bir kavisten sonra karşı kayaya SAD'a uzanıyordu. Ona derin bir avans veriyordu boşluğa doğru. KAF düşse SAD'ı da sarsardı bu düşüş, belki onu da götürürdü aşağılara, ama CEM tutuyordu KAF'ı, kımıldamadan ayaklarını öne dayamış, iki eliyle kavradığı ipi gergin tutuyordu. Kalçasının biraz üzerinden ikiye katlanmış gibiydi, ama yüzü öyle ifadesizdi ki bu duruşun ona herhangi bir çabaya mal olduğu anlaşılmıyordu. Dal-

ındı. Pek kavrayamıyordu besbelli KAF'ı. Ve KAF sessizdi. Başını kaldırmış iki eliyle sıkı sıkı yapıştığı ipin hizasından bakıyordu yukarıya — Boş olduğu halde ağzı, sakız çiğniyormuş gibi oynatıyordu çenelerini. Yukarı doğru seslenmek geldi içinden ama, onun yerine kendini esnemeye zorladı. Şöyle böyle bir esneme oldu bu. — CEM ağır ağır çekmeye başladı KAF'ı, kayanın üzerine aldı. SAD demir çubukları toplayarak geliyordu, karşıya geçerken son demir kancayı orada bıraktı.

NUN'la MİM'e yetiştiler.

Küçük bir düzlük geçmişler, çalıların, bodur ağaçların arasındaki bir pınara gelmişlerdi.

İçtiler.

Küçük yeşillikten hemen sonra no ikinin duvarı başlıyordu. (Çöle açılan bir vaha gibi bu yeşillik.) Sularını yenilediler, ve dinlendiler, konuşan olmadı. Dalgın ve herbiri bir şeyini unutmuş gibiydi.

İpe dizilmiş ve çıkmaya başlamışlardı. SAD en başta ve ötekiler onun düzenlediği sıraya göre. kaf nun cem mim... SAD'la NUN deliyorlar boyuna duvarı, demir milleri takıyorlar sırayla, bellerinden kopçalanıyorlar dağa, çekirgeler gibi, birbirinden ayrı, birbirinden uzakta. KAF diyor ki: «Ancak görüyoruz birbirimizi, BAKARAK BERABERİZ» CEM bağlı olduğu için MİM'e ve NUN'a onların ortasında, onlar gerdirdikçe ipi yükseliyor boyuna onların yürüdüğü demirleri yürüyerek, ve tutturarak kendini örümcek ağı iplerle duvara. MİM tophıyarak geliyor demir milleri. Bazen onları uzatıyor bir yukarıdakine ve o da daha üsttekine. — Birbirlerinin işleyen ellerini görüyorlar, yumulup açılıyor eller, yokluyor, çekiç seslerinden birbirinin içine giren bir çınlama yayılıyor durmadan, avuçların içindeki çabadan yayılıyorlar-

muş gibi. Arada bir çekiçler her nedense aynı anda duruyor ama yankılanmaları sürüyor uzaklarda - «DAĞ koruyor kendini delinmelere karşı, çekiçleri itiyor, Sad'ın elinden fırlıyor çekiç Kaf'la Nun'un arasından geçerken sapı takılıyor halata, bir takla atıyor bu yüzden, ve uçuyor aşağılara. Sad ötekini çıkarıyor ama, küçük bu, pek yaramıyor işine, Kaf'la yaklaşıyorlar birbirlerine, ondan büyük çekici alıyor». Ben CEM anlattım bunu kendi kendime.

Duvarı yarılamışlardı. Güneş şimdi üzerlerine hemen hemen dik gelen ışınlarıyla bastırıyor onları. — «İyi bir güven var içimde diyor CEM, sanırım bu yüzden olmalı, 'iyilik hissi' taşıyorum» — Güveniyor güneşe, baldırlarına, bileklerine, demir millere —duvara kaykılmış duran— belindeki kenevir kayışlara, sıkı bağlanmış botlarına, — «İtıyor çekiçleri dağ, ve milleri, ama birkere yapıştı mı onlara yengeç ağızları gibi, bırakmaz kolay kolay». Gizlice öpüyor dağı CEM — «bırakma bizi» diyor, ve yüreği kabarak ağlamaya başlıyor.

SAD durup güneşe bakıyor, hızla kayıyor güneş ufka. Başını kaldırıp çıkılacak kısmı kestirmeye çalışıyor. «Nun diyor, hey Nun» bir şeyler söylemek için güneş hakkında ona ve ötekilere, fakat güneş hızını biriktirip bu ana saklamış gibi kayıveriyor hızla karşı tepelerin arasına, SAD yüzüne çarpan gölge ile birlikte serinliği de hissediyor ve gelen alaca aydınlıkta kendi sesini tanımaya ve korumaya çalışarak sesleniyor: «Gayret edelim.»

Daha çok çaba sarfediyorlar, duvarı bitirmek için, fakat dalga dalga koşarak geliyor karanlık, ufuktan kurtularak ve gelip duvara birikiyor. Kararıyor ve konturları kayboluyor CEM'in SAD'a göre ve ötekiler sanki sessizce uzaklaşıyorlar birbirlerinden bir

nebze. Son kez SAD söylüyor ve aşağı yukarı hepsi bir hızda, ellerinde çekiçler, beşer âdet tepesi halkalı demir çubuklar girdiriyorlar duvara, sağlam ince ipler geçiriyorlar onlara, bağlanıyorlar, boyun altlarından, bellerinden, dizlerinden, ihtiyaçlarını görüyorlar, iştahla yemeklerini yiyorlar, su içiyorlar ve uyuyabilmek için torbalarının içinde.

CEM hayal meyal görüyor uçurumun dibini, uzanan tepeleri ve başını kaldırdıkça yer yer parlıyan yamacı. Gözlerini kapıyor sıkıca, öylece karanlığın iyice yerleşmesini ve altında katılaşp sağlamlaşmasını bekliyor. Sonra yavaş yavaş uyku ile birlikte bırakıyor kendini torbanın içine.

NUN bir güzel yerleşiyor, beline rahatsızlık veren kancayı yana kaydırıyor, dikkatle bir sigara çıkarıp yakıyor. (Cem fırılıyor kibritin ışığına ama dağ tutuyor onu).

SAD yanağını yashyor serin duvara, acıyan, için için yanan avuç içlerini gezdiriyor üzerinde dağın, pütürlü, memnun, gülümsüyor boyuna, ötekileri aklına bile getirmeden. — ve dalıyor.

KAF diyor ki: «... şimdi kaf uyuyor...»

MİM: «Güzel bir yaşantı bu. Bunu anlatacağım birileri olmalı ben yeryüzüne inince.»

Karanlık zaman geçtikçe ağırlaşıyor ve yerleşiyor duvara.

Aşağılardan böceklerin o birbirini ezerce, yarışırca yukarılara yükselen circırları. Yukarıdan hiçbir ses gelmiyor, ama orada, elini ağzına kapamış tek ve ırl bir mahlûk aşağıları dinliyor gibi. — «Ben kaf, düşünüyorum da, niçin — kaf artık şimdi uyuyor diyorum da — uyuyamıyorum. Yorgunum, bedenim, —biliyorum— istiyor, güneş zamansız kayboldu, sad söy-

ledi, bizleri yolda durdurup durdurup, ve o geri dönmelerimiz geciktirdi bizi. Yoksa çıkmıştık şimdiye duvarı. Demek ki bitiremedik ve kaldık duvarda. İstiyerek, özel olarak kalsaydık duvarda, bu böyle olmayacaktı, ruhumuzda duyduklarımız, elimizde olmadan tükürük gibi kaldık duvarda, o kocamanın tükürüğü gibi, ben kaf düşünüyorum da, uyuyorum işte dedikçe, uyuyamıyorum. Mani olunuyormuşum gibi. Öyle bir bakıma. Şakaklarım ağrıyor sanıyorum ama değil, başka birşey bu. Boşalıyor. Beynim ben farkına varmadan, yani bana belli etmeden az az eksilip kafatasımdan çekiliyor, nihayet büsbütün boşalacak mı şakaklarım... ve çabuk uyumalıyım ben.. yoksa şakaklarım.. boş şakaklarla, ama dağa duvar.. karanlık şakaklarla dua edeyim. Her geceki duamı canım... yattım sağıma dönerim soluma ve şakak ve şakaklar, melekler, melekler şahit olsun dinime imanıma..."

CEM birden uyandı gece yarısı. Ve birden kestiremedi nerede olduğunu. (ben neden böyle tortopum) Sonra yavaş yavaş yüreğinde büyüyen heyecanla aynı hızla hatırladı duvarın yamacında hamakta yattığını. Serinlik basmış, gökyüzünü bulutlar kaplamıştı, karanlıktı büsbütün. Yüreği rahat buldu, çünkü ne kadar dikkatle baksa yoktu uçurum ve duvarın öte kalan kısmı. Elini aşağı doğru az az uzattı, ne kadar uzatsa o kadar gidiyordu, ürpereyerek elini çekip koydu karnının üzerine. Düşünmemeye çalıştı, hafif bir ışık aşağıları aydınlatsa, ya da reklâm ışıkları gibi sönüp yansa «korkunç olurdu» — Uyku daha geniş düşünmesine, daha ayrıntılı tasarlamasına el vermiyordu. Daldı ama az geçmeden yeniden açtı gözlerini — «Kaf dedi, kendi kendine, görmüyorum onu, ama o var, şurda bir yerde». Gözlerini koyu karanlıkta, düşündüğü bir uzaklığa ayarladı — Kaf ordaydı, tasasız uyuyordu.

CEM yeniden daldı, ama uyanıyordu boyuna, böcekler ötmüyorlardı artık, «Yoksa her nedense ben mi işitmiyorum,» ve işitmeye başladı böcekleri. SAD'ı MİM'i NUN'u KAF'ı düşündü, tekrar dalacakken, yüreği parçalanırca yerinden hopladı, işte korkum patladı dedi: Çünkü GAYN YOK'tu. — Günü başından beri çabucak yaşadı aklında, ama GAYN'ın olmadığını duvarda, iyice anladı. «Yoksa var mı, şurada Sad'ın, KAF'ın yanında bir yerde mi, bağırsam, hey Gayn desem hemen uyanır, tez uykusuyla ve ne istiyorsun Cem der mi bana, ya bir de derse...» Yeniden düşündü emin olmak için, duvara nasıl tırmanmaya başladıklarını, daha önce o çatal kayaya çıkarken ilk kez halata bağlanışlarını, elindeki halatın ucunda Kaf'ın boşlukta sallanışını, onu ağır ağır alışıı yukarıya, sonra böcekler gibi tırmanmaya başlayışlarını duvara ve işte şimdi hamaklarda... duvarın yamacında ve yoktu, olamamıştı GAYN bütün bunlarda. İyice emin olur olmaz avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Herkesin ismini bağıırıyordu gırtlakını yırtarak. Yalnız GAYN'ın ismini bağıırmıyordu. Fakat kimseden ses gelmedi, susunca bir süre sesinin yankısını bekledi ama o da gelmedi, böceklerin sesleri duyuluyordu ama emin değildi, hiç emin olamıyordu hatta varlığından, «sesim kayboluyor çünkü». Bedenini yokladı elleriyle. — Yeniden, ama bağıırmadan, sakın olmaya çalışarak «Sad dedi heey SAD» — Hemen duyuldu Sad'ın sesi: «Sen misin Cem» telâşlıydı bir parça.

«Benim Sad, Gayn aramızda yok»

«Nee»

«Gayn yok aramızda»

KAF uyandı, ve daha anlamadan olanları bağıı-

rarak NUN'u ve MİM'i uyandırdı. Sonra «Gayn diye bağırdı, ses ver Gayn, ses ver»

Derinden susup, GAYN'ın sesini beklediler.

«Nerede kaldı» dedi SAD, hafif bir sesle konuşuyordu, bir yandan hızlı hızlı düşünerek.

«Onu son olarak nasıl hatırlıyorsunuz?»

«İyi hatırlıyoruz» dedi KAF, «yani demek istiyorum ki, çatal kayadan önce vardı, fakat ah evet çatal kayayı bizimle birlikte çıkmadı GAYN, çünkü ayağım kayıp sallanınca - ben kaf - boşlukta, altımda Sad vardı, ben Cem'e takılı kalmıştım Cem bıraksaydı ipin ucunu düşünüyorum da düşüp Sad'ı sarıyacaktım fakat Cem çekti beni, ve SAD geldi yürüdük Mim'e ve NUN'a görüyorsunuz hiç GAYN adı geçmiyor. Pınara geldik şu aşağıdaki pınara, ve duvara...»

«Evet evet dedi Cem Gayn duvarda yoktu.»

Sustular, üzerlerine karanlıkla birlikte, bilmedikleri, yapışkan, ıslak, uyku kaçıran, kaşınma yapan bir örtü daha gelmişti.

«İnip bakmalıyız Gayn'a»

«Güneşle ilk işimiz o olsun»

«Uyuyalım.»